

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA HISTORIE

VILÉM STARŠÍ POPEL Z LOBKOWICZ
ŠEDÁ EMINENCE STAVOVSKÉHO POVSTÁNÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Miloš Fiala

Historie se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jan Kilián, Ph.D.

Plzeň 2024

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni dne

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl poděkovat panu doc. PhDr. Janu Kiliánovi, Ph.D. za vedení bakalářské práce a cenné rady poskytnuté při psaní této práce. Chtěl bych také poděkovat rodině a přátelům, kteří mě během mého studia podporovali.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se věnuje životu Viléma staršího Popela z Lobkowicz, protestantského šlechtice, který významně zasáhl do dějin stavovského povstání především jako direktor a následně jako nejvyšší hofmistr království. Práce popisuje život tohoto šlechtice a jeho politický vzestup a pád. Zaměřuje se především na léta stavovského povstání a následnou dobu po bělohorské porážce, kdy byl Vilém zatčen, souzen a následně doživotně uvězněn na Zbirohu. Práce se také zabývá jeho rodinou, náboženským přesvědčením, majetkovými poměry a hodnotí význam tohoto šlechtice v rámci českých i regionálních dějin.

Klíčová slova

Vilém starší Popel z Lobkowicz; Lobkowiczové; česká šlechta; nekatolická šlechta; stavovské povstání; defenestrace; nejvyšší zemský hofmistr; Horšovský Týn.

Abstract

This bachelor thesis is devoted to the life of Vilém the Elder Popel of Lobkowicz, a protestant aristocrat who made a significant contribution to the history of the Estates Revolt, first as a director and then as the kingdom's highest hofmeister. The thesis describes the life of this nobleman and his political rise and fall. It focuses mainly on the years of the Estates Revolt and the subsequent period after the defeat on the White Mountain, when Vilém was arrested, judged and subsequently imprisoned for life at Zbiroh. The thesis also deals with his family, religious beliefs, property conditions and assesses the importance of this nobleman in Czech and regional history.

Key words

Vilém the Elder Popel of Lobkowicz; the Lobkowicz family; Czech aristocracy; non-catholic aristocracy; the Estates Revolt; defenestration; highest hofmeister of the land; Horšovský Týn.

OBSAH

ÚVOD	6
1 ROD LOBKOWICZŮ.....	9
1.1 POPELOVÉ Z LOBKOWICZ.....	11
1.1.1 Tachovská větev Popelů z Lobkowicz.....	11
2 VILÉM STARŠÍ POPEL Z LOBKOWICZ	13
2.1 OD NAROZENÍ PO PŘEVZETÍ DĚDICTVÍ.....	13
2.1.1 Původ a rodinné zázemí	13
2.1.2 Nejistý rok narození.....	15
2.1.3 Výchova a vzdělání.....	16
2.1.4 Dědictví po otci.....	17
2.2 POLITICKÁ ANGAŽOVANOST A UDÁLOSTI ČESKÉHO STAVOVSKÉHO POVSTÁNÍ.....	19
2.2.1 Účast v politických událostech před povstáním.....	19
2.2.2 Role a činnost během povstání	23
2.3 POZDNÍ LÉTA ŽIVOTA, PO PORÁŽCE POVSTÁNÍ	28
2.3.1 Následky Bílé hory	28
2.3.2 Zatčení a soud	30
2.3.3 Závěr života – vězení na Zbirohu	41
3 RODINA A MANŽELSTVÍ	43
3.1 NEVLASTNÍ BRATR KRYŠTOF MLADŠÍ POPEL Z LOBKOWICZ.....	43
3.2 MANŽELSTVÍ	46
3.2.1 První manželství.....	46
3.2.2 Druhé manželství	47
4 POLITICKÝ VLIV A ANGAŽOVANOST NA JEHO PANSTVÍ.....	51
4.1 MAJETEK A JEHO SPRÁVA	51
4.1.1 Majetek Viléma staršího Popela z Lobkowicz.....	51
4.1.2 Správa majetku.....	53
4.1.3 Konfiskace majetku	58
4.2 POLITICKÝ VLIV V REGIONU	59
5 ZHODNOCENÍ VLIVU A VÝZNAMU	61
5.1 ROLE A VÝZNAM V RÁMCI ČESKÝCH DĚJIN	61
5.2 REGIONÁLNÍ VÝZNAM	63
ZÁVĚR	64
RESUMÉ.....	67
PRAMENY A LITERATURA	68
PŘÍLOHA	I
SEZNAM PŘÍLOH	II

ÚVOD

Vilém starší Popel z Lobkowicz, člen významného českého šlechtického rodu, byl osobností zastávající významnou roli v dějinách českých zemí na přelomu 16. a 17. století, zvláště během českého stavovského povstání. Příslušníci lobkowiczského rodu byli většinou katolického vyznání a stáli na straně legitimního krále. Vilém starší Popel z Lobkowicz tuto rodovou tradici porušil. Konvertoval k protestantské víře a aktivně se zúčastnil stavovského povstání proti králi. O osudech posledního českého majitele horšovskotýnského panství nebyla dosud vydána žádná ucelená publikace či studie i přes to, že se jedná minimálně o regionálně významnou osobnost s velkým přesahem do českých dějin přelomu 16. a 17. století.

K volbě tématu mě vedla záliba v regionálních dějinách Horšovského Týna. Na přelomu 16. a 17. století Horšovský Týn prostřednictvím svých majitelů zasáhl do českých a možná i evropských dějin, jelikož jeden jeho majitel svou rukou třicetiletou válku začal a druhý pomohl tento konflikt ukončit. K výběru tématu mi také pomohla rada vedoucího práce, jelikož původně jsem se chtěl věnovat celému období, kdy Horšovský Týn patřil Lobkowiczům.

Cílem této bakalářské práce je přinést zásadní informace o životě Viléma staršího Popela z Lobkowicz. Práce se zaměřuje především na dobu, kdy byl Vilém politicky neaktivnější, tedy na dobu kolem českého stavovského povstání, na jeho politický vliv na regionální a celostátní úrovni. Práce se také zabývá Vilémovou rodinou a jeho blízkými. A v neposlední řadě se práce zaměřuje na majetek Viléma staršího Popela z Lobkowicz a jeho správu. Dalo by se tedy říci, že cílem práce je popsat důležité události v životě Viléma staršího Popela z Lobkowicz, jeho rodinu a vztah rodiny a Viléma, a nakonec zhodnotit Viléma staršího Popela z Lobkowicz z regionálního hlediska jako majitele panství a zámku Horšovský Týn.

Základní informace o lobkowiczském rodu poskytuje publikace *Lobkowiczové: Dějiny a genealogie rodu*.¹ V této publikaci jsem však narazil na několik nepřesných či dokonce nesprávných informací, především životopisných dat. Na nesprávnost některých těchto informací jsem přišel při konfrontaci s jinými zdroji, především s vydanými prameny.

¹ KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6.

Základní informace o Vilémovi starším Popelu z Lobkowicz jsem získal také v publikacích a článcích o historii Horšovského Týna a okolí. Významnou je především kniha Václava Kuneše *Kapitoly z dějin Horšovského Týna*,² která poskytuje základní informace o osobě Viléma staršího Popela z Lobkowicz v souvislosti s Horšovským Týnem. Dalším zdrojem informací o osobě Viléma staršího Popela z Lobkowicz a o správě jeho majetku byly články amatérského historika Jana Fridricha, který se zabýval dějinami Horšovského Týna, publikované v periodiku *Minulostí Západočeského kraje*, nejvýznamnější článkem je zřejmě *Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625*.³ Jedná se o článek, jenž rozebírá korespondenci Viléma staršího Popela z Lobkowicz, která je dnes uložena v rodinném archivu rodiny Lobkowicz a zpřístupněna pouze podle vůle majitele fondu.

Další informace o Vilémově životě poskytla především literatura a vydané prameny, které se nějakým způsobem týkají stavovského povstání nebo třicetileté války. Jednalo se především o Gindelyho čtyřdílné *Dějiny českého povstání léta 1618*⁴ nebo o *Paměti nejvyššího kancléře království českého Viléma hraběte Slavaty z Chlumu a z Košumberka*⁵ či Skálovu *Historii českou: od defenestrace k Bílé hoře*.⁶ Z literatury, která se zabývá tímto obdobím bych uvedl ještě Bílkovy *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*⁷ a knihu od Josefa Petráně *Staroměstská exekuce*.⁸

Z archivních zdrojů jsem využil Kroniku města Horšovský Týn uloženou ve Státním okresním archivu Domažlice se sídlem v Horšovském Týně, dále pak listiny, které se nějakým způsobem týkají osoby Viléma staršího Popela z Lobkowicz, uložené ve Státním oblastním archivu v Třeboni. Nakonec jsem se rozhodl nevyužít Vilému korespondenci z let 1621–1625 uloženou v rodinném archivu rodiny Lobkowicz, jelikož se jí již zabýval Jan Fridrich v jednom ze svých článků a její zpřístupnění závisí na vůli majitele fondu.

² KUNEŠ, Václav. *Kapitoly z dějin Horšovského Týna*. V Domažlicích: pro město Horšovský Týn vydal Zdeněk Procházka, Nakladatelství Českého lesa, 2020. 165 s. ISBN 978-80-7660-005-8.

³ FRIDRICH, Jan. *Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625*. *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 15 (1979), s. 201-209. ISSN 0544-3830.

⁴ GINDELY, Antonín. *Dějiny českého povstání léta 1618*. Díl I. – IV. V Praze: B. Tempský, 1870–1880.

⁵ JIREČEK, Josef (ed.). *Paměti nejvyššího kancléře království českého Viléma hraběte Slavaty z Chlumu a z Košumberka ... od l. 1608 do 1619*. Staré paměti dějin českých (I.L. Kober). V Praze: I.L. Kober, 1868.

⁶ SKÁLA ZE ZHOŘE, Pavel a JANÁČEK, Josef (ed.). *Historie česká: od defenestrace k Bílé hoře*. Praha: Svoboda, 1984.

⁷ BÍLEK, Tomáš Václav. *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*. Praha: Museum Království českého, 1882.

⁸ PETRÁŇ, Josef. *Staroměstská exekuce*. Vydání páté, pozmeněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2022. ISBN 978-80-246-5055-5.

Bakalářskou práci jsem sepsal kombinací výše uvedené literatury a archivních pramenů. Tuto práci jsem si rozdělil do tří hlavních okruhů, kterými jsem se následně zabýval. Těmi okruhy jsou život, rodina a majetek.

První kapitola se zabývá rodem Lobkowiczů a jeho historií. Dále se konkrétně věnuje tachovské větvi Popelů z Lobkowicz, jejíž členem Vilém byl.

Druhá kapitola se již věnuje osobě Viléma staršího Popela z Lobkowicz. Začátek kapitoly se zabývá Vilémovým původem a je věnován jeho rodičům. Kapitola se snaží vyjasnit nejistý Vilémův rok narození. Dále kapitola popisuje Vilémovo mládí, výchovu a vzdělání, postupný politický růst až na vrchol a následný život po porážce stavovského povstání. Pro lepší přehlednost je tato kapitola rozdělena na několik podkapitol.

Třetí kapitola se zabývá rodinou a sňatky Viléma staršího Popela z Lobkowicz. Věnuje se především jeho nevlastnímu bratrovi Kryštofovi mladšímu Popelu z Lobkowicz, dvěma Vilémovým manželkám a dětem, které s nimi měl.

Čtvrtá kapitola popisuje politický vliv a angažovanost Viléma staršího Popela z Lobkowicz na jeho panství. Na začátku kapitoly se nachází soupis Vilémova majetku. Tato kapitola má dvě podkapitoly, z nichž jedna se věnuje majetku a jeho správě a druhá politickému vlivu v regionu.

Poslední pátá kapitola hodnotí vliv a význam Viléma staršího Popela z Lobkowicz v rámci regionu i v rámci českých dějin.

1 ROD LOBKOWICZŮ

Vilém starší Popel z Lobkowicz pocházel z významného českého šlechtického rodu Lobkowiczů, konkrétně z tachovské větve Popelů z Lobkowicz. Příslušníci tohoto rodu patřili k předním šlechticům, kteří hráli významnou roli v českých dějinách.⁹

Rod Lobkowiczů patří v dějinách Českých zemí k nejvýznamnějším šlechtickým rodům. Pověstinou tento rod vystupoval jako katolický a věrný zákonným panovníkům. Členové rodu zastávali významné politické funkce v zemi, podporovali vědu a umění nebo budovali významné architektonické památky.^{10 11}

I když rod Lobkowiczů nemá dlouhou řadu předků jako jiné šlechtické rody, má nepochybně tento rod své místo v dějinách Českých zemí. Lobkowiczové od 16. století příslušeli k nejpočetnějším a nejvlivnějším českým šlechtickým rodinám, vlastnili rozsáhlé majetky a dosáhli významné politické moci. Členové tohoto rodu zastávali významné zemské úřady, což jim umožnilo rovnat se předním šlechtickým rodům své doby, jako byli například Rožmberkové.¹²

U lobkowiczského rodu se můžeme setkat s více pravopisnými formami jména tohoto rodu. Forma „z Lobkowicz“ může působit jako germanizovaná, ale jedná se o nejstarší zachovanou českou formu rodového jména. V 16. století se používaly např. varianty „z Lobkowic“ nebo „z Lobkowitz“. Během Národního obrození se prosadila varianta „z Lobkovic“. Dne 19. ledna 1919 rozhodl Ferdinand Zdeněk z Lobkowicz jako hlava lobkowiczského rodu, že závaznou formou bude „z Lobkowicz“.¹³

Původ lobkowiczského rodového hesla „Popel jsem a Popel budu“ je obklopen řadou legend. Někdy bývá také označováno jako heslo erbovní, jelikož bývá součástí lobkowiczského erbu. Lobkowiczové vždy používali své rodové heslo v původní české podobě. Heslo rodu a jeho původ jsou spojeny s vesnicí Popelov. Rodové heslo zároveň vyjadřuje tradiční křesťanský koncept lidské pomíjivosti a nezvratnost konce života.¹⁴

⁹ KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6. s. 25.

¹⁰ Tamtéž, s. 15.

¹¹ MAŠEK, Petr. *Modrá krev: minulost a přítomnost 445 šlechtických rodů v českých zemích*. Praha: Mladá fronta, 1999. ISBN 80-204-0760-X. s. 163.

¹² KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6. s. 9.

¹³ Tamtéž, s. 15.

¹⁴ Tamtéž, s. 16-17.

Prvním historicky potvrzeným prapředkem rodu Lobkowiczů byl na konci 14. století Mareš z Újezda, jenž měl tři syny.¹⁵ Vlastním zakladatelem rodu Lobkowiczů byl Mikuláš z Újezda (1386? –1435/1441), zvaný Chudý, nejmladší syn vladyky Mareše z Újezda. Mikuláš Chudý z Újezda se postupně stal významným českým šlechticem a vlivnou osobností na dvoře krále Václava IV.¹⁶ Patrně roku 1409 zakoupil statek a ves Lobkovice v Polabí a začal užívat přídomek z Lobkowicz. Později obdržel hrad Hasištejn a další majetky.¹⁷ Mikuláš Chudý (z Lobkowicz) měl dva syny: Mikuláše (†1462) a Jana (†1470). Oba synové se stali zakladateli svých rodových pošlostí. Mikuláš založil větev Hasištejnských z Lobkowicz a Jan větev Popelů z Lobkowicz.¹⁸

¹⁵ MAŠEK, Petr. *Modrá krev: minulost a přítomnost 445 šlechtických rodů v českých zemích*. Praha: Mladá fronta, 1999. ISBN 80-204-0760-X. s. 165.

¹⁶ Historická šlechta. *Lobkowicz, Mikuláš I. Chudý z Újezda* [online]. 2017 [cit. 2023-11-10]. Dostupné z: <https://www.historickaslechta.cz/osobnosti/lobkowicz-mikulas-i-chudy-z-ujezda-zakladatel-rodu/>

¹⁷ KUNEŠ, Václav. *Kapitoly z dějin Horšovského Týna*. V Domažlicích: pro město Horšovský Týn vydal Zdeněk Procházka, Nakladatelství Českého lesa, 2020. ISBN 978-80-7660-005-8. s. 43.

¹⁸ KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6. s. 18.

1.1 POPELOVÉ Z LOBKOWICZ

Členové této větve rodu Lobkowiczů přijali jméno Popel nejspíše podle vesnice Popelov na Českolipsku, které sloužilo především k odlišení od druhé větve Lobkowiczů, Hasištejnských z Lobkowicz.¹⁹

Větev Popelů z Lobkowicz založil Jan I. mladší Popel z Lobkowicz (†1470), mladší syn Mikuláše Chudého.²⁰ Jan obdržel při dělení otcova majetku v roce 1440 Hlubokou a Lobkovic. Byl oddaným stoupencem krále Jiřího z Poděbrad, z tohoto důvodu upadl do zajetí Jana z Rožmberka. Zemřel ve vězení na Krumlově roku 1470. Jan I. mladší Popel z Lobkowicz měl tři syny: Děpolda (†1527), Václava (†1528) a Ladislava (†1530). Ladislav a Děpold stáli u zrodu dalších větví tohoto rodu. Ladislav a jeho potomci byli příslušníky chlumecké větve Popelů z Lobkowicz. Děpold byl prvním členem bílinské větve Popelů z Lobkowicz. Synové Děpolda Popela z Lobkowicz založili další pobočné větve, vznikla tak větev perucká, duchcovská a tachovská (někdy také horšovskotýnská).²¹ Tachovskou linii Popelů z Lobkowicz založil Děpoldův syn Jan (1510-1570).²²

1.1.1 TACHOVSKÁ VĚTEV POPELŮ Z LOBKOWICZ

Zakladatelem tachovské (někdy též horšovskotýnské nebo horšovotýnské) rodové linie byl Jan mladší Popel z Lobkowicz (1510-1570), syn Děpolda I. a Anežky z Klinštejna.²³ Rodovým sídlem tachovské větve Popelů z Lobkowicz se stal Horšovský Týn.²⁴ Horšovskotýnské panství získal Jan mladší Popel z Lobkowicz za věrné služby českému králi Ferdinandovi I., jenž si Jana velmi oblíbil. Jan mladší Popel z Lobkowicz byl horlivým katolíkem, stejně jako král. Po smrti Volfa Dobrohosta z Ronšperka, dosavadního majitele Horšovského Týna, se o dědictví přihlásil švagr zemřelého Jan mladší Popel z Lobkowicz,²⁵ kterému král Ferdinand I. roku 1539 panství Horšovský Týn dědičně prodal.²⁶ Další rodovou

¹⁹ MAŠEK, Petr. *Modrá krev: minulost a přítomnost 445 šlechtických rodů v českých zemích*. Praha: Mladá fronta, 1999. ISBN 80-204-0760-X. s. 171.

²⁰ Tamtéž.

²¹ MACEK, Jaroslav, KŘIVKA, Josef a Státní oblastní archiv v Litoměřicích. *Státní archiv v Litoměřicích: průvodce po archivních fondech*. Praha: Archivní správa ministerstva vnitra, 1963. sv. 2, s. 94.

²² KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6. s. 26.

²³ MACEK, Jaroslav, Josef KŘIVKA a Státní oblastní archiv v Litoměřicích. *Státní archiv v Litoměřicích: průvodce po archivních fondech*. Praha: Archivní správa ministerstva vnitra, 1963. sv. 2, s. 97.

²⁴ SEDLÁČEK, August. Hrady. IX, s. 93-99.

²⁵ THOMAYER, Luděk. *Horšovský Týn: příběh města*. Horšovský Týn: Město Horšovský Týn, 2013. s. 15.

²⁶ BŮŽEK, Václav. Horšovský Týn za Jana mladšího Popela z Lobkovic. Mezi rodinou a politikou, *Dějiny a současnost* 37, 2015, č. 6, s. 28.

državou bylo Tachovsko.²⁷ Ferdinand I. mu dále zapsal Pátek, městečko Staňkov s vesnicemi kladrubského kláštera, zámek Nečtiny a další vesnice kladrubského a chotěšovského kláštera.²⁸ Jan mladší Popel z Lobkowicz zastával mnoho významných politických funkcí. V letech 1551–1554 zastával úřad nejvyššího sudího Českého království.²⁹ Roku 1554 se stal nejvyšším purkrabím království, kterým byl až do své smrti roku 1570.³⁰

Jan mladší Popel z Lobkowicz byl celkem třikrát ženatý. Z prvního manželství s Annou z Bibrštejna měl svého prvorozeného syna Kryštofa, druhé manželství s Bohunkou z Rožmberka bylo bezdětné a z třetího manželství s Alžbětou z Roggendorfu pocházel syn Vilém.^{31 32} Kryštof mladší Popel z Lobkowicz (1549-1609) patřil mezi oblíbence císaře Maxmiliána. Vyrůstal s jeho syny na dvoře španělského krále Filipa II. Zde byl vychováván ke dvorské kariéře. Vrcholem jeho kariéry se stal úřad nejvyššího zemského hofmistra (1599). Druhý Janův syn Vilém starší Popel z Lobkowicz (1567-1626) konvertoval k protestantské víře, zúčastnil se stavovského odboje v roce 1618, byl jedním z direktorů a nejvyšším zemským hofmistrem. Po porážce povstání propadl všemi statky a ctí. Jeho trestem bylo doživotní vězení na Zbirohu, kde roku 1626 zemřel.³³

Z Janových synů měli potomky pouze synové Kryštof a Vilém. Kryštof Popel z Lobkowicz měl syna Jana Kryštofa (1584–1613). Syn Jana Kryštofa Jan Matyáš (†1630) již neměl mužské legitimní potomky a vymřela jím tato linie.^{34 35} Mladší Janův syn Vilém Popel z Lobkowicz měl pouze jednoho legitimního syna Jana Erdmana (1603-1648), jímž tachovská větev Popelů z Lobkowicz vymřela po meči.³⁶

²⁷ SEDLÁČEK, August. Hrad, zámky a tvrze království Českého. XIII, 2., nezm. vyd. V Praze: Šolc a Šimáček, 1935. s. 103-104.

²⁸ MACEK, Jaroslav, Josef KŘIVKA a Státní oblastní archiv v Litoměřicích. *Státní archiv v Litoměřicích: průvodce po archivních fondech*. Praha: Archivní správa ministerstva vnitra, 1963. sv. 2, s. 97.

²⁹ THOMAYER, Luděk. *Horšovský Týn: příběh města*. Horšovský Týn: Město Horšovský Týn, 2013. s. 16.

³⁰ MACEK, Jaroslav, Josef KŘIVKA a Státní oblastní archiv v Litoměřicích. *Státní archiv v Litoměřicích: průvodce po archivních fondech*. Praha: Archivní správa ministerstva vnitra, 1963. sv. 2, s. 97.

³¹ THOMAYER, Luděk. *Horšovský Týn: příběh města*. Horšovský Týn: Město Horšovský Týn, 2013. 16.

³² KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6. s. 27

³³ MACEK, Jaroslav, KŘIVKA, Josef a Státní oblastní archiv v Litoměřicích. *Státní archiv v Litoměřicích: průvodce po archivních fondech*. Praha: Archivní správa ministerstva vnitra, 1963. sv. 2, s. 98.

³⁴ THOMAYER, Luděk. *Horšovský Týn: příběh města*. Horšovský Týn: Město Horšovský Týn, 2013. s. 16–17.

³⁵ KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6. s. 27

³⁶ Tamtéž, s. 28, 90.

2 VILÉM STARŠÍ POPEL Z LOBKOWICZ

2.1 OD NAROZENÍ PO PŘEVZETÍ DĚDICTVÍ

2.1.1 PŮVOD A RODINNÉ ZÁZEMÍ

Vilém starší Popel z Lobkowicz byl synem Jana mladšího Popela z Lobkowicz a jeho třetí ženy Alžběty z Roggendorfu.³⁷

Vilémův otec Jan mladší Popel z Lobkowicz (od roku 1569 starší) byl třetím synem Děpolda Popela z Lobkowicz a Anežky Mičanové z Klinštejna a Roztok, kteří měli dalších osm potomků. Jan se narodil 8. listopadu 1510. Na svou dobu byl Jan mladší Popel z Lobkowicz nadprůměrně vzdělaný. V mládí získal humanistické vzdělání a následně podporoval tehdejší vědce.³⁸ Díky své obratné diplomacii získal Jan roku 1542 bývalý arcibiskupský majetek v podobě horšovskotýnského panství. Jan se těšil u krále Ferdinanda I. značné přízni, což mu spolu s jeho vzděláním přineslo vysoké úřady na královském dvoře. Zastával postupně úřady nejvyššího komorníka, prezidenta komory a roku 1554 úřad nejvyššího purkrabího.³⁹ Jan stál vždy na straně krále, byl horlivým katolíkem. Horšovskotýnským měšťanům udělil mnoho výsad a polepšil znak města o lobkowiczský erb. Tento znak město dodnes používá. Po požáru města v roce 1547 nechal na místě zničeného hradu Jan postavit renesanční zámek.⁴⁰ Jan přebýval na svých statcích velmi málo, jelikož vysoké úřady u dvora vyžadovaly jeho stálou přítomnost v Praze, kde se bez něj neobešlo skoro žádné státní jednání. Zasedal také jako relátor na zemském sněmu a velmi rád se účastnil jednání zemského soudu, což dokazuje obraz ve východním traktu zámku v Horšovském Týně, kde je Jan vyobrazen při zasedání zemského soudu. Jan si tedy nechal v Praze na Hradčanech postavit palác (dnes Schwarzenberský palác) určený především pro jeho reprezentaci.⁴¹

Jan byl celkem třikrát ženatý. Poprvé s Annou z Bibrštejna (†1554), podruhé s Bohunkou z Rožmberka (1536–1537), která však záhy po svatbě zemřela na mor, a potřetí

³⁷ KUNEŠ, Václav. *Kapitoly z dějin Horšovského Týna*. V Domažlicích: pro město Horšovský Týn vydal Zdeněk Procházka, Nakladatelství Českého lesa, 2020. ISBN 978-80-7660-005-8. s. 48.

³⁸ KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6. s. 80.

³⁹ PROCHÁZKA, Zdeněk a KONDRYS, Antonín. *Horšovskotýnsko*. Historicko-turistický průvodce. Horšovský Týn: Nakladatelství Českého lesa, 1998. ISBN 80-901877-6-5. s. 42.

⁴⁰ MAŠEK, Petr. *Modrá krev: minulost a přítomnost 445 šlechtických rodů v českých zemích*. Praha: Mladá fronta, 1999. ISBN 80-204-0760-X. s. 172.

⁴¹ FRIDRICH, Jan. Velkostatek Horšovský Týn a Čechovice v letech 1539-1621 (poměry majetkové, hospodářské, poddanské a národnostní). *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 15 (1972), s. 134.

s Alžbětou z Roggendorfu (1519–1587). V prvním manželství se narodilo celkem třináct dětí, z nichž čtyři zemřely, druhé manželství bylo bezdětné a z třetího manželství vzešly tři děti.⁴² Jan, v té době již starší, Popel z Lobkowicz zesnul 12. dubna 1570 na Pražském hradě.⁴³ Jeho tělo bylo vystaveno v chrámu sv. Víta, následně bylo nabalzamováno a přepraveno do Horšovského Týna, kde se 15. května 1570 konal pohřební obřad. Cínový sarkofág s ostatky Jana staršího Popela z Lobkowicz byl vložen do hrobky farního kostela sv. Petra a Pavla na náměstí v Horšovském Týně.⁴⁴ Hrobka se dodnes nachází uprostřed kostela. Existenci této hrobky v kostele potvrdil i její výzkum na konci dubna 2023.⁴⁵

Matkou Viléma staršího Popela z Lobkowicz byla Alžběta z Roggendorfu, třetí žena Jana mladšího Popela z Lobkowicz. Alžběta z Roggendorfu se narodila roku 1519. Jejími rodiči byli Vilém II. z Roggendorfu a Anna z Hohenbergu.⁴⁶ První sňatek uzavřela Alžběta z Roggendorfu ve svých třiceti letech roku 1549 s Bartolomějem ze Švamberka. Po svatbě žila se svým manželem na Boru. Bartoloměj ze Švamberka zemřel 17. května 1560 a Alžběta se stala vdovou. S Janem mladším Popelem z Lobkowicz se poznala již za Bartolomějova života, jelikož byla častou návštěvnicí Horšovského Týna a stala se jednou z kmoter Elišky Popelové z Lobkowicz, dcery Jana mladšího Popela z Lobkowicz z prvního manželství. Svatební rozhovory mezi Alžbětou z Roggendorfu a Janem mladším Popelem z Lobkowicz se uskutečnily již na konci července 1560 na Boru, kde také došlo 29. listopadu 1562 ke svatbě. Alžbětě bylo v době sňatku již 43 let a Janovi dokonce 52 let. Nepatřili tedy v tehdejší vnímání biologického věku k nejmladším, o to překvapivější může být fakt, že se do manželství narodily děti.⁴⁷ Alžběta porodila Janovi dcery Annu a Bohunku a syna Viléma.⁴⁸ Alžběta s přibývajícím věkem nesla těhotenství poměrně těžce. Obavy o život

⁴² BŮŽEK, Václav. Manželky a děti Jana mladšího Popela z Lobkovic (1510-1570). In: PÁNEK, Jaroslav. *Vlast a rodný kraj v díle historika. Sborník prací žáků a přátel věnovaný profesoru Josefu Petráňovi*. Praha: Historický ústav AV ČR, 2004, s. 270

⁴³ KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6. s. 81.

⁴⁴ FRIDRICH, Jan. Velkostatek Horšovský Týn a Čechovice v letech 1539-1621 (poměry majetkové, hospodářské, poddanské a národnostní). *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 15 (1972), s. 134.

⁴⁵ MRÁZOVÁ, Klára. Vědci v kostele na Domažlicku zkoumali sarkofág mocného šlechtice ze 16. století. *Novinky.cz* [online]. 2023 [cit. 2024-03-08]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/veda-skoly-vedci-v-kostele-na-domazlicku-zkoumali-sarkofag-mocneho-slechtice-ze-16-stoleti-40429633>

⁴⁶ KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6. s. 81.

⁴⁷ BŮŽEK, Václav. Manželky a děti Jana mladšího Popela z Lobkovic (1510-1570). In: PÁNEK, Jaroslav. *Vlast a rodný kraj v díle historika. Sborník prací žáků a přátel věnovaný profesoru Josefu Petráňovi*. Praha: Historický ústav AV ČR, 2004, s. 269

⁴⁸ KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6. s. 88.

manželky a dítěte měl v únoru 1567 i Jan mladší Popel z Lobkowicz. Není zcela jasné, zda se jednalo o nenarozeného Viléma nebo Bohunku. Vzhledem k tomu, že roku 1567 se pravděpodobně narodil Vilém starší Popel z Lobkowicz, mohlo se jednat právě o těhotenství, kdy Alžběta čekala Viléma a reálně hrozilo, že dítě nedonosí nebo při porodu zemře ona i dítě. Není vyloučeno, že se do manželství mohly narodit i další děti, pokud tomu však skutečně bylo, zřejmě zemřely v útlém věku, jelikož o nich nejsou žádné zprávy.⁴⁹

Vilém je nazýván starší, aby se odlišil od Viléma mladšího Popela z Lobkowicz (1575-1647), který byl příslušníkem bílinské větve tohoto rodu.⁵⁰

2.1.2 NEJISTÝ ROK NAROZENÍ

Dostupné historické zdroje se neshodují v roce narození Viléma staršího Popela z Lobkowicz. Nejčastěji se uvádí roky 1545,⁵¹ 1556⁵² nebo 1567.⁵³ Svatba Vilémových rodičů Jana mladšího Popela z Lobkowicz a Alžběty z Roggendorfu se uskutečnila až roku 1562, po úmrtí Janovy druhé manželky Bohunky z Rožmberka v roce 1557. Z tohoto důvodu se jeví jako nepravděpodobné, že by se Vilém narodil v roce 1545 nebo 1556.

Další skutečností, která mluví proti rokům 1545 a 1556 je fakt, že se Vilémův starší bratr Kryštof narodil roku 1549 do prvního manželství Jana mladšího Popela z Lobkowicz s Annou z Bibrštejna. Kryštof by tedy nemohl být Vilémův starší bratr, pokud by se Vilém narodil již roku 1545. Kdyby se Vilém narodil již roku 1545 nebo 1556, musela by být jeho matkou první žena jeho otce Anna z Bibrštejna, respektive druhá žena Bohunka z Rožmberka, ale Vilémovou matkou prokazatelně byla Alžběta z Roggendorfu, navíc manželství Jana mladšího Popela z Lobkowicz a Bohunky z Rožmberka bylo bezdětné, jelikož Bohunka zemřela krátce po svatbě na morovou nákazu.⁵⁴ Tyto skutečnosti vyvracejí roky 1545 a 1556 jako možné roky narození Viléma staršího Popela z Lobkowicz.

⁴⁹ BŮŽEK, Václav. Manželky a děti Jana mladšího Popela z Lobkovic (1510-1570). In: PÁNEK, Jaroslav. *Vlast a rodný kraj v díle historika. Sborník prací žáků a přátel věnovaný profesoru Josefu Petráňovi*. Praha: Historický ústav AV ČR, 2004, s. 269.

⁵⁰ KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6. s. 30, 93.

⁵¹ SKÁLA ZE ZHOŘE, Pavel a JANÁČEK, Josef (ed.). *Historie česká: od defenestrace k Bílé hoře*. Praha: Svoboda, 1984, s. 419.

⁵² KUNES, Václav. *Kapitoly z dějin Horšovského Týna*. V Domažlicích: pro město Horšovský Týn vydal Zdeněk Procházka, Nakladatelství Českého lesa, 2020. ISBN 978-80-7660-005-8. s. 48

⁵³ KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6. s. 88.

⁵⁴ KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6. s. 81.

Pravděpodobnějším rokem narození Viléma staršího Popela z Lobkowicz je rok 1567, jelikož se Vilém starší Popel z Lobkowicz jako manželské dítě musel narodit po svatbě svých rodičů, která se uskutečnila v roce 1562. Po smrti Jana, v té době již staršího, Popela z Lobkowicz roku 1570 spravovala jeho majetek manželka Alžběta z Roggendorfu a následně starší syn Kryštof. Kryštof a Vilém si majetek rozdělili podle otcovy závěti roku 1587. V roce 1587 musel tedy Vilém dosáhnout zletilosti, když přebíral dědictví po svém otci⁵⁵. Od roku 1549 byla hranice zletilosti u mužů ze šlechtického rodu stanovena na 20 let.⁵⁶ Vilém své dědictví přebíral hned po dosažení dospělosti roku 1587, kdy tedy Vilémovi muselo být 20 let. A z tohoto důvodu je nejpravděpodobnějším rokem narození Viléma staršího Popela z Lobkowicz rok 1567.

2.1.3 VÝCHOVA A VZDĚLÁNÍ

O Vilémovu výchovu se podle poslední vůle jeho otce Jana měla starat Vilémova matka Alžběta z Roggendorfu, jenž měla vychovávat i dcery Annu a Bohunku. Na to jí měl Janův nejstarší syn Kryštof vyplácet 500 kop míšeňských. Jako poručníky svých nezletilých dětí určil Jan svou manželku Alžbětu, Viléma z Rožmberka, své bratry Litvína, Václava a Kryštofa, Viléma Berku z Dubé a Jana mladšího z Vartenberka, kteří měli jeho děti vést k poslušnosti ke katolické církvi.⁵⁷

O letech dospívání Viléma staršího Popela z Lobkowicz toho není moc známo. Na rozdíl od svého staršího bratra Kryštofa mladšího Popela z Lobkowicz se nezúčastnil kavalírské cesty do zahraničí, jak bylo v té době v jeho rodu zvykem. Nezískal významné vzdělání, ani nestudoval na některé významné evropské univerzity, což byl předpoklad pro budoucí úspěšnou kariéru u dvora.⁵⁸ Ani se nezajímal o humanismus jako například jeho starší nevlastní bratr Kryštof. Vilém se nelišil od ostatních příslušníků svého rodu nejen tím, že neabsolvoval kavalírskou cestu, ale i tím, že se otevřeně hlásil k protestanství.⁵⁹ Vilém vyrůstal u své matky Alžběty z Roggendorfu na zámku Pátek u Loun. Není tedy jasné,

⁵⁵ KUNEŠ, Václav. *Kapitoly z dějin Horšovského Týna*. V Domažlicích: pro město Horšovský Týn vydal Zdeněk Procházka, Nakladatelství Českého lesa, 2020. ISBN 978-80-7660-005-8. s. 48.

⁵⁶ MALÝ, Karel, a kol. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-433-1. s. 122–123.

⁵⁷ Státní oblastní archiv v Třeboni – oddělení Třeboň. Cizí rody I. listiny. Inv. č. 480. sign. z Lobkovic 3. karton 27.

⁵⁸ THOMAYER, Luděk. HORŠOVSKÝ TÝN A BÍLÁ HORA. *Zpravodaj města Horšovský Týn*. Horšovský Týn: MKZ Horšovský Týn, 2020, číslo 12, s. 13.

⁵⁹ KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6. s. 27.

jakému vzdělání se Vilémovi dostalo. Jisté je pouze to, že se mu nedostalo takového vzdělání jako jeho bratru Kryštofovi.⁶⁰

Vilém starší Popel z Lobkowicz nebyl předurčen k úspěšné dvorské kariéře, jelikož neměl odpovídající vzdělání a neabsolvoval v mládí kavalírskou cestu. Neovládal tedy cizí jazyky jako např. jeho starší bratr Kryštof. Vilém tedy hledal uplatnění jinde. To našel nejprve ve správě zděděného majetku po svém otci a později, navzdory předpokladům, i jako vysoký zemský úředník.⁶¹

2.1.4 DĚDICTVÍ PO OTCI

Vilémův zděděný majetek po otcově smrti roku 1570 spravovala jeho matka Alžběta z Roggendorfu.⁶² S Alžbětou z Roggendorfu je spojována stavba v zámeckém parku, která je označována jako „vdovský dům“.⁶³ Stavba pravděpodobně pochází z konce 16. století⁶⁴, kdy je v dílčích cedulích horšovskotýnského panství zmiňován roku 1587 lusthaus se zahradou.⁶⁵ Alžběta z Roggendorfu však vlastnila Pátek, na kterém žila.⁶⁶ Tvrz Pátek s poplužními dvory, pivovarem, sladovnou, mlýny a vesnicemi se vším příslušenstvím odkázal Alžbětě z Roggendorfu její manžel Jan mladší Popel z Lobkowicz ve své závěti.⁶⁷ Není tedy zcela jisté, že tuto stavbu v zámeckém parku využívala během doby, kdy spravovala panství svého nezletilého syna. Starší Vilémův bratr Kryštof se do Čech vrátil až roku 1574⁶⁸, kdy se ujal správy statků svého nezletilého bratra. Předtím totiž Kryštof studoval na univerzitách v Bologni a Perugii. Po studiích byl Kryštof ve službě u španělského královského dvora.⁶⁹ O zděděné statky Viléma staršího Popela z Lobkowicz

⁶⁰ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 213.

⁶¹ THOMAYER, Luděk. HORŠOVSKÝ TÝN A BÍLÁ HORA. *Zpravodaj města Horšovský Týn*. Horšovský Týn: MKZ Horšovský Týn, 2020, číslo 12, s. 13.

⁶² FRIDRICH, Jan. Velkostatek Horšovský Týn a Čechovice v letech 1539-1621 (poměry majetkové, hospodářské, poddanské a národnostní). *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 15 (1972), s. 135.

⁶³ PROCHÁZKA, Zdeněk a KONDRYS, Antonín. *Horšovskotýnsko*. Historicko-turistický průvodce. Horšovský Týn: Nakladatelství Českého lesa, 1998. ISBN 80-901877-6-5. s. 58.

⁶⁴ NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. Památkový katalog. *Vdovský dům* [online]. [cit. 2023-12-17]. Dostupné z: <https://pamatkovykatalog.cz/vdovsky-dum-16276154>

⁶⁵ Státní oblastní archiv v Plzni. Fond Velkostatek Horšovský Týn. Urbář. 1587. Inv. č. 667. sign. 3. č. kart.1.

⁶⁶ PROCHÁZKA, Zdeněk a KONDRYS, Antonín. *Horšovskotýnsko*. Historicko-turistický průvodce. Horšovský Týn: Nakladatelství Českého lesa, 1998. ISBN 80-901877-6-5. s. 58.

⁶⁷ Státní oblastní archiv v Třeboni – oddělení Třeboň. Cizí rody I. listiny. Inv. č. 480. sign. z Lobkovic 3. karton 27.

⁶⁸ Státní okresní archiv Domažlice. Archiv města Horšovský Týn. Pamětní kniha Horšovského Týna (Liber memorabilium civitatis Tyn-Horssoviensis). (1539)1555-1768. Inv. č.: 45. Signatura – ev./ukl. j. č.: K10. fol.6.

⁶⁹ FRIDRICH, Jan. Velkostatek Horšovský Týn a Čechovice v letech 1539-1621 (poměry majetkové, hospodářské, poddanské a národnostní). *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 15 (1972), s. 135.

se tedy mezi lety 1570-1574 starala pouze jeho matka Alžběta z Roggendorfu a poté až do Vilémovi zletilosti jeho starší bratr Kryštof mladší Popel z Lobkowicz.

Svůj majetek po otci přebral zletilý Vilém od svého bratra Kryštofa roku 1587. Podle závěti a dílčí cedule o dělení majetku po Janu mladším Popelu z Lobkowicz, která je součástí urbáře *Teyn Hrssowský a panství Czieczowskié*⁷⁰ z roku 1587, si synové zemřelého Jana mladšího Popela z Lobkowicz měli zděděné statky rozdělit. Starší Kryštof se stal majitelem Tachova a třetiny Bíliny. Vilém obdržel Horšovský Týn a Čečovice.⁷¹

⁷⁰ Státní oblastní archiv v Plzni. fond Velkostatek Horšovský Týn. Inv. č. 667. č. kart.1. Cedula o dělení majetku po Janovi ml. z Lobkovic.

⁷¹ FRIDRICH, Jan. Velkostatek Horšovský Týn a Čečovice v letech 1539-1621 (poměry majetkové, hospodářské, poddanské a národnostní). *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 15 (1972), s. 138.

2.2 POLITICKÁ ANGAŽOVANOST A UDÁLOSTI ČESKÉHO STAVOVSKÉHO POVSTÁNÍ

Vilém starší Popel z Lobkowicz sice pocházel z přísně katolické rodiny, byl v této víře i vychován, konvertoval však k protestantské víře. Vilém byl velmi nábožensky horlivý a měl i velké politické ambice mezi nekatolickou šlechtou.⁷²

2.2.1 ÚČAST V POLITICKÝCH UDÁLOSTECH PŘED POVSTÁNÍM

Vilém starší Popel z Lobkowicz zastával mnoho menších a méně významných politických funkcí. Byl hejtmanem plzeňského kraje, radou a komořím arcivévody Maxmiliána, ale zřejmě žádná z těchto funkcí nebyla pro Viléma tak významná, aby naplnila jeho vysoké politické ambice.⁷³ V tomto ohledu se chtěl patrně vyrovnat svému otci, jenž byl nejvyšším purkrabím Českého království, a svému staršímu bratrovi, který zastával úřad nejvyššího zemského hofmistra. Jeho otec i bratr byli však katolíci a věrně sloužili svým habsburským panovníkům, na rozdíl od Viléma.

Politické uplatnění našel Vilém starší Popel z Lobkowicz nejprve v rámci regionu jako královský rada a hejtman Plzeňského kraje, kterým byl opakovaně v letech 1596–1597, 1600–1601, 1602–1603, 1604–1605, 1606–1607 a 1610–1611.⁷⁴ Z této pozice zasedal Vilém od roku 1595 na zemských sněmech za kraj plzeňský.⁷⁵ Vilém starší Popel z Lobkowicz bývá uváděn i jako hejtman litoměřického kraje.⁷⁶ V tomto případě se nejspíše jedná o záměnu s příslušníkem bílinské větve Lobkowiczů Vilémem mladším Popelem z Lobkowicz (1575–1647), který byl hejtmanem litoměřického kraje v letech 1609–1610 a pak znovu v letech 1613–1614.⁷⁷

Vilémova náboženská horlivost se začala projevovat roku 1595, když horšovskotýnská fara byla bez faráře. Městská rada požádala pražského arcibiskupa, aby uvolněnou faru obsadil katolickým farářem. Pražský arcibiskup s tímto návrhem souhlasil

⁷² KUNES, Václav. *Kapitoly z dějin Horšovského Týna*. V Domažlicích: pro město Horšovský Týn vydal Zdeněk Procházka, Nakladatelství Českého lesa, 2020. ISBN 978-80-7660-005-8. s. 48.

⁷³ KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6. s. 27.

⁷⁴ MAREŠ, Petr. *Obsazování úřadu krajského hejtmana v předbělohorském období a soupis krajských hejtmanů na základě dochovaných seznamů z let 1563/1564–1616/1617*. Rigorózní práce. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2011. s. 182.

⁷⁵ *Sněmy české od léta 1526 až po naši dobu*. Praha: Královský český zemský výbor (tiskem Dra Edv. Grégra), 1897. svazek IX. s. 102.

⁷⁶ KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6. s. 27.

⁷⁷ MAREŠ, Petr. *Obsazování úřadu krajského hejtmana v předbělohorském období a soupis krajských hejtmanů na základě dochovaných seznamů z let 1563/1564–1616/1617*. Rigorózní práce. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2011. s. 116–117.

a dvakrát psal o této záležitosti Vilémovi. Vilém totiž odpověděl až na druhý dopis, jelikož měl zřejmě v úmyslu obsadit faru farářem, jenž by vyhovoval jeho protestantskému smýšlení. Vilém odpověděl arcibiskupovi, že nedal městské radě souhlas k tomu, aby zajistila obsazení farnosti a požádal arcibiskupa o to, aby nezasahoval do jeho kolátorských práv.⁷⁸ Tyto události odstartovaly spor, který trval až do roku 1604, mezi Vilémem starším Popelem z Lobkowicz a pražským arcibiskupem Zbyňkem II. Berkou z Dubé o právo navrhnout duchovního při obsazování far na svém panství. Vilém se snažil uvolněné fary obsadit novoutrakvistickými kněžími. Na přelomu roku 1595/96 se Vilémovi nepodařilo prosadit protestantského faráře. Vilém se rozhodl reagovat tak, že v souladu se svým náboženským přesvědčením povolal na své panství do Horšovského Týna roku 1596 německého kazatele Hansena, jenž ve městě otevřel školu, kde učil děti věrouku v kalvínském směru. Kazatel se však stal u části obyvatel města velmi oblíbený, což pochopitelně vedlo ke sporům s katolickou většinou. Vilém nutil i purkmistra a radu města, aby konvertovali od katolické víry tak, že je dal uvěznit. Nakonec se Vilémovi podařilo docílit toho, že farář dosazený pražským arcibiskupem pod tlakem událostí ve městě Horšovský Týn opustil. Tento spor mezi Vilémem a pražským arcibiskupem, jenž stál na straně katolické většiny a městské rady, přerostl do celostátní úrovně, jelikož se sporem zabýval zemský sněm i císař Rudolf II.^{79 80} Blíže se snaze Viléma staršího Popela z Lobkowicz změnit Horšovský Týn na protestantské město věnuji v kapitole 4 Politický vliv a angažovanost na jeho panství.

Spor mezi Vilémem starším Popelem z Lobkowicz a pražským arcibiskupem Zbyňkem II. Berkou z Dubé je nutno vnímat v kontextu plánu pražského arcibiskupa na zlikvidování protestanství v zemi. Tento plán Zbyněk II. Berka z Dubé předložil císaři Rudolfovi II. roku 1593. V tomto plánu je také pravidlo, které hovoří o tom, že právo obsazovat fary a ustanovovat nové faráře má náležet pouze pražskému arcibiskupovi. Pražský arcibiskup se snažil velmi tvrdě bojovat proti protestanství v Čechách. Toho si byl

⁷⁸ FRIDRICH, Jan. Město Horšovský Týn od poloviny 16. století do bitvy bělohorské: (poměry právní a správní, hospodářské, sociální a poddanské, národnostní a náboženské). *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 13 (1976), s. 132.

⁷⁹ FRIDRICH, Jan. Velkostatek Horšovský Týn a Čečovice v letech 1539-1621 (poměry majetkové, hospodářské, poddanské a národnostní). *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 15 (1972), s. 138.

⁸⁰ *Sněmy české od léta 1526 až po naši dobu*. Praha: Královský český zemský výbor (tiskem Dra Edv. Grégra), 1897. svazek IX. s. 202-203, 206-208, 678-680.

samozřejmě Vilém vědom a snažil se s arcibiskupem bojovat způsobem, který mu doba dovolovala a svůj postoj nezměnil ani v následujících letech.^{81 82}

Vilém se postupem času čím dál více zapojoval do politických událostí v Českém království. Politicky se samozřejmě angažoval v rámci protestantských stavů. Roku 1609 během snahy českých stavů o vydání majestátu, který zajistí v zemi svobodu náboženského vyznání, byl Vilém zvolen do komise k defenzi země. Patřil tedy k tzv. defensorům protestantské víry při jednání s císařem Rudolfem II.^{83 84}

Císař Rudolf II. se nechal Vilémem starším Popelem z Lobkowicz zastoupit při křtu syna Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdržic, který se konal 29. 9. 1610. Vilém byl tou dobou titulárním císařským radou. Císař si zřejmě vybral Viléma jen shodou okolností.⁸⁵ Rudolf II. se křtu nezúčastnil osobně a Vilémovi bylo nařízeno, aby císaře při křtu zastoupil.⁸⁶ Viléma staršího Popela z Lobkowicz a Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdržic nespojovaly jen statky v západních Čechách nebo účast na křtu syna Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdržic. Shodu nacházeli také v politických a konfesních otázkách, i když Kryštof Harant z Polžic a Bezdržic konvertoval k protestantské víře asi až počátkem roku 1618.⁸⁷ Vilém starší Popel z Lobkowicz ani Kryštof Harant z Polžic a Bezdržic nezastával žádný vysoký zemský úřad. Svého politického vrcholu se oba dočkali až v průběhu stavovského povstání. V jejich politickém vzestupu lze najít mnoho podobností, ovšem jejich osud po porážce povstání byl rozdílný.⁸⁸

Když v lednu roku 1611 vpadli Pasovští do Prahy, tak se Vilém spolu s Jindřichem Matyášem z Thurnu zasazoval o to, aby bylo českými stavy najato vojsko k obraně země. Později během bojů s Pasovskými v Praze patřil Vilém spolu s Linhartem Colonou z Felsu

⁸¹ WINTER, Zikmund. *Život církevní v Čechách: kulturně-historický obraz z XV. a XVI. století*. V Praze: Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1896. s. 189.

⁸² FRIDRICH, Jan. *Město Horšovský Týn od poloviny 16. století do bitvy bělohorské: (poměry právní a správní, hospodářské, sociální a poddanské, národnostní a náboženské)*. *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 13 (1976), s. 134.

⁸³ THOMAYER, Luděk. HORŠOVSKÝ TÝN A BÍLÁ HORA. *Zpravodaj města Horšovský Týn*. Horšovský Týn: MKZ Horšovský Týn, 2020, číslo 12, s. 13.

⁸⁴ NOVÁK, Jan Bedřich (ed.). *Sněmy české od léta 1526 až po naši dobu, XV, 1: Sněmy roku 1611*. Praha: Královský český archiv zemský, 1917, s. 1.

⁸⁵ KOLDINSKÁ, Marie. *Kryštof Harant z Polžic a Bezdržic: cesta intelektuála k popravišti*. Praha: Paseka, 2004, ISBN 80-7185-537-5. s. 273.

⁸⁶ RACEK, Jan. *Kryštof Harant z Polžic a jeho doba, Díl 2: Život*. Brno: Universita J.E. Purkyně, 1972. s. 102.

⁸⁷ BŮŽEK, Václav. *Rytíři renesančních Čech*. Praha: Akropolis, 1995. ISBN 80-85770-28-8. s. 99.

⁸⁸ KOLDINSKÁ, Marie. *Kryštof Harant z Polžic a Bezdržic: cesta intelektuála k popravišti*. Praha: Paseka, 2004, ISBN 80-7185-537-5. s. 273.

a Jindřichem Matyášem Thurnem mezi vůdčí osobnosti českých protestantských stavů.⁸⁹ Císař Rudolf II. se od začátku stavěl negativně k pokusům stavů o obranu země. Rudolf II. věděl od začátku o plánech Leopolda Pasovského, vlastně tyto jeho plány i podporoval, jelikož měl negativní pohled na snahy stavovské opozice. Na druhou stranu se Rudolf II. rázně postavil proti plánu Leopolda Pasovského na paralýzu české stavovské opozice. Leopold a jeho rádci navrhovali fyzicky zlikvidovat vůdce stavovské opozice včetně Viléma staršího Popela z Lobkowicz. Mezi další, kteří měli být zlikvidováni patřil např. Jindřich Matyáš Thurn nebo Linhart Colona z Felsu. Ačkoliv měl v těchto dnech Leopold Pasovský značný vliv na císaře Rudolfa II., nepodařilo se mu fyzickou likvidaci lídrů stavovské opozice prosadit.⁹⁰

Toto Vilémovo vedoucí postavení mezi stavovskou opozicí bylo potvrzeno i 28. února 1611, kdy byl českými stavy zvolen na prvním místě mezi třicet direktorů, kteří měli rozhodovat o veřejných otázkách v zemi.^{91 92} Tato volba se uskutečnila v době, kdy v Praze byli ještě Pasovští. Vilém získal vůdčí postavení v rámci českých protestantských stavů, které neztratil ani později.⁹³

V roce 1617 na zemském sněmu se Vilém starší Popel z Lobkowicz rázně postavil proti přijetí Ferdinanda Štýrského za českého krále např. spolu s Jindřichem Matyášem Thurnem, Linhartem Colonou z Felsu, Jáchymem Ondřejem Šlikem, Václavem Budovcem z Budova nebo Kašparem Kaplířem ze Sulevic. Vilém na tomto sněmu také pronesl, jak je mu líto, že se arcivévoda Maxmilián, jehož komořím a radou Vilém byl, svého práva na český trůn vzdal.⁹⁴ Nakonec byl Ferdinand Štýrský za slib respektování Rudolfova majestátu přijat za českého krále i hlasy přesvědčených protestantů. Svůj hlas dal Ferdinandovi i Vilém starší Popel z Lobkowicz. Vilém kandidaturu Ferdinanda Štýrského

⁸⁹ FRIDRICH, Jan. Velkostatek Horšovský Týn a Čechovice v letech 1539-1621 (poměry majetkové, hospodářské, poddanské a národnostní). *Minulost Západočeského kraje*. sv. 15 (1972), s. 138.

⁹⁰ JANÁČEK, Josef. *Rudolf II. a jeho doba*. Vyd. 3. Praha: Paseka, 2003. ISBN 80-7185-611-8. s. 481–482.

⁹¹ NOVÁK, Jan Bedřich (ed.). *Sněmy české od léta 1526 až po naši dobu, XV, 1: Sněmy roku 1611*. Praha: Královský český archiv zemský, 1917, s. XXVIII, XXX, XXXIII, XLVI, XLIX, L, 423-426.

⁹² NOVÁK, Jan Bedřich (ed.). *Sněmy české od léta 1526 až po naši dobu, XV, 2: Sněmy roku 1611*. Praha: Královský český zemský archiv, 1929, s. 682.

⁹³ FRIDRICH, Jan. Velkostatek Horšovský Týn a Čechovice v letech 1539-1621 (poměry majetkové, hospodářské, poddanské a národnostní). *Minulost Západočeského kraje*. sv. 15 (1972), s. 138.

⁹⁴ POLIŠENSKÝ, Josef (ed.). *Historie o válce české 1618-1620: výbor z historického spisování Ondřeje z Habernfeldu a Pavla Skály ze Zhoře. Živá díla minulosti*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1964. s. 95.

na český trůn podpořil se stejnou rozhodností jako ostatní protestantští stavové. Ti samí stavové, se kterými se následující rok proti legitimně zvolenému králi postavil.⁹⁵

2.2.2 ROLE A ČINNOST BĚHEM POVSTÁNÍ

Vrchol politické kariéry pro Viléma staršího Popela z Lobkowicz nastal během českého stavovského povstání mezi lety 1618–1620. Vilém se totiž roku 1618 zapojil do povstání českých stavů proti v Českém království vládnoucímu habsburskému rodu.⁹⁶

Vilém starší Popel z Lobkowicz se osobně a aktivně účastnil třetí pražské defenestrace 23. května 1618. Dostupné zdroje se rozcházejí v tom, jestli Vilém věděl o plánované defenestraci předem nebo ne. První verzí je, že Vilém spolu s Jáchymem Ondřejem Šlikem nevěděli podrobnosti o plánu českých stavů natož o zamýšlené vraždě místodržících, jelikož nebyli předchozí den přítomni na schůzce pořádané Jindřichem Matyáše Thurnem. Po zjištění, co mají stavové v plánu, nechtěl Vilém do síně místodržících vstoupit.⁹⁷ S tímto tvrzením přišel později při výsleších sám Vilém, jelikož chtěl ze sebe snést vinu a nějakým způsobem se bránit. Mnohem pravděpodobnější je, že se Vilém spiklenecké schůzky zúčastnil a o chystané defenestraci věděl, jelikož před i v průběhu defenestrace se choval tak, jako by velmi dobře o záměru stavů věděl. Není tedy jisté, jestli Vilém o plánu defenestrace věděl nebo ne, nakonec však sehrál celkem významnou roli.⁹⁸

Po příchodu stavů do české kanceláře byli z místodržících přítomni Vilém Slavata z Chlumu a Kušumberka, Jaroslav Bořita z Martinic, Adam ze Šternberka, Matouš Děpold Popel z Lobkowicz a písař Filip Fabricius. Protestantské stavy se ústy Pavla z Říčan dotazovali místodržících, zdali pomáhali císaři Matyášovi sepsat dopisy, kterými zakázal sjezd protestantských stavů. Místodržící jim nechtěli odpovědět a poukazovali na to, že nejsou oprávněni vyrazovat úřední tajemství. Stavy ale ustoupit nehodlaly, a tak se nejvyšší purkrabí Adam ze Šternberka chtěl poradit s nejvyšším hofmistrem Adamem mladším z Valdštejna, jenž byl tou dobu nemocný. V tu chvíli promluvil Vilém starší Popel z Lobkowicz s tím, že Adam mladší z Valdštejna minulý týden za Vilémovy přítomnosti

⁹⁵ KOLDINSKÁ, Marie. *Kryštof Harant z Polžic a Bezdržic: cesta intelektuála k popravě*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-537-5. s. 322.

⁹⁶ KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6. s. 27.

⁹⁷ GINDELY, Antonín. *Dějiny českého povstání léta 1618*. Díl I. V Praze: B. Tempský, 1870. s. 230-232.

⁹⁸ PETRÁŇ, Josef. *Staroměstská exekuce*. Vydání páté, pozměněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2022. ISBN 978-80-246-5055-5. s. 182.

popřel jakýkoliv podíl na sepsání císařských dopisů, a dokonce s nimi projevil nesouhlas.⁹⁹ Adam mladší z Valdštejna byl Vilémův švagr. Vilém jasně naznačil, že Adam mladší z Valdštejna není osoba, na kterou by stavové měli směřovat svůj hněv.¹⁰⁰ Vilém tedy patřil mezi ty, kteří mluvili jménem protestantských stavů. Vilém se následně dostal do přese s místodržícími, hlavně s Jaroslavem Bořitou z Martinic¹⁰¹, o kterém prohlásil, že o dodržování Majestáta nikdy nestál a ani nestojí, jelikož toto pravil na sněmu roku 1617, kdy byl za krále přijat Ferdinand Štýrský.¹⁰² Tato Vilémova slova i sám Jaroslav Bořita z Martinic potvrdil a snažil se je marně vysvětlit. Dalo by se tedy říct, že Vilém celou situaci eskaloval, protože Jaroslavu Bořitovi z Martinic shodil klobouk a následně ho zřejmě jako první popadl zezadu za ruce tak, že se nebyl schopen bránit. Pak spolu s Oldřichem Kinským z Vchynic a Tetova, Janem Litvínem z Říčan a Pavlem Osterským Kaplířem nejprve Jaroslava Bořitu z Martinic z okna vyhodili. Stejný osud čekal i Viléma Slavatu z Chlumu a Kušumberka, a nakonec i písaře Filipa Fabricia, kteří byli z okna Pražského hradu vyhozeni ostatními účastníky defenestrace.^{103 104} Vilém starší Popel z Lobkovicz byl sice s plány stavovského spiknutí seznámen později než většina účastníků, ale nakonec v nich měl díky své horlivosti významnou roli, kterou úspěšně zvládl. Rychle tedy změnil své smýšlení, když hned poté, co se dozvěděl o plánu vyhození místodržících z oken, zvažoval, jestli se defenestrace vůbec zúčastní. Pavel z Říčan dokonce Viléma později označil za jednoho z vůdců povstání¹⁰⁵, i když to zřejmě učinil ve snaze snést ze sebe vinu a přenést ji na někoho jiného.

Po defenestraci byl Vilém zvolen za panský stav mezi třicet direktorů, jež měli spravovat České království a dále se aktivně účastnil protihabsburského povstání.¹⁰⁶

⁹⁹ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulost Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 209.

¹⁰⁰ KOLDINSKÁ, Marie a MÁŤA, Petr (ed.). *Deník rudolfinského dvořana: Adam mladší z Valdštejna 1602-1633*. Praha: Argo, 1997. ISBN 80-7203-170-8. s. 24.

¹⁰¹ POLIŠENSKÝ, Josef (ed.). *Historie o válce české 1618-1620: výbor z historického spisování Ondřeje z Habernfeldu a Pavla Skály ze Zhoře*. Živá díla minulosti. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1964. s. 111. s. 120-123.

¹⁰² FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulost Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 209.

¹⁰³ JIREČEK, Josef (ed.). *Paměti nejvyššího kancléře království českého Viléma hraběte Slavaty z Chlumu a z Kušumberka ... od l. 1608 do 1619*. Staré paměti dějin českých (I.L. Kober). V Praze: I.L. Kober, 1868. s. 114, 151.

¹⁰⁴ GINDELY, Antonín. *Dějiny českého povstání léta 1618*. Díl I. V Praze: B. Tempský, 1870. s. 241-242.

¹⁰⁵ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulost Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 209.

¹⁰⁶ POLIŠENSKÝ, Josef (ed.). *Historie o válce české 1618-1620: výbor z historického spisování Ondřeje z Habernfeldu a Pavla Skály ze Zhoře*. Živá díla minulosti. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1964. s. 129.

Direktorem byl až do zvolení Fridricha Falckého českým králem. Osobně se volby Fridricha Falckého českým králem pro nemoc nezúčastnil a svůj hlas propůjčil Pavlovi z Říčan. Vilém tedy nehlasoval osobně pro Fridricha Falckého, ale svůj názor vyjádřil skrze Pavla z Říčan, který ho během Vilémovy nemoci na zámku v Horšovském Týně navštívil.¹⁰⁷ Nový český král na Vilémovy zásluhy nezapomněl a jmenoval jej dva dny po své korunovaci nejvyšším hofmistrem Českého království. Nezáleželo tedy tolik na Vilémových schopnostech, ale spíše na zásluhách o povstání, ať už domnělých či skutečných.¹⁰⁸ Nejvyšší hofmistr Českého království neboli nejvyšší zemský hofmistr byl druhý nejvýznamnější zemský úředník Českého království po nejvyšším purkrabím. Nejvyšší zemský hofmistr byl předsedou komorního soudu i předsedou královské rady v soudních záležitostech.¹⁰⁹ Vilém tedy získal vytouženou vysokou politickou funkci, která naplnila jeho politické ambice a mohl se tak srovnávat se svým otcem Janem, jenž byl nejvyšším purkrabím Českého království a s bratrem Kryštofem, který byl také nejvyšším zemským hofmistrem. Vilém neměl úplně dobré předpoklady pro kariéru u dvora, tedy ani pro vykonávání úřadu nejvyššího hofmistra Českého království, jelikož nebyl příliš vzdělaný, neabsolvoval v mládí kavalírskou cestu a nestudoval na žádné univerzitě v zahraničí.

V roli nejvyššího zemského hofmistra plnil Vilém řadu povinností, z nichž některé uvádím. Na začátku roku 1619 měl Vilém vyjednat půjčku u Viléma mladšího Popela z Lobkowicz, jelikož české stavy potřebovaly na udržování vojska spoustu peněz.¹¹⁰ Jako nejvyšší hofmistr Českého království uváděl šlechtice do úřadů a bral je do přísahy, např. 13. listopadu 1619 uvedl do úřadu rady dvorského a komorního soudu Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdruzic.¹¹¹ Vilém starší Popel z Lobkowicz byl jako nejvyšší hofmistr Českého království 10. října 1620 vyslán naproti vyslanci anglického krále Jakuba. Vilém vyslance ubytoval na Malé Straně v domě Jiřího Mayera.¹¹²

V době, kdy byl Vilém starší Popel z Lobkowicz nejvyšším hofmistrem Českého království, došlo na konci roku 1619 k znesvěcování, ničení a hanobení katedrály svatého

¹⁰⁷ SKÁLA ZE ZHOŘE, Pavel a JANÁČEK, Josef (ed.). *Historie česká: od defenestrace k Bílé hoře*. Praha: Svoboda, 1984, s. 194.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 211-212, 404.

¹⁰⁹ VYKOUPILOV, Libor. *Slovník českých dějin. 2.*, přepracované a doplněné vydání. Brno: Julius Zirkus, 2000. ISBN 80-902782-0-5. s. 394–395.

¹¹⁰ LÍVA, Václav (ed.). *Prameny k dějinám třicetileté války: regesta fondu Militare Archivu ministerstva vnitra ČSR v Praze*. Prameny k československým dějinám vojenským. Praha: Naše vojsko, 1951. sv. 3. s. 34.

¹¹¹ Tamtéž, s. 42.

¹¹² Tamtéž, s. 100.

Víta na Pražském hradě, kterého se dopouštěli obrazoborečtí kalvíniští kazatelé, již přišli do Prahy spolu s Fridrichem Falckým. Vilém se této ikonoklastické očistě chrámu svatého Víta vzepřel a zachránil některé cenné sakrální předměty z chrámu, kterým by jinak hrozilo zničení.^{113 114} Vilémovi se podařilo předměty zachránit tak, že si je vyprosil k vyzdobení jiných pražských kostelů.¹¹⁵ Nápad na vyřadění katedrály vzešel zřejmě od Abrahama Scultéta. Z příkazu tohoto kalvínského kazatele, který tak činil s královým souhlasem, byly z velké části zničeny oltáře, sochy a obrazy. Vilém, ač byl sám nekatolík, z pozice nejvyššího zemského hofmistra králi Fridrichovi namítal, ať nedává Scultétovi souhlas, jelikož toto „vyčištění“ katedrály by bylo zneuctění posvátného místa a jistě by přišel trest od Boha. V katedrále se také nacházely hroby Vilémových příbuzných (např. Vilémova strýce Jiřího Popela z Lobkowicz nebo Vilémova bratra Kryštofa Popela z Lobkowicz) a bál se tedy, že by i ty mohly být zničeny. Král se ale nechal přemluvit od své ženy Alžběty a Scultét dostal souhlas akci provést. Během „očisty“ katedrály sv. Víta vešel Vilém dovnitř a zakázal Scultétovi ze své pozice pokračovat, jelikož se ničitelé chystali zničit i hrob Vilémova příbuzného Jiřího Popela z Lobkowicz. Vilém následně tlačil na krále Fridricha, aby „očista“ katedrály již nepokračovala. Tato obrazoborecká „očista“ katedrály sv. Víta vyvolala velké pobouření a nespokojenost nejen u katolíků, ale i mezi českými protestantskými stavy.¹¹⁶

Na generálním sněmu v roce 1620 se Vilém přimlouval za to, aby byl budoucím nástupcem krále zvolen v té době nejmladší syn krále Fridricha Falckého Ruprecht.¹¹⁷ Zřejmě to bylo z důvodu, že se Ruprecht jako jediný potomek Fridricha Falckého a jeho ženy Alžběty Stuartovny narodil v Praze během Fridrichovy vlády. Ruprecht se narodil 27. prosince 1619 a byl pokřtěn v katedrále sv. Víta.¹¹⁸ Hlavním důvodem, proč Vilém prosazoval jako „čekance“ na trůn nejmladšího syna krále Fridricha, byl zřejmě fakt, že volbou nástupce krále se české stavy vzdávají jednoho ze svých práv, o které bojovali s habsburskými panovníky a sami tak znevažovali politickou linii celého stavovského

¹¹³ KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6. s. 28, 93.

¹¹⁴ KUNEŠ, Václav. *Kapitoly z dějin Horšovského Týna*. V Domažlicích: pro město Horšovský Týn vydal Zdeněk Procházka, Nakladatelství Českého lesa, 2020. ISBN 978-80-7660-005-8. s. 49.

¹¹⁵ GINDELY, Antonín. *Dějiny českého povstání léta 1618*. Díl II. V Praze: F. Tempský, 1878. s. 243.

¹¹⁶ EKERT, František. *Posvátná místa král. hl. města Prahy: dějiny a popsání chrámů, kaplí, posvátných soch, klášterů i jiných pomníků katolické víry a nábožnosti v hlavním městě království Českého I*. V Praze: Dědictví sv. Jana Nepomuckého, 1884. s. 30-31.

¹¹⁷ BÍLEK, Tomáš Václav. *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*. Praha: Museum Království českého, 1882. s. 330.

¹¹⁸ ČECHURA, Jaroslav; MIKULEC, Jiří a STELLNER, František. *Lexikon českých panovnických dynastií*. Praha: Akropolis, 1996. ISBN 80-85770-30-X. s. 69, 156.

povstání. Čeští stavové totiž bojovali za to, aby byl panovník volen až po smrti stávajícího krále, a ne ještě za jeho života. Z tohoto důvodu se Vilém pokusil jednání zkomplikovat.¹¹⁹ Generální sněm však přijal jako budoucího nástupce Fridricha Falckého na českém trůnu jeho prvorozeného syna Jindřicha Fridricha.¹²⁰

Symbolem konce stavovského povstání je porážka českých stavů v bitvě na Bílé hoře 8. listopadu 1620. Pro Viléma tato porážka znamenala ukončení působení v úřadu nejvyššího zemského hofmistra a rychlý společenský pád. Úřad nejvyššího hofmistra Českého království Vilém starší Popel z Lobkowicz zastával během vlády Fridricha Falckého, tedy pouze zhruba jeden rok. Vilém své náboženské smýšlení nezměnil ani po bělohorské porážce, kdy by ho konverze na katolickou víru mohla uchránit před doživotím vězením či dokonce trestem smrti za účast na povstání.¹²¹

¹¹⁹ SKÁLA ZE ZHOŘE, Pavel a JANÁČEK, Josef (ed.). *Historie česká: od defenestrace k Bílé hoře*. Praha: Svoboda, 1984, s. 366.

¹²⁰ ČECHURA, Jaroslav; MIKULEC, Jiří a STELLNER, František. *Lexikon českých panovnických dynastií*. Praha: Akropolis, 1996. ISBN 80-85770-30-X. s. 69.

¹²¹ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkowicz ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulosti Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 201.

2.3 POZDNÍ LÉTA ŽIVOTA, PO PORÁŽCE POVSTÁNÍ

2.3.1 NÁSLEDKY BÍLÉ HORY

Poté co král Fridrich Falcký spolu s některými nejvyššími zemskými úředníky opustil 9. listopadu 1620 Prahu, zanechal svému nejvyššímu hofmistrovi Vilémovi staršímu Popelovi z Lobkowicz těžké břímě. Vilém starší Popel z Lobkowicz byl po útěku krále Fridricha Falckého nejvyšší zemský úředník, který byl v Praze přítomný.¹²² Vilém musel kapitulovat před vítězným nepřítelem a pokusit se vyjednat všeobecnou amnestii a zachování náboženských svobod.¹²³ Vilém jako nejvyšší hofmistr vedl stavovskou deputaci k Maxmiliánovi Bavorskému, u kterého byl tou dobou přítomný i Karel Bonaventura Buquoy a další vyšší důstojníci císařského vojska. Stavové jim předali listinu, která obsahovala podmínky, za jakých chtějí čeští stavové uznat císaře Ferdinanda II. za českého krále. Stavové požadovali všeobecnou amnestii, která se měla vztahovat na všechny obyvatele země, zachování náboženských a politických svobod a pojištění majetku proti zabavení. Dalším požadavkem byla žádost, aby stavové byli ochráněni proti plenění a nemuseli přispívat na vydržování císařského vojska. Naděje na to, že by bylo těmto požadavkům vyhověno, nebyla téměř žádná, jelikož císař nechtěl dále trpět žádnou opozicí v říši.¹²⁴

Vilém se tedy jako první podrobil Maxmiliánovi Bavorskému¹²⁵, skrze kterého se snažil o přimluvu u císaře pro sebe i ostatní vzbouřené.¹²⁶ Ale ani podrobení se Maxmiliánovi Bavorskému Vilémovi později nepomohlo vyhnout se trestu. Vilém se také snažil vyjednat podmínky, za jakých jsou ochotny české stavy uznat Ferdinanda II. za svého panovníka. Maxmilián dal jasně najevo, že císař se nenechá vázat žádnými podmínkami. Maxmilián ale slíbil 9. listopadu 1620 českým stavům, že bude ušetřeno jejich životů a že se za ně přimluví u císaře. Tento slib měl zřejmě pouze pro současnost¹²⁷, jelikož se Maxmilián Bavorský u císaře za stavy nepřimluvil. Stejně tak císař nedbal na slib daný

¹²² SKÁLA ZE ZHOŘE, Pavel a JANÁČEK, Josef (ed.). *Historie česká: od defenestrace k Bílé hoře*. Praha: Svoboda, 1984, s. 313.

¹²³ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkowicz ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulost Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 201.

¹²⁴ GINDELY, Antonín. *Dějiny českého povstání léta 1618*. Díl III. V Praze: F. Tempský, 1878. s. 279-280.

¹²⁵ BĚLOHLÁVEK, Miloslav. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku (IV) Západní Čechy*. Praha: Svoboda, 1985. s. 91.

¹²⁶ KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6. s. 28.

¹²⁷ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkowicz ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulost Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 202.

Maxmiliánem. Už při deputaci se Buquoy ohradil proti slovům Maxmiliána Bavorského a pronesl poznámku směrem ke stavům, že by si všichni bez výjimky zasloužili trest smrti. Přítomní stavové na to reagovali pouze mlčením a se slzami v očích.¹²⁸

České stavy slib daný Maxmiliánem Bavorským špatně pochopily jako amnestii a již 10. listopadu se k Maxmiliánovi Bavorskému dostavilo mnoho zástupců panského a rytířského stavu.¹²⁹ Páni a rytíři byli vedeni Vilémem starším Popelem z Lobkowicz, skrze kterého žádali o přímluvu u císaře a prosili o milost. Vilém za všechny přítomné pány a rytíře pravil, že litují svého provinění proti císaři, jehož odteď považují za svého jediného krále. Vilém svou řeč pronášel se slzami v očích. Následujícího dne došlo v Praze ze strany stavů ke vzdávání úcty císaři. Od tohoto dne se Ferdinand II. mohl považovat za českého krále a neomezeného pána Čech.¹³⁰ Vilém se tedy i po bělohorské porážce snažil být politicky aktivní. I když tato politická aktivita byla vynucena okolnostmi, Vilémovi později velmi pomohla.¹³¹

Po obsazení Prahy císařská vojska rabovala měšťanské a šlechtické domy. Nejhůře dopadly domy šlechticů a měšťanů, kteří se významněji podíleli na povstání, včetně domu Viléma staršího Popela z Lobkowicz.¹³² Vilém se snažil své cennosti ukrýt u pražského žida Abraháma Löwa,¹³³ ale Vilém byl při této snaze špehován, a tak se sedmnáct beden plných zlata a stříbra stalo kořistí císařských vojáků.¹³⁴ Tyto zlaté a stříbrné předměty pocházely pravděpodobně z pokladu císaře Matyáše a měly být původně určeny k roztavení a vyplacení dlužného vojenského žoldu.¹³⁵ Přebírání zlatých a stříbrných předmětů, které byly určeny k roztavení v mincovně, ze sbírek císaře Matyáše spadalo do Vilémovy kompetence coby nejvyššího hofmistra. Neexistují přímé důkazy, že by Vilém využil svého úřadu k tomu, aby něco odcizil, ale původ pokladu, který si Vilém uschoval u Abraháma Löwa, byl dost podezřelý.¹³⁶ Vilémův poklad by zřejmě nepadl do rukou císařských vojáků, kdyby si

¹²⁸ GINDELY, Antonín. *Dějiny českého povstání léta 1618*. Díl III. V Praze: F. Tempský, 1878. s. 280.

¹²⁹ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkowicz ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulost Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 201.

¹³⁰ GINDELY, Antonín. *Dějiny českého povstání léta 1618*. Díl III. V Praze: F. Tempský, 1878. s. 281-282.

¹³¹ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkowicz ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulost Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 202.

¹³² GINDELY, Antonín. *Dějiny českého povstání léta 1618*. Díl III. V Praze: F. Tempský, 1878. s. 282-283.

¹³³ KUNEŠ, Václav. *Kapitoly z dějin Horšovského Týna*. V Domažlicích: pro město Horšovský Týn vydal Zdeněk Procházka, Nakladatelství Českého lesa, 2020. ISBN 978-80-7660-005-8. s. 49.

¹³⁴ GINDELY, Antonín. *Dějiny českého povstání léta 1618*. Díl III. V Praze: F. Tempský, 1878. s. 283.

¹³⁵ KUNEŠ, Václav. *Kapitoly z dějin Horšovského Týna*. V Domažlicích: pro město Horšovský Týn vydal Zdeněk Procházka, Nakladatelství Českého lesa, 2020. ISBN 978-80-7660-005-8. s. 49.

¹³⁶ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkowicz ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulost Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 202.

poklad ponechal ve svém domě, jelikož v jeho domě se během pražského pobytu usadil vévoda Maxmilián Bavorský. V domě, kde přebýval Maxmilián Bavorský, by se vojáci loupit neodvážili. Poklad by ale tak nejspíše ukořistil sám Maxmilián Bavorský.¹³⁷

Vilém po porážce povstání zůstal v Praze. Rozhodl se totiž, že se nevrátí na své panství do Horšovského Týna, jelikož se obával Lichtenštejnových špehů.¹³⁸ Císař Ferdinand totiž knížeti Karlovi z Lichtenštejna rozkázal 11. a 24. prosince 1620, aby dal pečlivě střežit bývalé vůdce povstání, kteří v Praze a zemi zůstali, jelikož věřili ve slib, který jim dal Maxmilián Bavorský. Zatčen měl být každý, kdo by se pokusil utéct ze země nebo by byl jen z přípravy na útěk podezřelý.¹³⁹ Vilém zřejmě také věřil slibu bavorského vévody, a proto zůstával ve svém pražském domě a nepokusil se uprchnout ze země. O tom, že Vilém zůstal v Praze píše i 15. listopadu 1620, tedy pár dní po bitvě na Bílé hoře, Eliška Žerotínská z Valdštejna ve svém dopise: „*Pan Vilím z Lobkovic, slyším, v Praze zůstává, že mu Pražani nedali z Prahy jeti a že jsou mu řekli, poněvadž jsou jiní začali a je na nejvyšší zavedli, aby taky vod nich neujížděli...*“¹⁴⁰

2.3.2 ZATČENÍ A SOUD

20. února 1621 předal Vilémovi místodržitelství posel obsílku s rozkazem od Karla z Lichtenštejna, aby se ve dvě hodiny odpoledne dostavil na Hrad, kde bude seznámen s novým císařským dekretem. Spolu s Vilémem tento rozkaz obdrželi i další bývalí stavovští direktori, kteří byli přítomní v Praze a nebyli nemocní.¹⁴¹ Bylo jim oznámeno, že musí zůstat ve vazbě, jelikož jsou obviněni z velezrady. Bývalí direktori přijali toto rozhodnutí až s překvapivým klidem, i když v nitru tomu jistě tak nebylo.¹⁴² Vilém starší Popel z Lobkovic byl uvězněn v Bílé věži na Pražském hradě. Vězení sdílel např. s Václavem Budovcem z Budova, Pavlem z Říčan, Kašparem Kaplířem ze Sulevic nebo Divišem

¹³⁷ PETRÁŇ, Josef. *Staroměstská exekuce*. Vydání páté, pozměněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2022. ISBN 978-80-246-5055-5. s. 79.

¹³⁸ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulost Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 202.

¹³⁹ BÍLEK, Tomáš Václav. *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*. Praha: Museum Království českého, 1882. s. XXIX.

¹⁴⁰ PETRÁŇ, Josef. *Staroměstská exekuce*. Vydání páté, pozměněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2022. ISBN 978-80-246-5055-5. s. 99.

¹⁴¹ Tamtéž, s. 97–98.

¹⁴² FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulost Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 203.

Černínem z Chudenic.¹⁴³ V březnu 1621 byl zatčen a uvězněn v Bílé věži i Kryštof Harant z Polžic a Bezdržic.¹⁴⁴

Zprvu nebylo vězení nijak tvrdé, jelikož se zatčení mohli mezi sebou stýkat, ale i tak vězení statečné české pány poměrně rychle zlomilo. Jako prvního vazba dolehla na Viléma staršího Popela z Lobkovic. Z pyšného šlechtice se stal naléhavý prosebník. V tomto ohledu Vilém předběhl své spoluvězně o několik dní. Vilém se již 27. února, po týdnu vazby, obrátil na saského kurfiřta Jana Jiřího s prosebnou žádostí, aby se za něj přimluvil u císaře za prominutí jeho provinění. Vilém v tomto dopise prohlašoval, že nebyl účasten na defenestraci, přijmout funkci stavovského direktora byl nucen pod nátlakem a sliboval, že do své smrti zůstane již věrným poddaným císaře. Tato jeho prosba nebyla úspěšná, a tak ji opakoval 24. března.¹⁴⁵ Ostatní uvěznění direktori se obrátili s podobnou prosbou na saského kurfiřta 6. března. Navíc žádali o povolení užívat jejich statky. Totéž následně učinily i jejich manželky 26. března. Manželky se ovšem neobracely na kurfiřta, nýbrž na jeho choť.¹⁴⁶ Tato prosba byla podepsána od devíti bývalých direktorů. Vilém starší Popel z Lobkovic se pod tuto prosbu nepřipojil, jelikož se s podobnou žádostí obrátil na saského kurfiřta o několik dní dříve.¹⁴⁷

Především Vilém starší Popel z Lobkovic a Pavel z Řičan doufali v dodržení slibu, který jim byl dán Maxmiliánem Bavorským, jelikož oni dva stáli v čele stavovské deputace a přemluvili zbylé představitele kapitulovat. Vilém se stejně jako jiní uvěznění také spoléhal na své vlivné katolické příbuzné.¹⁴⁸ Po neúspěšné prosbě u saského kurfiřta psal později Vilém dopisy právě svým vlivným katolickým příbuzným a známým. Právě tito Vilémovi vlivní příbuzní způsobili, že nestanul jako dvacátý osmý odsouzený před katem Janem Mydlářem na popravním lešení na Staroměstském náměstí 21. června 1621.¹⁴⁹

¹⁴³ PETRÁŇ, Josef. *Staroměstská exekuce*. Vydání páté, pozměněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2022. ISBN 978-80-246-5055-5. s. 98.

¹⁴⁴ RACEK, Jan. *Kryštof Harant z Polžic a jeho doba, Díl 2: Život*. Brno: Universita J.E. Purkyně, 1972. s. 64.

¹⁴⁵ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulosti Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 203.

¹⁴⁶ RACEK, Jan. *Kryštof Harant z Polžic a jeho doba, Díl 2: Život*. Brno: Universita J.E. Purkyně, 1972. s. 65.

¹⁴⁷ GINDELY, Antonín. *Dějiny českého povstání léta 1618*. Díl IV. V Praze: F. Tempský, 1880. s. 45.

¹⁴⁸ PETRÁŇ, Josef. *Staroměstská exekuce*. Vydání páté, pozměněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2022. ISBN 978-80-246-5055-5. s. 99.

¹⁴⁹ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulosti Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 204.

Nejvýznamnějším Vilémovým příbuzným z katolických řad byl Zdeněk Vojtěch Popel z Lobkowicz (1568–1628). Otcem Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkowicz byl Ladislav II. Popel z Lobkowicz (1501–1584).¹⁵⁰ Ladislav II. Popel z Lobkowicz a otec Viléma staršího Popela z Lobkowicz, Jan mladší Popel z Lobkowicz, byli bratřenci. Vilém starší Popel z Lobkowicz ve své korespondenci nazýval Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkowicz „panem strýčkem“. Označení strýc znamenalo příbuzného po otci.¹⁵¹ Zdeněk Vojtěch Popel z Lobkowicz byl příslušníkem chlumecké větve Popelů z Lobkowicz. Dnes je pokládán za jednoho z nejvýznamnějších a nejslavnějších příslušníků rodu Lobkowiczů. V roce 1599 se stal nejvyšším kancléřem Českého království. Tento úřad vykonával až do své smrti. Jako až radikální katolík byl zastáncem legitimního nároku Habsburků na český trůn. Zdeněk Vojtěch se jednoznačně postavil proti Rudolfovu majestátu, který navíc odmítl podepsat, což byla jeho povinnost jakožto nejvyššího kancléře království.¹⁵² U českých nekatolických stavů byl tedy značně neoblíben, a proto mu roku 1619 vláda direktorů zabavila všechny statky. V době stavovského povstání se zdržoval převážně ve Vídni. Po porážce stavovského povstání se neobohacoval z konfiskací. Spolu s jinými osobami s velkým vlivem se přimlouval za obviněné či odsouzené osoby z let povstání. Zdeněk Vojtěch byl členem císařem jmenované komise, která posuzovala první rozsudky smrti pražské exekuční komise.¹⁵³ Proč Zdeněk Vojtěch Popel z Lobkowicz pomáhal Vilémovi staršímu Popelovi z Lobkowicz nejlépe vystihují tyto věty, které napsal nejvyšší kancléř své manželce: „*Já také své příbuzné nemohu mnoho oceňovat. Říká se: Příliš mnoho příbuzných, příliš trápení.*“¹⁵⁴ Toto naznačuje, že šlechtic té doby byl povinen pomoci rodinnému příslušníkovi, i když byl např. jiné víry nebo se jakýmkoliv způsobem provinil. Motivací byla také nespíš snaha o zachování cti lobkowiczského rodu, což mohl být hlavní důvod, proč se Zdeněk Vojtěch Popel z Lobkowicz tolik angažovali ve Vilémově záležitosti a snažili se, aby neskončil na popravišti.

¹⁵⁰ KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6. s. 109.

¹⁵¹ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulost Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 204.

¹⁵² KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6. s. 36–38.

¹⁵³ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulost Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 204.

¹⁵⁴ MAREK, Pavel (ed.). *Svědectví o ztrátě starého světa: manželská korespondence Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic a Polyxeny Lobkovické z Pernštejna*. Prameny k českým dějinám 16.-18. století. České Budějovice: Historický ústav Jihočeské univerzity, 2005. ISBN 80-7040-804-9. s. 546.

Manželkou Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkowicz byla Polyxena z Lobkowicz (1566–1642), rozená z Pernštejna, ovdovělá z Rožmberka. Po matce byla Polyxena ze starobylého španělského rodu. Zdeněk Vojtěch Popel z Lobkowicz nebyl prvním manželem Polyxeny z Lobkowicz. Jejím prvním mužem byl Vilém z Rožmberka, jenž však v roce 1592 zemřel. Polyxena z Lobkowicz byla horlivou katoličkou a měla sklony až k náboženskému fanatismu.¹⁵⁵ Polyxena z Lobkovic vstoupila i do průběhu stavovského povstání, kdy jako katolička věrná císaři ukryla ve svém domě v Praze Jaroslava Bořitu z Martinic a Viléma Slavatu z Chlumu a Kušumberka a rozhodla se je českým stavům nevydat.¹⁵⁶ Polyxena využila pobělohorských konfiskací a získala mnoho majetku. Byla velmi oblíbená u císaře, který ji dokonce projevoval vděčnost.¹⁵⁷ Toho Polyxena z Lobkowicz využila a mezi 21. a 23. květnem roku 1621, tedy ve dnech zasedání císařské komise, která posuzovala první rozsudky smrti dané pražskou exekuční komisí, se zúčastnila audience u císaře spolu se svým dvanáctiletým synem Václavem Eusebiem a přispěla tak k milosti pro Viléma staršího Popela z Lobkowicz.¹⁵⁸ Na Polyxenu z Lobkowicz se obraceli i jiní šlechtici, kterým hrozila ztráta života nebo majetku a Polyxena se jim dle svých možností snažila pomoci.¹⁵⁹

Václav Eusebius Popel z Lobkowicz (1609–1677) byl jediný syn Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkowicz a Polyxeny z Lobkowicz.¹⁶⁰ I když mu roku 1621 bylo teprve dvanáct let, zúčastnil se spolu s matkou audience u císaře, kde spolu s matkou přispěli k záchraně Vilémova života.¹⁶¹ Vilém starší Popel z Lobkowicz ve své korespondenci nazývá Václava Eusebia Popela z Lobkowicz *panem Václavíčkem*.¹⁶²

¹⁵⁵ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 204–205.

¹⁵⁶ MAREK, Pavel (ed.). *Svědectví o ztrátě starého světa: manželská korespondence Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic a Polyxeny Lobkovické z Pernštejna*. Prameny k českým dějinám 16.-18. století. České Budějovice: Historický ústav Jihočeské univerzity, 2005. ISBN 80-7040-804-9. s. 303.

¹⁵⁷ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 204–205.

¹⁵⁸ MAREK, Pavel. Dětství a dospívání Václava Eusebia z Lobkovic ve světle španělské korespondence jeho rodičů. *Historie '99: celostátní studentská vědecká konference: Olomouc 1.-2. prosinec 1999*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. ISBN 80-244-0104-5. s. 76.

¹⁵⁹ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 205.

¹⁶⁰ KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6. s. 124, 126, 130.

¹⁶¹ MAREK, Pavel. Dětství a dospívání Václava Eusebia z Lobkovic ve světle španělské korespondence jeho rodičů. *Historie '99: celostátní studentská vědecká konference: Olomouc 1.-2. prosinec 1999*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. ISBN 80-244-0104-5. s. 76.

¹⁶² FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 204.

Další významnou osobou ve Vilémově soudním procesu byl Fridrich (Bedřich) z Talberka na Vlašimi (†1643), který vykonával úřad prezidenta nad apelacemi v letech 1616–1619 a znovu pak v letech 1621–1643. Během stavovského povstání přebýval v Pasově, z něhož se stalo centrum české katolické emigrace.¹⁶³ Roku 1621 se stal členem Lichtenštejnovy komise, která soudila hlavní osobnosti stavovského povstání.¹⁶⁴ Účastnil se také jednání císařské komise ve dnech 21. – 23. května 1621, kde se za Viléma velmi přimlouval.¹⁶⁵ Fridrich z Talberka byl spřízněn s lobkowiczským rodem skrz svoji ženu Marii Benignu Popelovnu z Lobkowicz (†1634), která byla dcerou Jana Václava Popela z Lobkowicz (1561–1608). Jan Václav Popel z Lobkowicz byl Vilémovým bratrancem.¹⁶⁶ Marie Benigna Viléma během jeho vězení na Pražském hradě hmotně podporovala a starala se také o jeho nemanželského syna.¹⁶⁷

Dalším význačným Vilémovým příbuzným byl jeho švagr Adam mladší z Valdštejna (1569/1570–1638), který byl zároveň blízkým přítelem Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkowicz a jeho ženy Polyxeny. Roku 1621 se také stal členem císařské exekuční komise. S Vilémem starším Popem z Lobkowicz si nedopisoval, ale poskytoval mu hmotnou pomoc během Vilémova uvěznění na Pražském hradě a také se staral o jeho mladšího nemanželského syna. Osobě Adama mladšího z Valdštejna se také věnují v kapitole Rodina a manželství, jelikož byl bratrem Vilémovy druhé manželky Sibily z Valdštejna.

Další osobou, se kterou si Vilém dopisoval, byl arcibiskup Karel (1590-1624), brixenský a vratislavský biskup, velmistr Řádu německých rytířů, a hlavně bratr císaře Ferdinanda II.¹⁶⁸ Dá se tedy předpokládat, že Vilém spoléhal na jeho přimluvu u císaře.

¹⁶³ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulost Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 205.

¹⁶⁴ BÍLEK, Tomáš Václav. *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*. Praha: Museum Království českého, 1882. s. XLV.

¹⁶⁵ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulost Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 205.

¹⁶⁶ KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6. s. 84, 106, 108.

¹⁶⁷ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulost Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 205.

¹⁶⁸ HAMANN, Brigitte. *Habsburkové: životopisná encyklopedie*. Praha: Brána, 1996. ISBN 80-85946-19-X. s. 201.

Arcivévoda Karel však zřejmě neprojevil žádnou snahu a nesnažil se Vilémovi jakkoliv pomoci.¹⁶⁹

Za Viléma staršího Popela z Lobkowicz se měl přimlouvat i Matouš Děpold Popel z Lobkowicz, který byl příslušníkem duchcovské větve bílinských Popelů z Lobkowicz a byl johanitským velkopřevorem. Matouš Děpold byl svědkem defenestrace a byl českými stavy ušetřen.¹⁷⁰ Matouš Děpold Popel z Lobkowicz však zemřel 11. října 1619¹⁷¹ ¹⁷², tedy před porážkou povstání v bitvě na Bílé hoře a nemohl se tedy za Viléma přimlouvat v průběhu roku 1621, i když v knize *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu* lze najít u Matouše Děpolda Popela z Lobkowicz rok 1621 jako rok jeho úmrtí.¹⁷³ Jedna a ta samá kniha se tedy neshoduje v roce jeho úmrtí. Jako pravděpodobnější rok úmrtí Matouše Děpolda Popela z Lobkowicz se však jeví rok 1619 a nemohl se tedy za Viléma staršího Popela z Lobkowicz v průběhu roku 1621 přimlouvat.

Soudní řízení se 17 bývalými direktory bylo zahájeno 29. března 1621 a vedla ho exekuční komise jmenovaná císařem, ve které zasedali také Vilémovi příbuzní Adam mladší z Valdštejna a Fridrich z Talmberka. Komisi předsedal Karel z Lichtenštejna. Soudní řízení bylo zahájeno v síni dvorní říšské rady na Pražském hradě. Před exekuční komisí přicházeli postupně bývalí direktori v pořadí, které bylo určeno jejich postavením a věkem. První šel tedy Vilém starší Popel z Lobkowicz, následován Pavlem z Říčan nebo Václavem Budovcem z Budova.¹⁷⁴ Žaloba byla přednesena nejprve německy a následně česky.¹⁷⁵ Slova se nejdříve ujal dvorní říšský rada Paul Otto von Melander a mluvil o důvodech tohoto soudního jednání, poté Daniel Kapr z Kaprštejna zopakoval jeho řeč českým jazykem.¹⁷⁶ Císařským prokurátorem byl pro toto soudní jednání jmenován Přibík Jeníšek z Újezda, jenž uložil členům císařské komise jakožto soudcům, že každý obžalovaný má být vyslýchán

¹⁶⁹ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulost Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 205.

¹⁷⁰ KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6. s. 28.

¹⁷¹ Tamtéž, s. 106.

¹⁷² Rok 1619 jako rok úmrtí potvrzují i jiní autoři. SVOBODA, Miroslav. *Majetek johanitského řádu v Čechách ve 12. - 16. století*. Disertační práce. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. 2006. MILEC, Miroslav. Pečeti pánů z Lobkovic. *Jihočeský herald* [online] č. 1/2009. [cit. 2015-01-20]. s. 37. Dostupné z: http://www.historie.hranet.cz/heraldika/jh/JH_2009_1.pdf.

¹⁷³ KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6. s. 28.

¹⁷⁴ GINDELY, Antonín. *Dějiny českého povstání léta 1618*. Díl IV. V Praze: F. Tempský, 1880. s. 50.

¹⁷⁵ RACEK, Jan. *Kryštof Harant z Polžic a jeho doba, Díl 2: Život*. Brno: Universita J.E. Purkyně, 1972. s. 65.

¹⁷⁶ GINDELY, Antonín. *Dějiny českého povstání léta 1618*. Díl IV. V Praze: F. Tempský, 1880. s. 50.

z 236 artikulí.¹⁷⁷ Poté byli obžalovaní opět odvedeni, ale tentokrát už nebyli věznění pohromadě, ale každý sám. Tento den nedošlo k hromadnému výslechu.¹⁷⁸

Výslechy obviněných začaly až 3. dubna, kdy jako první na řadu šel právě Vilém starší Popel z Lobkowicz. Vilém se před komisí nechoval příliš odvážně, dokonce se téměř psychicky zhroutil. Komisaře prosil o milost a před komisí se prý i rozplakal. Vymlouval se, že vše vykonával z nevědomosti nebo pod pohrůžkou od ostatních obviněných, což dokládal na příkladu jeho zvolení do třicetičlenného direktoria, kam byl zvolen za jeho nepřítomnosti a pod výhrůžkami musel tuto funkci přijmout. Vilém byl také tázán, jestli ví něco o vyjednávání s moravskými stavy nebo o tažení Jindřicha Matyáše z Thurnu na Vídeň. Komisi nezapomněl připomenout, že se jako první podrobil Maxmiliánovi Bavorskému, uznal císaře jako svého pána. Vilém také sliboval, že už zůstane věrný císaři. Vilém byl při tomto výslechu tázán na události, které se staly před a během defenestrace.¹⁷⁹ Vilém během výslechu tvrdil, že se o chystané defenestraci dozvěděl až těsně před jejím zahájením a že se neúčastnil schůzky, na které bylo rozhodnuto o provedení defenestrace. Vilém před komisí vypověděl, že se o chystané defenestraci dozvěděl až od Linharta Colony z Felsu.¹⁸⁰ Komisaři na závěr výslechu slíbili Vilémovi, že jeho podrobení se císaři oznámí. Komisaři zřejmě věděli, že Vilémova výpověď je předem promyšlená obhajoba jeho osoby, která zahrnuje plno polopравd či několik zamlčených faktů. Na přimluvu Vilémových příbuzných neměl výslech dlouhého trvání a členové komise se příliš nedotazovali.¹⁸¹ Jeho výpověď působí zajímavě i v kontextu některých jeho předchozích vyjádření, kdy působil více jako nevzdělanec. Hlavním cílem Vilémovy výpovědi bylo zachránit si vlastní hlavu, proto se snažil spoustu věcí zpochybnit a snažil se vyvléknout z některých obvinění.

Vilém na svou obranu uvedl např.: „*Na mostě se ke mně přidal Fels a řekl mi, že někteří vyletí z oken. Tázal jsem se ho, kde to bylo usneseno, že o tom nic nevím.*“¹⁸²

¹⁷⁷ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 206.

¹⁷⁸ GINDELY, Antonín. *Dějiny českého povstání léta 1618*. Díl IV. V Praze: F. Tempský, 1880. s. 50.

¹⁷⁹ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 207.

¹⁸⁰ PETRÁŇ, Josef. *Staroměstská exekuce*. Vydání páté, pozměněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2022. ISBN 978-80-246-5055-5. s. 182.

¹⁸¹ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 208.

¹⁸² PETRÁŇ, Josef. *Staroměstská exekuce*. Vydání páté, pozměněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2022. ISBN 978-80-246-5055-5. s. 182.

Svůj první dopis, který se zachoval, napsal Vilém ve vězení na Pražském hradě zřejmě až po svém prvním výslechu v dubnu 1621. Tento dopis byl určen Zdeňkovi Vojtěchovi Popelovi z Lobkowicz.¹⁸³ Vilém se v tomto dopise omlouvá nejvyššímu kancléři, že mu dosud nenapsal: „*Že sem Vaší Milosti v té své veliké souženosti a bídě tak dlouho nepsal, jest toho ta příčina, že sem černidla, píra i papíru zbaven byl a co sem mnoho a častokrát za dovození a toho dáni prosil, toho sem nikdá až teprve dnes dostati a obdržeti nemohl...*“¹⁸⁴ Dále v tomto dopise sděluje, že napsal dopis saskému kurfiřtovi a chce zůstat věrný císařovi až do své smrti a chce to dokázat i skutky. Vilém také prosil Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkowicz, aby se u císaře za něj přimluvil a vymohl mu milost a odpuštění. Nejvyššímu kancléři píše i o průběhu soudního řízení a následných výslechů. Závěrem Vilém prosil nejvyššího kancléře o zastavení soudního řízení proti němu.¹⁸⁵

Vilém se nikdy nepřiznal k tomu, že by byl s plánem defenestrace seznámen a tento čin také chybí v jeho proviněných, za které byl souzen.¹⁸⁶ Z Vilémova chování během defenestrace se dá usuzovat, že o všem věděl předem. Během defenestrace zastával i celkem důležitou úlohu. Vilém neuváděl pravdivé informace i v případě jeho zvolení mezi direktory. Jelikož byl defensorem Rudolfova majestátu a přímým účastníkem defenestrace, byla jeho volba jako jednoho ze třiceti direktorů logická a očekávaná.¹⁸⁷

O svém utrpení během věznění psal Vilém starší Popel z Lobkowicz manželce Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkowicz Polyxeně. Polyxeně z Lobkowicz si stěžoval, že ve vězení se mu nedaří dobře a kdyby nebylo některých dobrých lidí, musel by chodit zcela bez oblečení nebo by neměl spolu se svým nemohoucím a nemocným synem nic k jídlu. Vilém také sděluje Polyxeně, že jeho syn Jan Erdman se ocitl během své kavalírské cesty v Nizozemí bez peněz.¹⁸⁸ Jan Erdman se dokonce dostal na čas do vězení pro dlužníky. Jeho otec mu pochopitelně nemohl pomoci, jelikož veškerý jeho majetek mu byl zabaven.¹⁸⁹

¹⁸³ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulost Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 206.

¹⁸⁴ PETRÁŇ, Josef. *Staroměstská exekuce*. Vydání páté, pozměněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2022. ISBN 978-80-246-5055-5. s. 98.

¹⁸⁵ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulost Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 206.

¹⁸⁶ BÍLEK, Tomáš Václav. *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*. Praha: Museum Království českého, 1882. s. 329–330.

¹⁸⁷ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulost Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 209.

¹⁸⁸ Tamtéž, s. 210.

¹⁸⁹ KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6. s. 28.

Vilém se také Polyxeně zmiňoval, že se dozvěděl o tom, že vězni mají být z Pražského hradu převezeni na různé české zámky. Vilém však chtěl zůstat ve svém domě v Praze a tam si odpykat případný trest. Vilém v tomto ohledu prosil Polyxenu, aby se za něj přimluvila.¹⁹⁰

Každé volné chvíle ve vězení Vilém využíval k tomu, aby psal dopisy svým vlivným příbuzným a známým. Např. 21. května 1621 napsal Vilém dopis Fridrichovi z Talmberka, který byl prezidentem nad apelacemi. Fridricha z Talmberka žádá o předání dopisů, které již dříve napsal bratrovi císaře Ferdinanda II. arciknížeti Karlovi během jeho návštěvy Prahy. Dopisy však Vilémův posel nestihl doručit. Vilém si také stěžuje na bídu, kterou ve vězení zažívá. Ani v tomto dopise nechyběla žádost o milost a přimluvu u císaře.¹⁹¹ Vilém byl i během svého pobytu v žaláři velmi dobře informován, jinak by nevěděl o tom, že císařův bratr je v Praze.¹⁹²

Své prosebné dopisy posílal Vilém po Heřmanu Černínovi z Chudenic, který ve vězení navštěvoval svého bratra Diviše Černína z Chudenic. Heřman Černín z Chudenic byl horlivým katolíkem, proto je zajímavé, že spoluvězni svého bratra zajišťoval doručení nebo převoz jeho prosebných dopisů určených především nejvyššímu kancléři a jeho ženě.¹⁹³

Karel z Lichtenštejna poslal 17. května přes členy komise Fridricha z Talmberka a Pavla z Ello do Vídně první rozsudky císařské komise nad 17 bývalými direktory a 6 jinými osobami. Ve zprávě jsou také uvedené některé polehčující okolnosti, které se týkají např. Viléma staršího Popela z Lobkovicz nebo Pavla z Řičan. Tyto osoby byly doporučeny zvláštní císařské milosti.¹⁹⁴

Lichtenštejn psal o Vilémovi, že se sice dopustil mnoha velkých zločinů, ale po bitvě na Bílé hoře se jako první podrobil Maxmiliánovi Bavorskému a přiměl k tomu i ostatní příslušníky vzbouřených českých stavů, kteří neuprchli ze země.¹⁹⁵ Karel z Lichtenštejna považoval Viléma za nevzdělaného člověka, dokonce ho prezentoval jako idiota, což nebyla

¹⁹⁰ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulost Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 209.

¹⁹¹ Tamtéž, s. 211.

¹⁹² SKÁLA ZE ZHOŘE, Pavel a TIEFTRUNK, Karel (ed.). *Historie česká od r. 1602 do r. 1623*. Díl V. Od r. 1621 až do r. 1623. Monumenta historiae bohemia. Praha: Kober, 1870. s. 53.

¹⁹³ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulost Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 211.

¹⁹⁴ BÍLEK, Tomáš Václav. *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*. Praha: Museum Království českého, 1882. s. XLV.

¹⁹⁵ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulost Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 212.

pravda.¹⁹⁶ Dále Lichtenštejn o Vilémovi píše, že se od jiných nechal svést k tomu, aby se dopouštěl trestných činů proti císaři. Lichtenštejn psal také, že Vilém pochází z významného rodu, který vždy stál na straně habsburského panovníka, jako např. jeho otec Jan či bratr Kryštof. Je zde také zmíněn Vilémův příbuzenský vztah k současnému nejvyššímu kancléři a vyličen průběh Vilémova výslechu. Na konec Lichtenštejn uvádí, že je na císaři, jestli rozsudek potvrdí nebo zmírní. Tuto zprávu napsal Karel z Lichtenštejna zřejmě s pomocí nebo pod vlivem některých Vilémových příbuzných, jelikož není ve všem objektivní a nejspíše měla ovlivnit císařovo rozhodnutí. Na zprávě se tedy zřejmě podíleli Fridrich z Talmberka a Adam mladší z Valdštejna.¹⁹⁷

Tíha rozhodnutí byla tedy přenesena na císaře Ferdinanda II, který ale neměl ve zvyku rozhodovat o věcech sám, a tak tomu nebylo ani tentokrát. Tíhu tohoto rozhodnutí přenesl na zvláštní císařskou komisi, ve které zasedli např. i Vilémovi příbuzní Zdeněk Vojtěch Popel z Lobkowicz nebo Fridrich z Talmberka.¹⁹⁸ Jejimi dalšími členy byli Ota z Nostic, Filip Fabricius, dvorní říšský rada Strahlendorf a vídeňský apelační rada Pavel z Ello. Tato komise začala pracovat 21. května 1621.¹⁹⁹

Na poradách této komise mezi 21. a 23. květnem 1621, kde se řešilo, zdali mají být jednotlivé rozsudky potvrzeny nebo zmírněny, učinil Fridrich z Talmberka návrh, aby byl rozsudek smrti u Viléma staršího Popela z Lobkowicz zmírněn na ztrátu veškerého majetku a dočasné nebo doživotní vězení. S tímto návrhem souhlasil Pavel z Ello, a nakonec i Strahlendorf, který zastával názor, že by nemělo být popraveno tolik osob.²⁰⁰

Ke zmírnění Vilémova trestu na doživotní vězení a ztrátu majetku přispěla i Polyxena z Lobkowicz, která navštívila císaře spolu se svým dvanáctiletým synem právě ve dnech, kdy zasedala císařská komise. Zcela jistě, tak přispěla k následnému rozhodnutí císaře.²⁰¹

¹⁹⁶ KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6. s. 28.

¹⁹⁷ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 212.

¹⁹⁸ PETRÁŇ, Josef. *Staroměstská exekuce*. Vydání páté, pozměněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2022. ISBN 978-80-246-5055-5. s. 263.

¹⁹⁹ GINDELY, Antonín. *Dějiny českého povstání léta 1618*. Díl IV. V Praze: F. Tempský, 1880. s. 53.

²⁰⁰ BÍLEK, Tomáš Václav. *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*. Praha: Museum Království českého, 1882. s. XLV.

²⁰¹ MAREK, Pavel. Dětství a dospívání Václava Eusebia z Lobkovic ve světle španělské korespondence jeho rodičů. *Historie '99: celostátní studentská vědecká konference: Olomouc 1.-2. prosinec 1999*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. ISBN 80-244-0104-5. s. 76.

Císař nemohl zamítnout žádost tak významné a jím oblíbené ženě, navíc, když s sebou měla dvanáctiletého syna, který také prosil o život svého strýce.²⁰²

26. května císař Ferdinand II. potvrdil všechny návrhy komise, tedy i zmírnění trestu pro Viléma staršího Popela z Lobkowicz. Císař udělil milost např. i Pavlovi z Řičan.²⁰³ Císař zároveň nařídil, aby jim byly zkonfiskovány všechny jejich statky a oni nadále zůstali ve vězení.²⁰⁴ Vilém se o zmírnění svého trestu ze ztráty cti, hrdla a majetku na doživotní vězení a ztrátu majetku dozvěděl zřejmě při vyhlásování rozsudků pražskou exekuční komisí 19. června 1621.²⁰⁵

Poté, co se Vilém dozvěděl pro něj tuto radostnou zprávu, započal se psaním děkovných dopisů. Hlavní poděkování mířilo k nejvyššímu kancléři a jeho choti. Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkowicz dokonce Vilém nazývá svým vysvoboditelem od smrti ohavné. Vilém v tomto dopise dokonce prosí nejvyššího kancléře, jeho ženu i jejich syna Václava Eusebia, aby se za něj znovu zaručili u císaře. Vilém se chtěl dostat úplně z vězení, chtěl být zcela omilostněn a získat zpět svou ztracenou čest. Vilém psal prosebný dopis i císařovi během jeho pobytu v Praze. Žádal v něm o úplnou milost a propuštění z vězení na svobodu. Císař však nakonec do Prahy nepřicestoval.²⁰⁶

Vilém psal dopisy i dvanáctiletému Václavu Eusebiovi, aby se přimluvil u svých rodičů. Na konci srpna 1621 psal opět bratrovi císaře arcivévodovi Karlovi, kterého také prosil o přimluvu u císaře. Odpovědi se však Vilém nedočkal.²⁰⁷

Vězení na Pražském hradě se podepsalo na Vilémově zdraví. Vilém ve vězení onemocněl a byl léčen pražským ranhojičem Kryštofem Böhmem, ale i tak se jeho zdravotní stav příliš nelepšil.²⁰⁸

²⁰² FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulosti Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 214.

²⁰³ GINDELY, Antonín. *Dějiny českého povstání léta 1618*. Díl IV. V Praze: F. Tempský, 1880. s. 55.

²⁰⁴ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulosti Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 214.

²⁰⁵ GINDELY, Antonín. *Dějiny českého povstání léta 1618*. Díl IV. V Praze: F. Tempský, 1880. s. 58.

²⁰⁶ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulosti Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 214–215.

²⁰⁷ Tamtéž, s. 215.

²⁰⁸ Tamtéž, s. 215–216.

2.3.3 ZÁVĚR ŽIVOTA – VĚZENÍ NA ZBIROHU

Z pražského vězení byl Vilém převezen až 29. dubna 1622 na zámek Zbiroh, kde měl být doživotně uvězněn. Na Zbiroh byl převezen spolu s Pavlem z Říčan, Václavem Šťastným Pětipeským, Janem Vostrovcem a Janem Bernardem Fünfkircherem z Fünfkirchu. Vilémovi byl na Zbirohu přidělen osobní sluha, a na výchovu jeho syna bylo vypláceno ročně 2 000 zl.²⁰⁹ Jednalo se nejspíše o mladšího nemanželského syna, jelikož staršímu Janu Erdmanovi bylo v té době již 19 let a pobýval zřejmě někde v zahraničí.²¹⁰

V květnu roku 1623 byli ze zbirožského vězení propuštěni díky přimluvám svých manželek u nejvyššího kancléře Jan Vostrovce a Václav Šťastný Pětipeský.²¹¹ Zatímco Vilém s podobnými prosbami u Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkowicz neuspěl. Provinění propuštěných se totiž dala omluvit, a navíc Václav Šťastný Pětipeský přestoupil na katolickou víru.²¹²

Vězení se Vilémovi snažila zpříjemnit Polyxena z Lobkowicz, která mu posílala šlechetné dary, jako např. sud vína či vykrmený skot. Vilém měl také k dispozici osobního kuchaře.²¹³ Polyxena tak reagovala na prosby od Viléma, které jí adresoval ve svých dopisech. Vilém si totiž stěžoval na kvalitu místního jídla a pití. V tomto dopise nezapomněl požádat o přimluvu u manžela za jeho propuštění. Ve stejném duchu se nesl i dopis psaný nejvyššímu kancléři.²¹⁴

Vilémovo zdraví, narušené již pobytem ve vězení na Pražském hradě, se nelepšilo ani na Zbirohu. Na začátku roku 1625 Vilém vážně onemocněl, o čemž psal také nejvyššímu kancléři. V tomto dopise prosí Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkowicz o přidělení ještě jednoho sluhy, jelikož ten, kterého má je nedbalý. Vilém si stěžuje na svůj zdravotní stav, především na otok kloubů. Zdeněk Vojtěch Popel z Lobkowicz této prosbě vyhověl a požádal císaře o přidělení druhého sluhy pro Viléma staršího Popela z Lobkowicz pro jeho

²⁰⁹ BÍLEK, Tomáš Václav. *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*. Praha: Museum Království českého, 1882. s. LVIII, 330.

²¹⁰ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulost Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 216.

²¹¹ BÍLEK, Tomáš Václav. *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*. Praha: Museum Království českého, 1882. s. LVIII.

²¹² FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulost Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 216.

²¹³ KUNEŠ, Václav. *Kapitoly z dějin Horšovského Týna*. V Domažlicích: pro město Horšovský Týn vydal Zdeněk Procházka, Nakladatelství Českého lesa, 2020. ISBN 978-80-7660-005-8. s. 50.

²¹⁴ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulost Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 217.

zhoršující se zdravotní stav. Vilém již nejvyššímu kancléři začal poněkud vyčítat, že dosud nezařídil jeho propuštění, ačkoliv se o to Zdeněk Vojtěch Popel z Lobkowicz nepochybně snažil.²¹⁵

Často bývá uváděno, že byl Vilém starší Popel z Lobkowicz roku 1622 z vězení propuštěn kvůli svému chatrnému zdraví.²¹⁶ To však není pravděpodobné, jelikož ještě v červnu roku 1625 poslal Vilém z vězení na Zbirohu svůj poslední dopis určený Polyxeně z Lobkowicz.²¹⁷ Vilém starší Popel z Lobkowicz tedy z vězení nikdy propuštěn nebyl a zemřel na Zbirohu 1. prosince 1626.²¹⁸

Jeho propuštění nedokázali zaříditi ani Zdeněk Vojtěch Popel z Lobkowicz se svojí ženou Polyxenou. Vilém starší Popel z Lobkowicz pro svoje propuštění také mnoho neudělal, např. nikdy nepřestoupil ke katolické víře. Zřejmě bylo jeho provinění natolik velké, že o jeho propuštění nechtěl císař ani slyšet. O Vilémovi se totiž veřejně vědělo, že se zúčastnil defenestrace a jeho doživotní trest byl často kritizován. Za daleko menší provinění byl např. popraven katolík Diviš Černín z Chudenic. Císař zřejmě také Vilémovi nezapomněl jeho poznámky na sněmu roku 1617, kdy byl Ferdinand přijat na český trůn. Vilém si zřejmě nevážil toho, že neskončil jako osmadvacátý popravený český pán a že mu byl zmírněn trest na doživotní vězení.²¹⁹

²¹⁵ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 218.

²¹⁶ SKÁLA ZE ZHOŘE, Pavel a JANÁČEK, Josef (ed.). *Historie česká: od defenestrace k Bílé hoře*. Praha: Svoboda, 1984. s. 419.

²¹⁷ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 218.

²¹⁸ Tamtéž, s. 219. KUNEŠ, Václav. *Kapitoly z dějin Horšovského Týna*. V Domažlicích: pro město Horšovský Týn vydal Zdeněk Procházka, Nakladatelství Českého lesa, 2020. ISBN 978-80-7660-005-8. s. 50. KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6. s. 88.

²¹⁹ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 219.

3 RODINA A MANŽELSTVÍ

Rodiči Viléma staršího Popela z Lobkowicz byli Jan mladší Popel z Lobkowicz a Alžběta z Roggendorfu, o nichž již pojednává podkapitola 2.1.1 Původ a rodinné zázemí, a proto se jim tato kapitola již nevěnuje.

3.1 NEVLASTNÍ BRATR KRYŠTOF MLADŠÍ POPEL Z LOBKOWICZ

Vilémův starší bratr Kryštof mladší (od roku 1590 starší) Popel z Lobkowicz, zvaný Tlustý, se narodil 28. dubna 1549 v Horšovském Týně. S Vilémem měli společného pouze otce Jana mladšího Popela z Lobkowicz. Kryštofovou matkou byla Anna z Bibrštejna, první manželka Jana mladšího Popela z Lobkowicz.²²⁰

Kryštof byl od mládí veden k tomu, aby šel v otcových stopách. Po otci zdědil zřejmě i jazykové nadání.²²¹ Jelikož Jan mladší Popel z Lobkowicz byl horlivým katolíkem, dostalo se i jemu staršímu synovi vzdělání v duchu této víry. Kryštof získal vzdělání nejprve u pražských jezuitů v Klementinu, poté na univerzitách v Bologni a Perugii. Jeho vzdělání samozřejmě doplnila také kavalírská cesta, jak bylo v té době zvykem.²²² Po studiích Kryštof působil ve službách španělského královského dvora v Madridu jako doprovod arciknížat Rudolfa a Arnošta.²²³ V roce 1570 byl Kryštof císařem Maxmiliánem II. zvolen k tomu, aby arcivévodkyni Anně dělal doprovod při její cestě do Španělska. Ve Španělsku setrval Kryštof celkem devět let.²²⁴ Smrt otce Jana ho zastihla tedy ve Španělsku, do Horšovského Týna se vrátil až 24. dubna 1574²²⁵, aby převzal správu majetku od třetí otcovy manželky Alžběty z Roggendorfu. O celý otcův majetek se staral až do plnoletosti Viléma staršího Popela z Lobkowicz, které dosáhl roku 1587. Kryštofova vláda nad zděděným panstvím nebyla bezstarostná. Kryštof měl nedostatek hotových peněz, jelikož jeho otec Jan půjčoval králi Ferdinandovi I. a panství bylo zatíženo finančně nákladnými stavbami. Kryštof tedy musel shánět další půjčky. Půjčku mu poskytlo i město Horšovský Týn

²²⁰ KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6. s. 81, s. 87.

²²¹ PROCHÁZKA, Zdeněk a KONDRYS, Antonín. *Horšovskotýnsko*. Historicko-turistický průvodce. Horšovský Týn: Nakladatelství Českého lesa, 1998. ISBN 80-901877-6-5. s. 43.

²²² KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6. s. 27.

²²³ KUNEŠ, Václav. *Kapitoly z dějin Horšovského Týna*. V Domažlicích: pro město Horšovský Týn vydal Zdeněk Procházka, Nakladatelství Českého lesa, 2020. ISBN 978-80-7660-005-8. s. 46.

²²⁴ MAŠEK, Petr. *Modrá krev: minulost a přítomnost 445 šlechtických rodů v českých zemích*. Praha: Mladá fronta, 1999. ISBN 80-204-0760-X. s. 172.

²²⁵ Státní okresní archiv Domažlice. Archiv města Horšovský Týn. Pamětní kniha Horšovského Týna (Liber memorabilium civitatis Tyn-Horssoviensis). (1539)1555-1768. Inv. č.: 45. Signatura – ev./ukl. j. č.: K10. fol.6.

výměnou za potvrzení výsady udělené městu arcibiskupem Zbyňkem Zajícem z Hazmburka roku 1406.²²⁶ Kryštof tedy mohl pokračovat ve stavbě paláce v Praze a zámku v Horšovském Týně. Palác v Praze musel zanedlouho z finančních důvodů prodat Jiřímu staršímu z Lobkowicz. Kryštof tedy nebyl na rozdíl od svého otce zdatným hospodářem. Za zmínku stojí i loretánská kaple, kterou nechal Kryštof vybudovat v zámeckém parku na paměť své cesty do italského Loreta.²²⁷ Loretu dal postavit roku 1584. Jedná se o nejstarší kapli tohoto typu v českých zemích.²²⁸ Kryštof spravoval obě zděděná panství do roku 1587, kdy si oba bratři podle otcovy závěti majetek rozdělili. Kryštof se stal majitelem Tachova a třetiny Bíliny. Vilém obdržel Horšovský Týn a Čečovice.²²⁹

Kryštof se stejně jako jeho otec pilně účastnil veřejných záležitostí v Českém království. Po svém návratu ze Španělska zastával vysoké dvorské úřady. Od roku 1583 byl mistrem královské komory. Roku 1592 byl jmenován prezidentem apelačního soudu, kterým byl až do roku 1603. Po dobu roku 1598 zastával úřad nejvyššího komorníka Českého království. Vrchol jeho kariéry představoval úřad nejvyššího hofmistra Českého království. Tento vysoký zemský úřad vykonával od roku 1599 až do své smrti. Jelikož byl Kryštof jazykově nadaný a ovládal mnoho jazyků, velmi často se účastnil diplomatických jednání, např. dojednával mír s polským králem Zikmundem. Opakovaně také jednal s perskými, tureckými a ruskými učenci. Kryštof projevoval velký zájem o humanismus, což dokládá jeho nadšení pro literaturu. Sám se věnoval poezii, kterou psal v latině.²³⁰

Kryštof byl dvakrát ženat. Jeho první ženou byla Marie z Mollartu (†1579). Druhou Kryštofovou ženou byla Alžběta z Lobkowicz (1527–1590), která pocházela z chlumecké větve tohoto rodu. S Alžbětou měl Kryštof syna Jana Kryštofa (1584–1613) a dcery Marii (†1606), Annu (†1646) a Božičku (†1602).²³¹

²²⁶ FRIDRICH, Jan. Velkostatek Horšovský Týn a Čečovice v letech 1539-1621 (poměry majetkové, hospodářské, poddanské a národnostní). *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 15 (1972), s. 135.

²²⁷ KUNEŠ, Václav. *Kapitoly z dějin Horšovského Týna*. V Domažlicích: pro město Horšovský Týn vydal Zdeněk Procházka, Nakladatelství Českého lesa, 2020. ISBN 978-80-7660-005-8. s. 46–47.

²²⁸ BUKOVSKÝ, Jan. *Loretánské kaple v Čechách a na Moravě*. Praha: Libri, 2000. ISBN 978-80-7277-015-1. s. 24.

²²⁹ FRIDRICH, Jan. Velkostatek Horšovský Týn a Čečovice v letech 1539-1621 (poměry majetkové, hospodářské, poddanské a národnostní). *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 15 (1972), s. 138.

²³⁰ KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6. s. 27, s. 87.

²³¹ Tamtéž, s. 27, 87.

Kryštof, v té době již starší, Popel z Lobkowicz zemřel 25. května 1609 v Praze a byl pohřben v katedrále sv. Víta.²³²

Vztah mezi Kryštofem a jeho mladším bratrem Vilémem se dá hodnotit jako kladný, jelikož oba bratři si mezi sebou často dopisovali. Že byl jejich vztah kladný, mohou nasvědčovat i dary, které Kryštof Vilémovi posílal. Navštěvovali stejné společenské události a Vilém jezdil navštěvovat Kryštofa do Prahy. V Kryštofovu deníku se nachází velmi zajímavá informace o tom, jak se Vilém choval: „*pan Wylym zerty kutil, tanczował, ale ne mnoho se modlyl.*“²³³

Kryštof na rozdíl od svého bratra Viléma získal potřebné vzdělání pro výkon vysokých zemských úřadů a absolvoval kavalírskou cestu. Toto se mladšímu Vilémovi nedostalo, snad proto, že v době Vilémova dospívání nebyl naživu již otec Jan, který by se o patřičné vzdělání postaral. Oba bratři se také lišili svou vírou. Kryštof byl katolík, zatímco Vilém protestant. Rozdíl mezi bratry byl i ve schopnosti hospodařit s majetkem. Kryštof nebyl příliš dobrý hospodář, na rozdíl od Viléma. Oba bratři nakonec zastávali úřad nejvyššího zemského hofmistra, ale každý za jiných okolností a v jiné době. Vilém se k vysokému zemskému úřadu dostal díky stavovskému povstání, které mohlo oba bratry postavit proti sobě, kdyby Kryštof roku 1609 nezemřel.

²³² MAREK, Miroslav. GENEALOGY.EU. *Lobkowicz* [online]. 2009 [cit. 2024-03-08]. Dostupné z: <http://genealogy.euweb.cz/lobkow/lobkow9.html>

²³³ TŮMOVÁ, Ludmila. *Svět Kryštofa Popela mladšího z Lobkowicz optikou jeho deníků*. Diplomová práce, vedoucí Šedivá Koldinská, Marie. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav českých dějin, 2014. s. 42.

3.2 MANŽELSTVÍ

3.2.1 PRVNÍ MANŽELSTVÍ

První manželkou Viléma staršího Popela z Lobkowicz byla Eva ze Švamberka, jejíž datum narození není známo. Eva ze Švamberka byla dcerou Jana Jiřího ze Švamberka na Orlíku, Poběžovicích a Kestřanech (1548-1617) a Alžběty z Donína (†1592).²³⁴ Přesné datum svatby Viléma staršího Popela z Lobkowicz a Evy ze Švamberka v Horšovském Týně není známo. Dochovala se však svatební smlouva z 5. listopadu 1589. Podle svatební smlouvy provdal Jan Jiří ze Švamberka svou dceru Evu za Viléma staršího Popela z Lobkowicz s věnem 3 000 kop míšeňských, které slibuje vyplatit během roku. Smlouva se také zmiňuje o svědcích. Za Vilémovu stranu to byl např. Linhart Colona z Felsu.²³⁵

K svatbě Viléma staršího Popela z Lobkowicz a Evy ze Švamberka jistě přispěl fakt, že jedním ze sídel rodu Švamberků byl Ronšperk (dnešní Poběžovice), jenž se nachází v blízkosti Horšovského Týna. Mezi oběma rody zřejmě panovaly velmi dobré vztahy před svatbou i po svatbě, o čemž svědčí dochované smlouvy, např. děd Evy ze Švamberka Petr ze Švamberka ve své poslední vůli ustanovuje Vilémova otce Jana jako jednoho z poručníků svých dětí. Vilémův otec Jan vystupuje také v několika smlouvách jako svědek spolu s příslušníky rodu ze Švamberka.^{236 237} Sám Vilém starší Popel z Lobkowicz vystupuje v několika smlouvách jako svědek např. v poslední vůli Jana Jiřího ze Švamberka.²³⁸ Jan Jiří ze Švamberka se roku 1612 zúčastnil svatby Jana Šebestiána ze Švamberka s Vilémovu dcerou Evou z druhého manželství.²³⁹ Podle těchto událostí a informací lze usuzovat, že mezi oběma rody panovaly až přátelské vztahy, proto se nelze divit, že došlo ke svatbě mezi Vilémem starším Popem z Lobkowicz a Evou ze Švamberka. Tento sňatek neznamenal pouze spojení dvou významných rodů, ale i spojení dvou protestantských rodů, jelikož Jan

²³⁴ KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6. s. 88.

²³⁵ Státní oblastní archiv v Třeboni – oddělení Třeboň. Cizí rody I. listiny. Inv. č. 526. sign. z Lobkovic 4. karton 27.

²³⁶ Státní oblastní archiv v Třeboni – oddělení Třeboň. Cizí rody I. listiny. Inv. č. 467. sign. ze Švamberka 23/11. karton 91.

²³⁷ Státní oblastní archiv v Třeboni – oddělení Třeboň. Cizí rody I. listiny. Inv. č. 435. sign. ze Švamberka 23/9. karton 90.

²³⁸ Státní oblastní archiv v Třeboni – oddělení Třeboň. Cizí rody I. listiny. Inv. č. 561. sign. ze Švamberka 23/16 b. karton 92.

²³⁹ Státní oblastní archiv v Třeboni – oddělení Třeboň. Cizí rody: ze Švamberka. Inv. č. 74. sign. 4/48.

Jiří ze Švamberka byl stejně jako Vilém starší Popel z Lobkowicz protestant, nejspíše luterán. Dá se tedy předpokládat, že stejné konfese byla i Jiřího dcera Eva.²⁴⁰

Do manželství se narodily dvě děti, jejichž jména neznáme. První dítě se narodilo roku 1591 a dokonce bylo 10. prosince téhož roku pokřtěno. Druhé dítě se narodilo v roce 1592.²⁴¹ Obě děti tedy nejspíše zemřely hned po porodu nebo jako velmi malé. Datum a rok smrti Evy ze Švamberka není znám. Zemřela někdy mezi roky 1592, kdy porodila Vilémovi druhé dítě, a 1600, kdy se Vilém podruhé oženil.

3.2.2 DRUHÉ MANŽELSTVÍ

Druhou manželkou Viléma staršího Popela z Lobkowicz byla Sibyla z Valdštejna. Rodiči Sibyly z Valdštejna byli Jan mladší z Valdštejna na Komorním Hrádku (†1576) a Magdalena z Vartenberka (†1592). Sibyla z Valdštejna se narodila roku 1576, tedy v roce, kdy její otec Jan zemřel. Svatba Viléma staršího Popela z Lobkowicz a Sibyly z Valdštejna se konala kolem roku 1600.²⁴²

Sibylin otec Jan mladší z Valdštejna vykonával významné zemské úřady, do roku 1570 byl nejvyšším zemským soudcem a poté až do své smrti nejvyšším komorníkem. Jan mladší z Valdštejna byl staroutrakvista, měl tedy odpor vůči všem novým náboženským proudům, tedy i protestantům.²⁴³ Jeho dcera Sibyla se narodila ve stejném roce jako její otec, proto neměl Jan mladší z Valdštejna vliv na její výchovu a víru. Sibyla z Valdštejna byla stejné konfese jako Vilém a po svatbě svého manžela podporovala v náboženské politice i v jeho politických ambicích mezi nekatolickou šlechtou.²⁴⁴

Bratrem Sibyly z Valdštejna byl Adam mladší z Valdštejna, nejvyšší zemský hofmistr v letech 1611–1619, tedy předchůdce Viléma staršího Popela z Lobkowicz v tomto úřadě a následně i Vilémův nástupce. Adam mladší z Valdštejna totiž vykonával tento úřad opět v letech 1620–1627. Následně byl dokonce nejvyšším purkrabím Českého království

²⁴⁰ JÁNSKÝ, Jiří, PROCHÁZKA, Zdeněk (ed.). *Páni ze Švamberka – pětisetletá sága rodu s erbem labutě*. Průvodce historií západních Čech. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2006. ISBN 80-86125-72-6. s. 392.

²⁴¹ KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6. s. 90, 93.

²⁴² Tamtéž, s. 88.

²⁴³ ŠIMEK, Tomáš, a kol. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku VI. Východní Čechy*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1989. s. 202.

²⁴⁴ KUNEŠ, Václav. *Kapitoly z dějin Horšovského Týna*. V Domažlicích: pro město Horšovský Týn vydal Zdeněk Procházka, Nakladatelství Českého lesa, 2020. ISBN 978-80-7660-005-8. s. 48.

v letech 1627–1638.²⁴⁵ ²⁴⁶ Příbuzenský vztah mezi Vilémem starším Popelem z Lobkowicz a Adamem mladším z Valdštejna uchránil Adama mladšího z Valdštejna před českými stavy. Vilém jasně během defenestrace naznačil, že Adam mladší z Valdštejna není osoba, na kterou by stavové měli směřovat svůj hněv.²⁴⁷ Adam mladší z Valdštejna byl umírněným katolíkem. Mezi lety 1618 a 1619 se marně snažil usmířit protestantské stavy s panovníkem. Roku 1619 byl vypovězen ze země. Poté co byl Vilém uvězněn na Pražském hradě, Adam mladší z Valdštejna ho hmotně podporoval.²⁴⁸

Do manželství se narodily dvě děti. Sibyla z Valdštejna porodila Vilémovi syna a dceru. Vilémův jediný právoplatný syn a dědic Jan Erdman se narodil 28. srpna 1603. Vilémův jediný právoplatný syn získal vzdělání, kterému se Vilémovi v mládí nedostalo. Vilém také poslal svého syna na kavalírskou cestu do Nizozemska.²⁴⁹ Svě vzdělání nabyt Jan na německých protestantských univerzitách, a proto prý mluvil česky jen chabě.²⁵⁰ Jan Erdman tedy získával přípravu pro budoucího stavovského politika, jelikož se v zahraničí měl seznámit s novými proudy evropského myšlení.²⁵¹ Porážka stavovského povstání zastihla Jana Erdmana právě na kavalírské cestě v Nizozemí, nepočítal tedy s finančními problémy, hlavně s konfiskací rodinného majetku.²⁵² Dostal se konce do vězení pro dlužníky. O své situaci psal Jan Erdman svému otci, prosil ho, aby za něj dluhy zaplatil. Vilém však peníze neměl a marně prosil u knížete Karla z Lichtenštejna, aby mu byla vyplacena náhrada za zabavené peníze a on mohl zaplatit dluhy za syna.²⁵³ Jan Erdman byl nucen žít v exilu v Uhrách, konkrétněji ve slovenské Skalici. Smrt ho zastihla na cestě ve

²⁴⁵ KOLDINSKÁ, Marie. „Muž kompromisu“ v nekompromisních časech. *Dějiny a současnost*. 1995, roč. 17, č. 3, s. 22-26.

²⁴⁶ KOLDINSKÁ, Marie. Svět Adama mladšího z Valdštejna optikou jeho deníků (Příspěvek ke každodennosti a mentalitě renesančního aristokrata). *Folia historica Bohemica*. 1997, roč. 18. ISSN 0231-7494. s. 121-142.

²⁴⁷ KOLDINSKÁ, Marie a MÁĚTA, Petr (ed.). *Deník rudolfinského dvořana: Adam mladší z Valdštejna 1602-1633*. Praha: Argo, 1997. ISBN 80-7203-170-8. s. 24.

²⁴⁸ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 205.

²⁴⁹ KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6. s. 28.

²⁵⁰ KUNEŠ, Václav. *Kapitoly z dějin Horšovského Týna*. V Domažlicích: pro město Horšovský Týn vydal Zdeněk Procházka, Nakladatelství Českého lesa, 2020. ISBN 978-80-7660-005-8. s. 50.

²⁵¹ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 210.

²⁵² KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6. s. 28.

²⁵³ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 210.

Slezsku roku 1648. Jan Erdman byl poslední žijící příslušník tachovské větve Popelů z Lobkowicz. Jeho smrtí tedy tato větev Popelů z Lobkowicz vymřela po meči.²⁵⁴

Do druhého Vilémova manželství se Sibylou z Valdštejna se také narodila dcera Eva, jejíž datum narození není známo.²⁵⁵ O dceři Viléma staršího Popela z Lobkowicz se také zmiňuje Jan Jiří ze Švamberka, který se zúčastnil její svatby s Janem Šebestiánem ze Švamberka roku 1612 v Horšovském Týně.²⁵⁶ Svatba Vilémovy dcery Evy s Janem Šebestiánem ze Švamberka měla potvrdit výborné vztahy mezi oběma rody, stejně jako Vilémův první sňatek. Jan Šebestián ze Švamberka však zemřel 7. ledna 1615. Do manželství Jana Šebestiána ze Švamberka a Vilémovy dcery Evy se nenarodily žádné děti.²⁵⁷ Druhým manželem Vilémovy dcery Evy se měl stát Linhart Colona z Felsu (1565–1620), jejichž svatba se konala asi 19. května 1616.²⁵⁸

Jako nejasný se jeví rok úmrtí Vilémovy druhé ženy Sibyly z Valdštejna. Jan Fridrich se domnívá, že v roce 1620 byl již Vilém řadu let vdovcem, jelikož se o své ženě ve svých dopisech nikde nezmiňuje.²⁵⁹ Tomuto tvrzení byl odpovídal datum úmrtí 20. srpna 1616 a datum pohřbu 31. října 1616.²⁶⁰ Dále bývá jako rok úmrtí Sibyly z Valdštejna uváděn rok 1637. Sibyla z Valdštejna se měla dokonce podruhé vdát, a to za Jana Berku z Dubé a Lipé.²⁶¹

Vilém starší Popel z Lobkowicz měl zřejmě ještě mladšího, od narození nemocného a chromého nemanželského syna. Na jeho výchovu přispívala královská komora ročně 2 000 kop grošů.²⁶² O to se zřejmě postaral nejvyšší kancléř Zdeněk Vojtěch Popel z Lobkowicz. Jako pravděpodobnější se jeví, že tento příspěvek na výchovu syna byl opravdu určen pro Vilémova mladšího nemanželského syna, jelikož Vilémův starší syn Jan Erdman tou dobou

²⁵⁴ KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6. s. 28.

²⁵⁵ MAREK, Miroslav. GENEALOGY.EU. *Lobkowicz* [online]. 2009 [cit. 2024-03-08]. Dostupné z: <http://genealogy.euweb.cz/lobkow/lobkow9.html>

²⁵⁶ Státní oblastní archiv v Třeboni – oddělení Třeboň. Cizí rody: ze Švamberka. Inv. č. 74. sign. 4/48.

²⁵⁷ PAYNE, Jiří. *Pánové ze Švamberka a rod Krušinů* [online]. 2022, 2003–2022 [cit. 2024-03-08]. Dostupné z: <https://www.payne.cz/3xS43787/KrusinovezeSvamberka.htm>

²⁵⁸ MAREK, Miroslav. GENEALOGY.EU. *Lobkowicz* [online]. 2009 [cit. 2024-03-08]. Dostupné z: <http://genealogy.euweb.cz/lobkow/lobkow9.html>

²⁵⁹ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621–1625. *Minulost Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 202.

²⁶⁰ MAREK, Miroslav. GENEALOGY.EU. *Lobkowicz* [online]. 2009 [cit. 2024-03-08]. Dostupné z: <http://genealogy.euweb.cz/lobkow/lobkow9.html>

²⁶¹ KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6. s. 88.

²⁶² KUNEŠ, Václav. *Kapitoly z dějin Horšovského Týna*. V Domažlicích: pro město Horšovský Týn vydal Zdeněk Procházka, Nakladatelství Českého lesa, 2020. ISBN 978-80-7660-005-8. s. 50.

pobýval v zahraničí a byl již téměř dospělý. Vilém nechtěl svého mladšího nemanželského syna zahrnout a opustit, proto o něj pečoval. Jméno tohoto nemanželského syna není známo. O nemanželského syna Viléma staršího Popela z Lobkowicz se zřejmě v době Vilémova uvěznění staral i Vilémův švagr Adam mladší z Valdštejna, i přes to, že se tento syn nenarodil do manželství Viléma staršího Popela z Lobkowicz a sestry Adama mladšího z Valdštejna Sibily z Valdštejna. O dalších osudech tohoto nemanželského syna Viléma staršího Popela z Lobkowicz není nic známo.²⁶³

²⁶³ FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 202.

4 POLITICKÝ VLIV A ANGAŽOVANOST NA JEHO PANSTVÍ

4.1 MAJETEK A JEHO SPRÁVA

4.1.1 MAJETEK VILÉMA STARŠÍHO POPELA Z LOBKOWICZ

Hlavním majetkem Viléma staršího Popela z Lobkowicz byl Horšovský Týn²⁶⁴, ke kterému patřil hrad a zámek Horšovský Týn s městem i předměstími a poplužním dvorem Horšov, opuštěný hrad Herštejn, celé vesnice Semošice, Mrchojedy, Třebnice, Němčice, Březí, Mračnice, Mašovice, Polžice, Medná, Roudná, Kocourov, Křakov, Mezholezy, Buková, Bohatá, Malahov, Doubrava, Borovice, Srby, Drahotín, Načetín, Hvožd'any, Malý Malahov, Bořice, Drahotín, Hora svatého Václava, Dolní Metelsko, Horní Metelsko, Milavče, Nevolice, Petrovice, Podražnice, Semněvice a Bozdíš, části vsí Blížejev, Věvrov, Sedlec, Výrov, Jeníkovice, Luženice, Vránov a Strýčkovice.^{265 266}

K panství Horšovský Týn náležely poplužní dvory v Horšově, Třebnicích, Novém dvoře u Věvrova, Dolním Metelsku, Jeníkovících, Horšovském Týně, Mírkově, Naseticích a ve Svinné.²⁶⁷

²⁶⁴ Horšovský Týn byl od 12. století majetkem pražských biskupů, později arcibiskupů. Původní centrum hospodářství se nacházelo v nedalekém Horšově, kde sídlilo i arcijáhenství. Pražský biskup Jan III. z Dražic (1258-1278) nechal na levém břehu řeky Radbuzy vybudovat hrad na místě už tehdy stojícího biskupského dvorce. Na východ od hradu pak biskup založil město, které vzniklo na „zeleném drnu“. Správa biskupských statků byla tedy přemístěna z Horšova do dnešního Horšovského Týna. Během husitských válek roku 1426 bylo panství císařem Zikmundem zastaveno tehdejšímu purkrabímu Zdeňkovi z Dršky. Po něm získal zástavu roku 1438 Zdeněk Kolvín z Ronšperka. V držení rodu pánů z Ronšperka zůstalo panství Horšovský Týn až do roku 1539, kdy se novým majitelem stal Jan mladší Popel z Lobkowicz. Historii Horšovského Týna se věnoval Jan Fridrich v několika studiích publikovaných ve sborníku *Minulostí Západočeského kraje*. Další literatura o dějinách Horšovského Týna: KUNEŠ, Václav. *Kapitoly z dějin Horšovského Týna*. V Domažlicích: pro město Horšovský Týn vydal Zdeněk Procházka, Nakladatelství Českého lesa, 2020. ISBN 978-80-7660-005-8. THOMAYER, Luděk. *Horšovský Týn: příběh města*. Horšovský Týn: Město Horšovský Týn, 2013. DAVÍDEK, Václav. *Hrad a zámek Horšovský Týn*. Poklady národního umění (Výtvarný odbor Umělecké besedy). Praha: Výtvarný odbor Umělecké besedy, 1949. DVOŘÁKOVÁ, Vlasta. *Horšovský Týn: státní zámek, městská památková rezervace a památky v okolí*. 2. přeprac. vyd. Praha: Sportovní a turistické nakladatelství, 1963. BĚLOHLÁVEK, Miloslav. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku (IV) Západní Čechy*. Praha: Svoboda, 1985. s. 86-92. PROCHÁZKA, Zdeněk a KONDRYS, Antonín. *Horšovsko Týnsko*. Historicko-turistický průvodce. Horšovský Týn: Nakladatelství Českého lesa, 1998. ISBN 80-901877-6-5. MACÁK, Antonín. *Počátky Horšovského Týna. Časopis Společnosti přátel starožitností*. 1953, roč. LXI. čís. 1. s. 43-47. MENCLOVÁ, Dobroslava. *České hrady*. Díl první. České dějiny. Praha: Odeon – nakladatelství krásné literatury a umění, 1972. s. 261-272. SEDLÁČEK, August. *Hrady, zámky a tvrze království Českého IX.*, 2., nezm. vyd. V Praze: Šolc a Šimáček, 1935. s.93-102. MENCL, Václav. *Hrad pražských biskupů v Horšovském Týně. Minulostí Plzně a Plzeňska*. Plzeň, Krajské nakladatelství. 1959. sv. 2. s. 5-12.

²⁶⁵ BÍLEK, Tomáš Václav. *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*. Praha: Museum Království českého, 1882. s. 330-331.

²⁶⁶ HOFFMAN, Gustav. *Velkostatek Horšovský Týn 1544-1947*. Klatovy, 1975. Státní okresní archiv Klatovy. s. 8-9.

²⁶⁷ Tamtéž, s. 10.

K majetku Viléma staršího Popela z Lobkowicz patřil také statek Čečovice,²⁶⁸ k němuž náležela tvrz, vesnice a poplužní dvůr Čečovice, dále vesnice Buková, Nemněnice, Ostromeč, Černovice, Neuměř, Staňkov, Hradišťany, Honezovice, Kvíčovice, Cisov, Ouhčov, Štichov, Střelice, dílem pak Všekary, Hašov a Holýšov, poplužní dvory v Trubcích a Mírovicích.^{269 270}

K roku 1587, kdy Vilém starší Popel z Lobkowicz přebíral zděděné statky, jsou na horšovskotýnském panství uváděny ještě pusté vsi Čenín (zaniklá ves nejasné polohy), Hraběšice (mezi Velkým Malahovem a Semněvicemi), Truskov (u Drahotína), Újezdec (patrně na místě Nového Dvora u Věvrova), Lazce (u Horšovského Týna) a Pěžín (2 kilometry jihovýchodně od Semošic, dnes samota Peřina). Na čečovickém panství se nacházely zaniklé vsi Hnidousy (mezi Hradcem a Holýšovem), Kočov (asi 6 kilometrů jihozápadně od Stříbra, později jen mlýn), Kolejovice (mezi Staňkovem a Krchleby), Nahošice (u Černovic), Ostrovec (u Hradišťan) a Trubce (u Neuměře, v 16. století zde ještě byl poplužní dvůr).²⁷¹

Celé horšovskotýnské panství postoupil jeho otcí Janovi mladšímu Popelu z Lobkowicz český král Ferdinand I. roku 1542.²⁷² Panství Čečovice koupil Jan mladší Popel z Lobkowicz od poručníků nezletilého Pavla Chlumčanského z Chlumu roku 1546.²⁷³

²⁶⁸ Podle archeologických výzkumů se předpokládá, že Čečovice existovaly již koncem 12. století. Jako první známý majitel Čečovic je uváděn roku 1356 Jaroslav z Bukovce, který se později píše po Čečovicích. Zřejmě právě Jaroslav nechal ve vsi vystavět mohutnou gotickou tvrz, jejíž torzo je zachováno v sýpce zámku. Dalšími majiteli panství byli pánové z Velhartic a Rožmberkové. Ve vsi se nachází výjimečný gotický kostel postavený z cihel. Roku 1546 po častých změnách majitelů byly Čečovice připojeny k horšovskotýnskému panství pod vládou Lobkowiczů. Čečovická tvrz přestala plnit funkci panského sídla a postupně pusta. Na místě tvrze se nyní nachází barokní zámek postavený kolem roku 1700. PROCHÁZKA, Zdeněk a KONDRYS, Antonín. *Horšovskotýnsko*. Historicko-turistický průvodce. Horšovský Týn: Nakladatelství Českého lesa, 1998. ISBN 80-901877-6-5. s. 21. FRIDRICH, Jan. Velkostatek Horšovský Týn a Čečovice v letech 1539-1621 (poměry majetkové, hospodářské, poddanské a národnostní). *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 15 (1972). ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PAMÁTEK Z.S., KLUB LADISLAVA LÁBKA. *O zámku Čečovice*. Online. Zámek Čečovice. 2024. Dostupné z: <http://zamek-cecovice.cz/o-zamku-cecovice/>. [cit. 2024-03-12].

²⁶⁹ BÍLEK, Tomáš Václav. *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*. Praha: Museum Království českého, 1882. s. 330-331.

²⁷⁰ HOFFMAN, Gustav. *Velkostatek Horšovský Týn 1544-1947*. Klatovy, 1975. Státní okresní archiv Klatovy. s. 8-10.

²⁷¹ tamtéž

²⁷² BÍLEK, Tomáš Václav. *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*. Praha: Museum Království českého, 1882. s. 330-331.

²⁷³ FRIDRICH, Jan. Velkostatek Horšovský Týn a Čečovice v letech 1539-1621 (poměry majetkové, hospodářské, poddanské a národnostní). *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 15 (1972), s. 132.

Kryštof mladší Popel z Lobkowicz rozšířil spravované panství jen nepatrně. V roce 1586 odkoupil od chotěšovského probošta ves Staňkov, kterou následně připojil k čečovickému panství.²⁷⁴

Roku 1603 Vilém starší Popel z Lobkowicz koupil od Viléma Mířkovského ze Stropčic za třicet tisíc kop grošů statek Mířkov²⁷⁵ s vesnicemi Chřebřany, Oplotcem, Mirkovicemi a Svinnou a poplužní dvůr Nasatice.²⁷⁶

Ještě roku 1619 koupil Vilém od českých stavů ves Tursko, která se nachází nedaleko Prahy, dále koupil od Abdona Ludvíkovského Bezdružického z Kolovrat ves Chýnov, také u Prahy, za 3 540 míš. kop. Ves Chýnov následně připojil k Tursku. V roce 1620 odkoupil od stavů tři osedlé²⁷⁷ ve Veltrusích. Vlastnil také dům v Praze na Malé Straně za Píseckou branou.^{278 279}

4.1.2 SPRÁVA MAJETKU

Otec Viléma staršího Popela z Lobkowicz zemřel roku 1570. O zděděný majetek se do roku 1574 starala Vilémova matka Alžběta z Roggendorfu. Roku 1574 se do vlasti vrátil Vilémův starší nevlastní bratr Kryštof mladší Popel z Lobkowicz, který Vilémovo dědictví do roku 1587, kdy Vilém dosáhl plnoletosti, spravoval. Kryštof nechal postavit v zámeckém parku loretu.²⁸⁰ Inspirací pro tuto stavbu byla Kryštofovi zřejmě jeho cesta do italského Loreta, kde dal Kryštof slib, že nechá na svém panství postavit kostel zasvěcený Panně Marii Loretánské. Jejím stavitelem zřejmě byl Agostino Galli, který tou dobou představoval horšovskotýnský zámek.²⁸¹ Loreta byla založena roku 1584. Podle data založení se jedná o nejstarší loretánskou kapli v českých zemích. Kaple stála na kraji zámeckého parku.²⁸²

²⁷⁴ HOFFMAN, Gustav. *Velkostatek Horšovský Týn 1544-1947*. Klatovy, 1975. Státní okresní archiv Klatovy. s. 8-9.

²⁷⁵ Mířkov se jako vladycké sídlo připomíná již roku 1160. Asi od roku 1498 jej drželi Mířkovští ze Stopčic. HOFFMAN, Gustav. *Velkostatek Horšovský Týn 1544-1947*. Klatovy, 1975. Státní okresní archiv Klatovy. s.9.

²⁷⁶ KUNEŠ, Václav. *Kapitoly z dějin Horšovského Týna*. V Domažlicích: pro město Horšovský Týn vydal Zdeněk Procházka, Nakladatelství Českého lesa, 2020. ISBN 978-80-7660-005-8. s. 48

²⁷⁷ Za osedlého byl považován každý zemědělec, jenž měl usedlost. Nezáleželo na tom, jestli to byl sedlák nebo chalupník.

²⁷⁸ BÍLEK, Tomáš Václav. *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*. Praha: Museum Království českého, 1882. s. 331.

²⁷⁹ FRIDRICH, Jan. Velkostatek Horšovský Týn a Čechovice v letech 1539-1621 (poměry majetkové, hospodářské, poddanské a národnostní). *Minulosti Západočeského kraje*. sv. 15 (1972), s. 137.

²⁸⁰ PROCHÁZKA, Zdeněk a KONDRYS, Antonín. *Horšovskotýnsko*. Historicko-turistický průvodce. Horšovský Týn: Nakladatelství Českého lesa, 1998. ISBN 80-901877-6-5. s. 43.

²⁸¹ GRÝC, Stanislav. Objev v Horšovském Týně (K otázce loret v Horšovském Týně). *Minulosti Západočeského kraje*. sv. 18 (1982). s. 266–267.

²⁸² BUKOVSKÝ, Jan. *Loretánské kaple v Čechách a na Moravě*. Praha: Libri, 2000. ISBN 978-80-7277-015-1. s. 24.

Vysvěcena byla až roku 1636, jelikož ji Vilém jako protestant nechal po dobu své vlády nad panstvím nevysvěcenou.²⁸³ Zbořena nebo přestavěna byla během reforem císaře Josefa II. roku 1787. Dnes se na jejím místě nachází vyhlídkový gloriet, který nemá s původní loretánskou kaplí nic společného.²⁸⁴ Kryštofova vláda však nebyla bezstarostná. Velmi často musel řešit nedostatek peněz a shánět půjčky, jelikož nákladné stavby a obrovské půjčky jeho otce Jana králi Ferdinandovi I. spotřebovaly všechny finanční rezervy.²⁸⁵ Nedostatek financí se projevil i při stavbě lorety. Kaple byla totiž poměrně malá a skromná.²⁸⁶

Vládu nad svým panstvím přebíral Vilém starší Popel z Lobkowicz 13. července 1587, poté co přijel poštovním dostavníkem z Prahy do Horšovského Týna. Poddaní z obou jeho panství mu slíbili věrnost. Vilém slíbil horšovskotýnským občanům zachovávat všechny výsady a privilegia a potvrdil městu starobylé privilegium arcibiskupa Zbyňka.²⁸⁷

Po převzetí správy majetku od svého bratra Kryštofa musel Vilém řešit několik problémů. Starosti mu například dělala povinnost vyplatit svému bratrovi Kryštofovi 10 000 míš. kop. Tuto částku musel Vilém Kryštofovi vyplatit do roka. Vilém takovou částkou nedisponoval, a tak si vyjednal půjčku, kterou mu poskytlo město Domažlice. Za Viléma se musela zaručit městská rada v Horšovském Týně a hejtman Jiří Plachý z Třebnice. Později se už Vilém do takové finanční tísně nedostal, jelikož na svém panství dobře hospodařil. Svě zděděné statky se snažil Vilém rozšířit. Aby mohl svůj majetek efektivně spravovat, rozhodl se ho Vilém rozdělit na dva hospodářské celky: Horšovský Týn a Čečovice.²⁸⁸

Během Vilémovy vlády byla zřízená rozsáhlá obora u poplužního dvora v Horšově v močálovité krajině. Oboru nechal zřejmě Vilém postavit, jelikož jeho zálibou byl lov. Obora se využívala k chovu vysoké zvěře, bažantů, koroptví nebo křepelek. Přesné datum založení obory není znám, nejčastěji je uváděn rok 1593.²⁸⁹ Obora je dodnes obehnaná vysokou kamennou zdí. Zeď byli nuceni stavět poddaní zdarma jako robotu. Vilém se díky

²⁸³ GRYC, Stanislav. Objev v Horšovském Týně (K otázce lorety v Horšovském Týně). *Minulost Západočeského kraje*. sv. 18 (1982). s. 267.

²⁸⁴ BUKOVSKÝ, Jan. *Loretánské kaple v Čechách a na Moravě*. Praha: Libri, 2000. ISBN 978-80-7277-015-1. s. 24.

²⁸⁵ FRIDRICH, Jan. Velkostatek Horšovský Týn a Čečovice v letech 1539-1621 (poměry majetkové, hospodářské, poddanské a národnostní). *Minulost Západočeského kraje*. sv. 15 (1972), s. 135.

²⁸⁶ GRYC, Stanislav. Objev v Horšovském Týně (K otázce lorety v Horšovském Týně). *Minulost Západočeského kraje*. sv. 18 (1982). s. 267.

²⁸⁷ FRIDRICH, Jan. Velkostatek Horšovský Týn a Čečovice v letech 1539-1621 (poměry majetkové, hospodářské, poddanské a národnostní). *Minulost Západočeského kraje*. sv. 15 (1972), s. 138.

²⁸⁸ Tamtéž, s. 137, 139.

²⁸⁹ NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. Památkový katalog. *Horšovská obora* [online]. [cit. 2023-12-14]. Dostupné z: <https://www.pamatkovykatalog.cz/horsovska-obora-18044873>

tomu stal u svých poddaných symbolem všeho zla a byl jimi nazýván „Kraut Popel“ či „Graf Popel“. ²⁹⁰ V oboře byla vybudována soustava několika rybníků napájených uměle vybudovaným kanálem z Radbuzy, který je veden z Ferdinandova údolí u Srb. Uprostřed největšího rybníka byl vytvořen umělý pahorek, na kterém byl později postaven altán. ²⁹¹ Jedná se o jednu z nejstarších zachovaných šlechtických obor v České republice. Obora je zachována ve svém původním rozsahu s hospodářským dvorem, loveckým altánkem a kamennou obvodovou zdí. ²⁹²

V horšovské oboře bylo na přelomu 16. a 17. století vybudováno osm rybníků a k tomu jeden rybník mimo oboru. Tento důmyslný systém rybníků byl napájen uměle vytvořeným kanálem vodou z řeky Radbuzy. Tento systém umožňoval nejenom napájení rybníků vodou, ale i regulaci výšky vodní hladiny. Dodnes jsou v horšovské oboře pouze dva rybníky. Po zbylých rybnících jsou v oboře patrné hráze. ²⁹³ Rybníkářství na lobkowiczském panství sice nedosahovalo úrovně rybníkářství na rožmberském panství, ale nabízí se, že se Lobkowiczové u Rožmberků inspirovali, jelikož Vilémův otec Jan mladší Popel z Lobkowicz udržoval dobré vztahy s jihočeskými Rožmberky, dokonce jeho druhou ženou byla Bohunka z Rožmberka.

Vilém starší Popel z Lobkowicz dokončil výstavbu horšovskotýnského zámku, především purkrabství a celého jižního paláce. ²⁹⁴ Se stavbou renesančního panského sídla začal Vilémův otec Jan mladší Popel z Lobkowicz po požáru města a hradu roku 1547. Stavba horšovskotýnského zámku probíhala souběžně se stavbou pražského Lobkowiczského paláce. Obě stavby má zřejmě na svědomí stavitel Agostino Galli. Za Jana mladšího Popela z Lobkowicz nebyla stavba zámku dokončena, patrně nebylo dostavěno jižní křídlo zámku. Ve stavbě zámku pokračoval i Kryštof mladší Popel z Lobkowicz. Kryštof dokončil stavbu paláce v Praze, který ale následně musel kvůli dluhům prodat. Stavba zámku byla dokončena až během Vilémovy vlády nad panstvím. ²⁹⁵ Za Viléma bylo dostavěno jižní křídlo zámku a

²⁹⁰ HOFFMAN, Gustav. *Velkostatek Horšovský Týn 1544-1947*. Klatovy, 1975. Státní okresní archiv Klatovy. s. 9.

²⁹¹ PROCHÁZKA, Zdeněk a KONDRYS, Antonín. *Horšovskotýnsko*. Historicko-turistický průvodce. Horšovský Týn: Nakladatelství Českého lesa, 1998. ISBN 80-901877-6-5. s. 44.

²⁹² NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. Památkový katalog. *Horšovská obora* [online]. [cit. 2023-12-14]. Dostupné z: <https://www.pamatkovykatalog.cz/horovska-obora-18044873>

²⁹³ FRIDRICH, Jan. Velkostatek Horšovský Týn a Čechovice v letech 1539-1621 (poměry majetkové, hospodářské, poddanské a národnostní). *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 15 (1972), s. 143.

²⁹⁴ PROCHÁZKA, Zdeněk a KONDRYS, Antonín. *Horšovskotýnsko*. Historicko-turistický průvodce. Horšovský Týn: Nakladatelství Českého lesa, 1998. ISBN 80-901877-6-5. s. 44.

²⁹⁵ DVOŘÁKOVÁ, Vlasta. *Horšovský Týn: státní zámek, městská památková rezervace a památky v okolí*. 2. přeprac. vyd. Praha: Sportovní a turistické nakladatelství, 1963. s. 10–14.

byla postavena budova purkrabství, která se nachází na nádvoří.²⁹⁶ Stavba zámku byla dokončena těsně před konfiskací Vilémova majetku, patrně kolem roku 1620.²⁹⁷

V zámeckém parku se nachází několik objektů, které mají zřejmě renesanční původ. Nejedná se pouze o již zmíněnou loretu a vdovský dům. V zámeckém parku stojí na kamenném srázu severně od zámku vyhlídková věž. Tato vyhlídková věž má renesanční základy a byla patrně postavena během lobkowiczké vlády nad panstvím. Její dnešní podoba je ovlivněna pozdějšími stavebními zásahy. I objekt míčovny, který se nachází před vjezdem do zámeckého parku, vznikl během lobkowiczké vlády, zřejmě během Vilémova života. Míčovna je totiž zmiňována při prodeji panství Maxmiliánovi z Trauttmansdorfu roku 1622. Dnešní podoba míčovny je také ovlivněna pozdější přestavbou, kdy byla budova zvýšena o další patro.²⁹⁸

Vilémovi zřejmě příjmy, které mu plynuly z obou statků, nestačily na to, aby s nimi pokryl stavbu zámku a horšovské obory nebo své časté cesty ve službách českého státu. Vilém neměl rád dluhy, a tak se zřejmě spolu se svými úředníky snažil najít nové zdroje příjmů. Takové zdroje mohly plynout z pivovaru nebo rybníkářství. Další možností bylo získat tyto peníze od svých poddaných. Na své poddané uvaloval Vilém nové a nové povinnosti tak, že Vilém své poddané téměř vykořisťoval. Město se tedy stávalo méně lákavé pro nové obyvatele, vylidňovalo se, a i obchodní ruch ve městě pomalu utíchal, jelikož na obchodníky ve městě čekaly nové poplatky.²⁹⁹

Vilém tedy nedodržel svůj slib, že bude zachovávat všechny výsady města dané jeho otcem Janem mladším Popelem z Lobkowicz. Na své poddané nakládal nebyvalé povinnosti a k tomu všemu je začal omezovat i na svých právech. Vilém např. nerespektoval právo svobodného nakládání se svým majetkem. Vilém toto právo nerespektoval hlavně když se jednalo o dědictví a snažil se obohatit na úkor svých poddaných. Vilém také nařídil, že během trhů se nejprve muselo prodat panské zboží a až poté se mohlo prodávat zboží jiného

²⁹⁶ PROCHÁZKA, Zdeněk a KONDRYS, Antonín. *Horšovskotýnsko*. Historicko-turistický průvodce. Horšovský Týn: Nakladatelství Českého lesa, 1998. ISBN 80-901877-6-5. s. 44.

²⁹⁷ FRIDRICH, Jan. Horšovský Týn za války třicetileté. *Minulosti Západočeského kraje*. sv. 18 (1982), s. 185.

²⁹⁸ PROCHÁZKA, Zdeněk a KONDRYS, Antonín. *Horšovskotýnsko*. Historicko-turistický průvodce. Horšovský Týn: Nakladatelství Českého lesa, 1998. ISBN 80-901877-6-5. s. 59–60.

²⁹⁹ FRIDRICH, Jan. Město Horšovský Týn od poloviny 16. století do bitvy bělohorské: (Poměry právní a správní, hospodářské, sociální a poddanské, národnostní a náboženské). *Minulosti Západočeského kraje*. sv. 13 (1976), s. 128.

původu. Poddaným také nakázal, že mlít mouku si musí pouze v panském mlýně, takže obecní mlýn časem zpustl.³⁰⁰

Nelze se tedy divit, že byl Vilém u svých poddaných značně neoblíben. Vilém upřednostňoval hospodářskou stabilitu svého panství před oblíbeností u poddaných. Nelze se tedy divit, že docházelo ke sporům mezi Vilémem a poddanými a mezi Vilémem a městskou radou, jelikož Vilémova opatření měla vliv na rozvoj města, který se téměř zastavil. Vedení města si dokonce na svého pána stěžovalo na přelomu roku 1598 a 1599 u císaře Rudolfa II., ten se ale nechtěl situaci moc zabývat.³⁰¹

Vzhledem k Vilémově všeobecné neoblíbenosti u svých poddaných se nelze divit tomu, jak se obyvatelé Horšovského Týna zachovali roku 1620. Poté, co v říjnu 1620 nebyly Domažlice schopné vzdorovat nepříteli v podobě pomocného sboru pod velením Baltasara de Marradase spojeného s částí bavorské armády, neměla většina obyvatel Horšovského Týna chuť ani vůli bránit se, i když město bylo dobře opevněno. V Horšovském Týně nebyla přítomna stavovská posádka ani jeho pán Vilém starší Popel z Lobkowicz, který jakožto nejvyšší hofmistr království byl v Praze. Městská rada se chtěla vyhnout osudu Prachatic nebo Písku, a tak se rozhodla vyslat k císařským posly, kterým sdělili, že chtějí na rozdíl od svého pána Viléma staršího Popela z Lobkowicz zůstat věrni císaři a žádali o vojenskou ochranu města. Do města byla poslána posádka čítající 50 mušketýrů.³⁰²

Město však nebylo válečných hrůz ušetřeno. V době, kdy Mansfeldova vojska držela Plzeň, vyloupilo jeho vojsko i Horšovský Týn. Důvodem tohoto loupení a drancování bylo pozdní a nedostatečné vyplácení žoldu se strany stavů. Statky Viléma staršího Popela z Lobkowicz byly vyloupeny záměrně, jelikož byl tou dobou Vilém jako nejvyšší zemský hofmistr jedním z představitelů stavů.³⁰³

³⁰⁰ KUNEŠ, Václav. *Kapitoly z dějin Horšovského Týna*. V Domažlicích: pro město Horšovský Týn vydal Zdeněk Procházka, Nakladatelství Českého lesa, 2020. ISBN 978-80-7660-005-8. s. 48.

³⁰¹ THOMAYER, Luděk. *Horšovský Týn: příběh města*. Horšovský Týn: Město Horšovský Týn, 2013. s. 19.

³⁰² FRIDRICH, Jan. Horšovský Týn za války třicetileté. *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 18 (1982), s. 185–186. VANČURA, Jindřich. *Dějiny někdejšího král. města Klatov*. Klatovy: Město Klatovy, 1927. sv. 1, část 1-2, s. 506.

³⁰³ GINDELY, Antonín. *Dějiny českého povstání léta 1618*. Díl III. V Praze: F. Tempský, 1878. s. 242.

4.1.3 KONFISKACE MAJETKU

Vilém starší Popel z Lobkowicz byl odsouzen k doživotnímu vězení a ke ztrátě veškerého majetku. Vilémovi byl jeho majetek zkonfiskován císařským rozhodnutím 26. května 1621.³⁰⁴ Zájemců o zkonfiskovaný majetek Viléma staršího Popela z Lobkowicz bylo více. Hlavním zájemcem byl od začátku Maxmilián hrabě z Trauttmansdorffu, který byl jedním z předních rádců císaře Ferdinanda II. a významným diplomatem na habsburském dvoře. O horšovskotýnské panství byl zájem kvůli krásnému a novému zámku, horšovské oboře a katolickým poddaným.³⁰⁵

Jednání o prodeji horšovskotýnského panství Maxmiliánu z Trauttmansdorffu byla poměrně dlouhá a rozhodně nebyla jednoduchá. Problémem mohla být poměrně vysoká odhadní cena panství a také to, že bylo více zájemců. Panství bývalého hofmistra bylo odhadnuto jako desáté největší panství v Čechách.³⁰⁶

Maxmilián z Trauttmansdorffu také využil nedobré finanční situace na vídeňském dvoře a půjčil 105 000 zlatých císaři. Tyto pohledávky byly Maxmiliánovi z Trauttmansdorffu uhrazeny i skrze zkonfiskovaný majetek Viléma staršího Popela z Lobkowicz. Maxmilián z Trauttmansdorffu dokázal postupným vyjednáváním snížit původní odhadní cenu konfiskátu z 250 000 zlatých až na pouhých 11 000 zlatých, které císaři za toto panství zaplatil. Cena kupovaného konfiskátu mu byla snížena o půjčku poskytnutou císaři a o cenu za jeho služby poskytnuté císaři. O prodeji panství rozhodl císař Ferdinand II. svým výnosem 30. března 1622, kupní smlouvu o prodeji panství Horšovský Týn podepsal císař v Řezně 16. ledna 1623.³⁰⁷

³⁰⁴ BÍLEK, Tomáš Václav. *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*. Praha: Museum Království českého, 1882. s. 330.

³⁰⁵ FRIDRICH, Jan. K prodeji panství Horšovský Týn roku 1622: Kapitola z dějin pobělohorských konfiskací. *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 17 (1981), s. 87–98.

³⁰⁶ THOMAYER, Luděk. HORŠOVSKÝ TÝN A BÍLÁ HORA. *Zpravodaj města Horšovský Týn*. Horšovský Týn: MKZ Horšovský Týn, 2020, číslo 12, s. 13.

³⁰⁷ FRIDRICH, Jan. K prodeji panství Horšovský Týn roku 1622: Kapitola z dějin pobělohorských konfiskací. *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 17 (1981), s. 90–97. KUNĚŠ, Václav. *Kapitoly z dějin Horšovského Týna*. V Domažlicích: pro město Horšovský Týn vydal Zdeněk Procházka, Nakladatelství Českého lesa, 2020. ISBN 978-80-7660-005-8. s. 53. BÍLEK, Tomáš Václav. *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*. Praha: Museum Království českého, 1882. s. 331.

4.2 POLITICKÝ VLIV V REGIONU

Jelikož neměl Vilém předpoklady pro úspěšnou dvorskou kariéru, hledal nejprve své uplatnění ve správě zděděného panství a snažil se zde být politicky činný. Podařilo se mu úspěšně oddlužit své panství, i když za cenu velké neoblíbenosti u svých poddaných i u vedení města.

Několikrát byl Vilém starší Popel z Lobkowicz hejtmanem Plzeňského kraje. Hejtmanem byl opakovaně v letech 1596–1597, 1600–1601, 1602–1603, 1604–1605, 1606–1607 a 1610–1611.³⁰⁸ Z této pozice zasedal Vilém od roku 1595 na zemských sněmech za kraj plzeňský.³⁰⁹

Vilém starší Popel z Lobkowicz nebyl katolického vyznání, a tak se v tomto ohledu snažil působit i na svém panství, hlavně v Horšovském Týně. Když Vilém přebíral správu svého majetku od bratra Kryštofa bylo jeho panství ryze katolické. Díky tomu se Vilém poměrně často dostával do sporů s katolickou městskou radou. Vilém se totiž snažil změnit panství a město k obrazu svému i po náboženské stránce.

První spor mezi Vilémem a městskou radou vypukl roku 1595, kdy městská rada požádala pražského arcibiskupa, aby obsadil uvolněnou faru v Horšovském Týně. Vilém ovšem chtěl na toto místo dosadit faráře z Hory sv. Václava, který Vilémovi z hlediska náboženského vyhovoval. Rozhořel se tedy spor mezi Vilémem na straně jedné a pražským arcibiskupem podporovaným městskou radou na straně druhé. Vilém si nakonec nedokázal prosadit svou a fara byla obsazena katolickým knězem během roku 1596. Vilém na tuto svoji prohru zareagoval tak, že do města pozval německého protestantského kazatele Hansena, kterého navíc nechal ubytovat v domě jednoho katolického měšťana. Tento měšťan se pochopitelně nechtěl ze svého domu vystěhovat, a tak ho nechal Vilém ztlouct. Vilém se mstil i městské radě. Nechal purkmistra spolu s konšely uvěznit a ve vězení je pod hrozbou odebrání privilegií městu nutil, aby konvertovali od katolické víry. Vilémovi se podařilo

³⁰⁸ MAREŠ, Petr. *Obsazování úřadu krajského hejtmana v předbělohorském období a soupis krajských hejtmanů na základě dochovaných seznamů z let 1563/1564–1616/1617*. Rigorózní práce. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2011. s. 182.

³⁰⁹ *Sněmy české od léta 1526 až po naši dobu*. Praha: Královský český zemský výbor (tiskem Dra Edv. Grégra), 1897. svazek IX. s. 102.

dosáhnout toho, že katolický farář město roku 1597 opustil. Tento spor se dokonce řešil i na zemském sněmu.³¹⁰

Vilém se však nevzdal touhy udělat z Horšovského Týna město protestantské. To se mu celkem dařilo skrze kazatele Hansena, který si ve městě otevřel školu a učil v ní děti katechismu v protestantském směru. Hansen byl úspěšný a postupně si získával oblibu u obyvatel města. Kazatel se svými přívrženci dokonce narušoval katolické obřady, a tak si městská rada opět stěžovala u arcibiskupa. Kvůli tomu byl Vilém roku 1599 předvolán do Prahy k císaři a byl silně pokárán. Vilém měl však spory s arcibiskupem i nadále a opět se týkaly obsazení fary v Horšovském Týně. Vilém totiž novému faráři dosazenému arcibiskupem dělal jenom zle, např. nařídil svým poddaným, aby mu neplatili desátek. Arcibiskup Zbyněk II. Berka z Dubé si několikrát stěžoval císaři, že se Vilém snaží své poddané přivést k protestantské víře. Vilém se tak na regionální úrovni snažil bojovat s pražským arcibiskupem, který měl plán na likvidaci protestanství v zemi.³¹¹

Vilémovi se však nepodařilo přivést většinu obyvatel svého města k protestantské víře. Možná to bylo i kvůli tomu, že symbolem protestantské víry byl pro ně jejich pán Vilém, který se k nim v jiných ohledech pěkně nechoval. Vilém své poddané fyzicky i duchovně utlačoval a probouzel v nich tak nenávisť vůči své osobě, což vyvrcholilo roku 1620, kdy se Horšovský Týn vydal bez boje císařským a postavil se na jejich stranu. Město Viléma staršího Popela z Lobkowicz coby nejvyššího hofmistra na dvoře zimního krále Fridricha Falckého se dobrovolně postavilo proti němu.

Vilém se snažil svůj vliv rozšiřovat z regionu na celostátní úroveň, do které postupně nahlížel coby hejtman kraje plzeňského. S rostoucím vlivem v rámci regionu, kde patřil k nejbohatším šlechticům bylo celkem logické, že jeho politický vliv postupně dosáhl úrovně celostátní.

³¹⁰ FRIDRICH, Jan. Město Horšovský Týn od poloviny 16. století do bitvy bělohorské: (poměry právní a správní, hospodářské, sociální a poddanské, národnostní a náboženské). *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 13 (1976), s. 132.

³¹¹ FRIDRICH, Jan. Město Horšovský Týn od poloviny 16. století do bitvy bělohorské: (poměry právní a správní, hospodářské, sociální a poddanské, národnostní a náboženské). *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 13 (1976), s. 133–134.

5 ZHODNOCENÍ VLIVU A VÝZNAMU

5.1 ROLE A VÝZNAM V RÁMCI ČESKÝCH DĚJIN

Vilém starší Popel z Lobkowicz patřil mezi významné představitele českých protestantských stavů. Jeho význam a role v rámci stavovského povstání je často zpochybňována, ostatně ji zpochybňoval i sám Vilém během výslechů, hlavně proto, aby si zachránil život. Jeho role bývá také zpochybňována, jelikož neměl téměř žádné vzdělání, neuměl zřejmě žádný cizí jazyk, a tak byl některými označován za úplného idiota.

Vilém starší Popel z Lobkowicz se postupem času více zapojoval do celostátní politiky. Zcela jistě měl své politické ambice, jako člen významného rodu, jehož příslušníci zastávali vysoké politické úřady. Chtěl se zřejmě vyrovnat svému otci a bratrovi. Vilém byl tedy jako správný Lobkowicz ambiciózní, ale od členů tohoto rodu se lišil hlavně svou konfesí. U tohoto rodu totiž nebylo zvykem, že by se jeho člen odvrátil od katolické církve, natož aby vystupoval proti panovníkovi. Právě přechod na protestantskou víru přinesl Vilémovi zisk významnějších úřadů, které si však příliš dlouho neužil.

Nejprve zastával čestnou funkci c.k. kráječe a komořího arcivévodý Maxmiliána. Jeho osobní postup byl brzděn především nedostačujícím vzděláním a absencí kavalírské cesty, což u něj mohlo vzbuzovat jakýsi pocit méněcennosti mezi zcestovalými šlechtici. I přes to se Vilém dokázal dostat do popředí v rámci protestantských stavů. Jako jeden z čelných představitelů stavů vystupuje Vilém již při vpádu pasovských do Čech roku 1611.

Vilém sice nebyl vzdělaný, ale určitě nebyl hloupý a poddajný, jak sám sebe později během výslechů vykresloval. Takovému člověku by jistě ostatní nesvěřili významnou roli během defenestrace. Vždyť to byl právě Vilém, kdo jako první vztáhl ruku na Jaroslava Bořitu z Martinic a spolu s ostatními ho vyhodil z okna Pražského hradu. Během celé defenestrace sehrál významnou roli, která vylučuje, že by o defenestraci předem nevěděl, jak sám uváděl při výslechu. Vilém byl jako jeden z mluvčích stavů onoho dne na Pražském hradě.

Na významu jeho osoba neztratila ani po defenestraci, kdy se stal jedním ze třiceti direktorů, kteří spravovali zemi. Po zvolení krále Fridricha Falckého byl jmenován nejvyšším hofmistrem Českého království, tedy druhým nejvýznamnějším zemským úředníkem po nejvyšším purkrabím. V úřadu nejvyššího zemského hofmistra se Vilém například postavil proti rabování katedrály sv. Víta. Po porážce povstání v bitvě na Bílé hoře

zůstal Vilém nejvýše postavenou osobou, která byla přítomna v Praze, a musel tak vyjednávat a následně kapitulovat před Maxmiliánem Bavorským.

Jeho význam ukazuje i to, že měl být popraven na Staroměstském náměstí spolu s jinými českými pány. Byl totiž nejvýše postavenou osobou, která byla zatčena a neutekla ze země. Bylo tedy zcela logické a očekávané, že ho trest smrti nemine. Viléma zachránily hlavně přímluvy jeho vlivných katolických příbuzných. Vilém starší Popel z Lobkowicz nepatří mezi nejznámější účastníky stavovského povstání možná právě proto, že jeho život neukončil kat Jan Mydlář na staroměstském popravčím lešení 21. června 1621.

Vilém starší Popel z Lobkowicz byl tedy významnou osobou českých dějin v období kolem Bílé hory. Zúčastnil se většiny významných událostí té doby a ve většině z nich sehrál důležitou roli, na kterou se dnes poněkud zapomíná, ostatně jako se zapomíná na význam Viléma staršího Popela z Lobkowicz v rámci českých dějin začátku 17. století.

I když byl Vilém starší Popel z Lobkowicz významným představitelem českých protestantských stavů během stavovského povstání, nedochoval se žádný jeho obraz či portrét.³¹²

³¹² FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulosti Západočeského kraje*. sv. 15 (1979). s. 219.

5.2 REGIONÁLNÍ VÝZNAM

Sedmdesátiletá vláda Lobkowiczů na horšovskotýnském panství zanechala dodnes patrné stopy. Následující majitelé panství a města již pouze udržovali a opravovali, co jejich předchůdci z lobkowiczského rodu nechali postavit, ³¹³ např. horšovskotýnský zámek si zachoval svůj renesanční vzhled do dnešní doby, pouze na konci 19. století proběhly novorenesanční úpravy pod vedením architekta Josefa Schulze. ³¹⁴

Během Vilémovy vlády nad panstvím došlo k dostavění zámku v Horšovském Týně. Vilémova vláda však zanechala v krajině i jiné dodnes patrné známky. Během lobkowiczské vlády byly položeny základy zámeckého parku a staveb, které se v něm nacházejí. V renesanční době vznikla míčovna, vdovský dům, vyhlídkový glorieta a loretánská kaple. Žádný z těchto objektů si však nezachoval svoji původní renesanční podobu.

Vilémova záliba v lovu dala vzniknout oboře v Horšově. Horšovská obora byla významná i později, jelikož lákala významné osoby k návštěvě horšovskotýnského panství. Dodnes kolem obory stojí zeď postavená během Vilémovy vlády. V oboře se dodnes nacházejí dva rybníky vybudované při stavbě této obory a pozůstatky po ostatních rybnících jsou v krajině doposud patrné. Zbylé rybníky jsou napájené umělou strouhou, která vznikla během Vilémova života.

Vilém starší Popel z Lobkowicz se však do regionálních dějin nezapsal pouze pozitivně svou stavební činností, ale i negativně, a to především svým vztahem k poddaným. Vilém se ke svým poddaným choval až nemorálně. Utlačoval je fyzicky, psychicky ale i nábožensky. Nutil své poddané konvertovat na protestantskou víru, zaváděl různá nařízení a příkazy, jimiž chtěl zvýšit objem peněz získaných ze svého panství.

Ve správě panství se Vilém nejvíce angažoval v prvních letech své vlády. Později trávil mnohem více času v Praze a zabýval se více celostátní politikou než tím, co trápí poddané na jeho panství.

³¹³ PROCHÁZKA, Zdeněk a KONDRYS, Antonín. *Horšovskotýnsko*. Historicko-turistický průvodce. Horšovský Týn: Nakladatelství Českého lesa, 1998. ISBN 80-901877-6-5. s. 44.

³¹⁴ DVOŘÁKOVÁ, Vlasta. *Horšovský Týn: státní zámek, městská památková rezervace a památky v okolí*. 2. přeprac. vyd. Praha: Sportovní a turistické nakladatelství, 1963. s. 18.

ZÁVĚR

Bakalářská práce si kladla za cíl popsat důležité události v životě Viléma staršího Popela z Lobkowicz, jeho rodinu a vztah rodiny a Viléma, a nakonec zhodnotit Viléma staršího Popela z Lobkowicz z regionálního hlediska jako majitele panství a zámku Horšovský Týn. Doposud totiž nevznikla žádná ucelená práce o tomto českém nekatolickém pánovi. Osoba Viléma staršího Popela z Lobkowicz byla až překvapivě historiky opomíjena a upozaděována. Zmínky o Vilémovi starším Popelu z Lobkowicz byly pouze v literatuře týkající se stavovského povstání a v literatuře zabývající se historií Horšovského Týna a okolí.

Díky studiu této literatury a vydaných pramenů se povedlo zmapovat život Viléma staršího Popela z Lobkowicz od narození přes dospívání, první politické kroky, stavovské povstání, Bílou horu, uvěznění a soud až po jeho smrt ve vězení na Zbirohu. Nejméně informací je o Vilémově mládí a dospívání. Naopak zájmu historiků se těší doba stavovského povstání. V této literatuře je o Vilémovi vždy alespoň zmínka, a proto je o této části života dostatek informací.

Bakalářská práce se zaměřuje především na život Viléma staršího Popela z Lobkowicz, jeho rodinu, majetek a hodnotí jeho význam v rámci českých dějin. Vilém starší Popel z Lobkowicz byl jedním z klíčových aktérů stavovského povstání. Osobně a aktivně se účastnil defenestrace, následně se stal direktorem a po korunovaci Fridricha Falckého nejvyšším zemským hofmistrem.

Život Viléma staršího Popela z Lobkowicz poskytuje vhled do doby náboženských konfliktů, politických intrik a změn ve společnosti, které formovaly podobu českého státu a šlechty na přelomu 16. a 17. století.

Zcela se nepodařilo objasnit motivaci některých Vilémových činů. Zde se nabízí možnost dalšího bádání v archivních pramenech. Další zajímavé informace by mohla přinést Vilémova korespondence z let 1621–1625 uložená v rodinném archivu rodiny Lobkowicz nebo přepis soudní výpovědi Viléma staršího Popela z Lobkowicz, který je uložen v Knihovně Národního muzea.

Práce je rozdělena do pěti kapitol, které jsou i dále rozděleny. První kapitola se zabývá rodem Lobkowiczů a jeho stručnou historií. Kapitola uvádí nejvýznamnější předky Viléma staršího Popela z Lobkowicz. Následující podkapitoly se týkají Popelů z Lobkowicz

a tachovské větve tohoto rodu. Podkapitola stručně seznamuje s Vilémovým otcem Janem mladším Popelem z Lobkowicz, který založil tachovskou větev Popelů z Lobkowicz, a dalšími členy této větve lobkowiczského rodu.

Nejdůležitější částí bakalářské práce je druhá kapitola, která pojednává o Vilémovi starším Popelovi z Lobkowicz. Druhá kapitola je rozdělena na tři podkapitoly, které jsou dále členěny. První podkapitola se zaměřuje na období života Viléma staršího Popela z Lobkowicz od narození po převzetí dědictví. Podkapitola se věnuje Vilémovu původu a seznamuje s jeho rodiči. Použitá literatura se neshoduje v roce narození tohoto šlechtice. Tato podkapitola objasňuje, proč je rok 1567 nejpravděpodobnějším rokem narozením Viléma staršího Popela z Lobkowicz. Podkapitola je zakončena informacemi o Vilémově výchově, vzdělání, a zděděném majetku po otci. Druhá podkapitola seznamuje s Vilémovou politickou angažovaností a událostmi stavovského povstání. Vilém starší Popel z Lobkowicz byl nejprve politicky činný v rámci regionu. Vilém se odvrátil od katolické víry a v důsledku toho se dostal do sporu s pražským arcibiskupem. Tento spor přerostl až na celostátní úroveň. Díky tomuto sporu byl Vilém více politicky aktivní i mimo své panství. Podkapitola seznamuje s jeho politickou činností před stavovským povstáním, např. během vpádu pasovských do Čech. Vrcholu své politické kariéry dosáhl Vilém starší Popel z Lobkowicz díky stavovskému povstání. Výrazně promluvil do průběhu defenestrace, když jako první vztáhl ruku na Jaroslava Bořitu z Martinic a spolu s ostatními jej vyhodil z okna Pražského hradu. Po defenestraci byl Vilém zvolen direktorem a po své korunovaci ho Fridrich Falcký jmenoval nejvyšším zemským hofmistrem. Třetí podkapitola vykresluje pozdní léta Vilémova života po porážce stavovského povstání v bitvě na Bílé hoře. Podkapitola popisuje Vilémovu roli těsně po bělohorské porážce, jeho zatčení a následný soud. Vilém byl odsouzen ke ztrátě hrdla, cti a majetku. Díky přimluvě vlivných katolických příbuzných u císaře byl Vilémovi trest zmírněn na doživotní vězení, které si odpýkával na Zbirohu.

Třetí kapitola seznamuje s rodinou a manželkami Viléma staršího Popela z Lobkowicz. Kapitola již neřeší Vilémovy rodiče, jelikož těmi se zabývala předcházející kapitola. Vilém starší Popel z Lobkowicz měl staršího nevlastního bratra, s jehož životním osudem tato kapitola seznamuje. Kapitola se snaží život obou bratrů porovnat. Vilém starší Popel z Lobkowicz byl dvakrát ženatý. Kapitola tedy seznamuje s jeho dvěma manželkami

a dětmi, které se do těchto manželství narodily. Vilém starší Popel z Lobkowicz měl zřejmě i nemanželského syna.

Čtvrtá kapitola se zabývá politickým vlivem Viléma staršího Popela z Lobkowicz a Vilémovou angažovaností v rámci jeho panství. První podkapitola obsahuje soupis Vilémova majetku a dále řeší, jakým způsobem se Vilém o své statky staral. Druhá podkapitola seznamuje s politickým vlivem Viléma staršího Popela z Lobkowicz v rámci regionu.

Poslední pátá kapitola hodnotí vliv a význam Viléma staršího Popela z Lobkowicz v rámci českých dějin i v rámci regionu. Kapitola se zamýšlí nad tím, proč tento šlechtic nepatří mezi nejznámější představitele protestantských stavů a proč je někdy jeho významné postavení v rámci stavovského povstání zpochybňováno.

Za hlavní přínos této bakalářské práce lze považovat zpracování dosud roztroušených informací o tomto nekatolickém šlechtici v jeden celek, jenž může být východiskem pro další bádání. Tato bakalářská práce má svůj význam i v rámci regionálních dějin, zvláště dějin Horšovského Týna a okolí.

RESUMÉ

The aim of the bachelor thesis was to describe important events in the life of Vilém the Elder Popel of Lobkowitz, his family and the relationship between the family and Vilém, and finally to evaluate Vilém the Elder Popel of Lobkowitz from a regional perspective as the owner of the Horšovský Týn manor and castle. No comprehensive work on this Czech non-Catholic lord has been produced to date. The person of Vilém the Elder Popel of Lobkowitz has been surprisingly neglected and ignored by historians. Mention of Vilém the Elder Popel of Lobkowitz was only in the literature concerning the Estates Revolt and in the literature dealing with the history of Horšovský Týn and its surroundings.

Thanks to the study of this literature and published sources, it has been possible to map the life of Vilém the Elder Popel of Lobkowitz from his birth through his adolescence, first political steps, the Estates Revolt, the White Mountain, imprisonment and trial to his death in the prison at Zbiroh. The least information is about Vilém's youth and adolescence. On the other hand, the period of the Estates Revolt is of interest to historians. There is always at least a mention of Vilém in this literature, and therefore this part of his life is amply informed.

The bachelor thesis focuses mainly on the life of Vilém the Elder Popel of Lobkowitz, his family, his property and evaluates his significance in Czech history. Vilém the Elder Popel of Lobkowitz was one of the key actors of the Estates Revolt. He took a personal and active part in the defenestration, subsequently becoming director and, after the coronation of Frederick of the Palatinate, the highest hofmeister of the land.

The life of Vilém the Elder Popel of Lobkowitz provides insight into the religious conflicts, political intrigues and changes in society that shaped the form of the Czech state and nobility at the turn of the 16th and 17th centuries.

The main contribution of this bachelor thesis is the compilation of the scattered information about this non-catholic aristocracy into a single whole, which can be a starting point for further research. This bachelor thesis is also of significance in regional history, especially the history of Horšovský Týn and its surroundings.

PRAMENY A LITERATURA

Archivní prameny

Státní oblastní archiv v Plzni. Fond Velkostatek Horšovský Týn. Urbář. 1587. Inv. č. 667. sign. 3. č. kart.1.

Státní oblastní archiv v Třeboni – oddělení Třeboň. Cizí rody I. listiny. Inv. č. 480. sign. z Lobkovic 3. karton 27.

Státní oblastní archiv v Třeboni – oddělení Třeboň. Cizí rody I. listiny. Inv. č. 526. sign. z Lobkovic 4. karton 27.

Státní oblastní archiv v Třeboni – oddělení Třeboň. Cizí rody I. listiny. Inv. č. 467. sign. ze Švamberka 23/11. karton 91.

Státní oblastní archiv v Třeboni – oddělení Třeboň. Cizí rody I. listiny. Inv. č. 435. sign. ze Švamberka 23/9. karton 90.

Státní oblastní archiv v Třeboni – oddělení Třeboň. Cizí rody: ze Švamberka. Inv. č. 74. sign. 4/48.

Státní okresní archiv Domažlice. Archiv města Horšovský Týn. Pamětní kniha Horšovského Týna (*Liber memorabilium civitatis Tyn-Horssoviensis*). (1539)1555-1768. Inv. č.: 45. Signatura – ev./ukl. j. č.: K10.

Archivní pomůcky

HOFFMAN, Gustav. *Velkostatek Horšovský Týn 1544-1947*. Klatovy, 1975. Státní okresní archiv Klatovy.

MACEK, Jaroslav, KŘIVKA, Josef a Státní oblastní archiv v Litoměřicích. Lobkovicové roudničtí. *Státní archiv v Litoměřicích: průvodce po archivních fondech*. Praha: Archivní správa ministerstva vnitra, 1963. sv. 2. s. 93-190.

Vydané prameny

JIREČEK, Josef (ed.). *Paměti nejvyššího kancléře království českého Viléma hraběte Slavaty z Chlumu a z Košumberka ... od l. 1608 do 1619*. Staré paměti dějin českých (I.L. Kober). V Praze: I.L. Kober, 1868.

KOLDINSKÁ, Marie a MÁŤA, Petr (ed.). *Deník rudolfinského dvořana: Adam mladší z Valdštejna 1602-1633*. Praha: Argo, 1997. ISBN 80-7203-170-8.

LÍVA, Václav (ed.). *Prameny k dějinám třicetileté války: regesta fondu Militare Archivu ministerstva vnitra ČSR v Praze*. Prameny k československým dějinám vojenským. Praha: Naše vojsko, 1951. sv. 3.

MAREK, Pavel (ed.). *Svědectví o ztrátě starého světa: manželská korespondence Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic a Polyxeny Lobkovické z Pernštejna*. Prameny k českým dějinám 16.-18. století. České Budějovice: Historický ústav Jihočeské univerzity, 2005. ISBN 80-7040-804-9.

NOVÁK, Jan Bedřich (ed.). *Sněmy české od léta 1526 až po naši dobu, XV, 1: Sněmy roku 1611*. Praha: Královský český archiv zemský, 1917.

NOVÁK, Jan Bedřich (ed.). *Sněmy české od léta 1526 až po naši dobu, XV, 2: Sněmy roku 1611*. Praha: Královský český zemský archiv, 1929.

POLIŠENSKÝ, Josef (ed.). *Historie o válce české 1618-1620: výbor z historického spisování Ondřeje z Habernfeldu a Pavla Skály ze Zhoře*. Živá díla minulosti. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1964.

SKÁLA ZE ZHOŘE, Pavel a JANÁČEK, Josef (ed.). *Historie česká: od defenestrace k Bílé hoře*. Praha: Svoboda, 1984.

SKÁLA ZE ZHOŘE, Pavel a TIEFTRUNK, Karel (ed.). *Historie česká od r. 1602 do r. 1623*. Díl V. Od r. 1621 až do r. 1623. Monumenta historiae bohemica. Praha: Kober, 1870.

Sněmy české od léta 1526 až po naši dobu. Praha: Královský český zemský výbor (tiskem Dra Edv. Grégra), 1897.

Periodika

BŮŽEK, Václav. Horšovský Týn za Jana mladšího Popela z Lobkovic. Mezi rodinou a politikou, *Dějiny a současnost*. 37, 2015, č. 6.

FRIDRICH, Jan. Horšovský Týn za války třicetileté. *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 18 (1982), s. 185–198. ISSN 0544-3830.

FRIDRICH, Jan. K prodeji panství Horšovský Týn roku 1622: Kapitola z dějin pobělohorských konfiskací. *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 17 (1981), s. 87–98.

FRIDRICH, Jan. Město Horšovský Týn od poloviny 16. století do bitvy bělohorské: (poměry právní a správní, hospodářské, sociální a poddanské, národnostní a náboženské). *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 13 (1976), s. 109-135. ISSN 0544-3830.

FRIDRICH, Jan. Velkostatek Horšovský Týn a Čechovice v letech 1539-1621 (poměry majetkové, hospodářské, poddanské a národnostní). *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 15 (1972). s. 129-158. ISSN 0544-3830.

FRIDRICH, Jan. Vilém starší Popel z Lobkovic ve světle své korespondence z let 1621-1625. *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 15 (1979), s. 201-209. ISSN 0544-3830.

GRYC, Stanislav. Objev v Horšovském Týně (K otázce lorety v Horšovském Týně). *Minulostí Západočeského kraje*. sv. 18 (1982). s. 266–268.

KOLDINSKÁ, Marie. „Muž kompromisu“ v nekompromisních časech. *Dějiny a současnost*. 1995, roč. 17, č. 3, s. 22-26.

KOLDINSKÁ, Marie. Svět Adama mladšího z Valdštejna optikou jeho deníků (Příspěvek ke každodennosti a mentalitě renesančního aristokrata). *Folia historica Bohemica*. 1997, roč. 18, s. 121-142. ISSN 0231-7494.

MACÁK, Antonín. Počátky Horšovského Týna. *Časopis Společnosti přátel starožitností*. 1953, roč. LXI. čís. 1. s. 43-47.

MAREK, Pavel. Dětství a dospívání Václava Eusebia z Lobkovic ve světle španělské korespondence jeho rodičů. *Historie '99: celostátní studentská vědecká konference: Olomouc 1.-2. prosinec 1999*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. s. 61-87. ISBN 80-244-0104-5.

MENCL, Václav. Hrad pražských biskupů v Horšovském Týně. *Minulostí Plzně a Plzeňska*. Plzeň, Krajské nakladatelství. 1959. sv. 2. s. 5-12.

MILEC, Miroslav. Pečeti pánů z Lobkovic. *Jihočeský herold*. [online]. č. 1/2009. [cit. 2015-01-20]. s. 37. Dostupné z: http://www.historie.hranet.cz/heraldika/jh/JH_2009_1.pdf.

THOMAYER, Luděk. HORŠOVSKÝ TÝN A BÍLÁ HORA. *Zpravodaj města Horšovský Týn*. Horšovský Týn: MKZ Horšovský Týn, 2020, číslo 12, s. 13.

Literatura

BĚLOHLÁVEK, Miloslav. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku (IV) Západní Čechy*. Praha: Svoboda, 1985.

BÍLEK, Tomáš Václav. *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*. Praha: Museum Království českého, 1882.

BUKOVSKÝ, Jan. *Loretánské kaple v Čechách a na Moravě*. Praha: Libri, 2000. ISBN 978-80-7277-015-1.

BŮŽEK, Václav. Manželky a děti Jana mladšího Popela z Lobkovic (1510-1570). In: PÁNEK, Jaroslav. *Vlast a rodný kraj v díle historika. Sborník prací žáků a přátel věnovaný profesorovi Josefu Petráňovi*. Praha: Historický ústav AV ČR, 2004, s. 261-283.

BŮŽEK, Václav. *Rytíři renesančních Čech*. Praha: Akropolis, 1995. ISBN 80-85770-28-8.

ČECHURA, Jaroslav; MIKULEC, Jiří a STELLNER, František. *Lexikon českých panovnických dynastií*. Praha: Akropolis, 1996. ISBN 80-85770-30-X.

DAVÍDEK, Václav. *Hrad a zámek Horšovský Týn. Poklady národního umění (Výtvarný odbor Umělecké besedy)*. Praha: Výtvarný odbor Umělecké besedy, 1949.

DVOŘÁKOVÁ, Vlasta. *Horšovský Týn: státní zámek, městská památková rezervace a památky v okolí*. 2. přeprac. vyd. Praha: Sportovní a turistické nakladatelství, 1963.

EKERT, František. *Posvátná místa král. hl. města Prahy: dějiny a popsání chrámů, kaplí, posvátných soch, klášterů i jiných pomníků katolické víry a nábožnosti v hlavním městě království Českého I*. V Praze: Dědictví sv. Jana Nepomuckého, 1884.

GINDELY, Antonín. *Dějiny českého povstání léta 1618*. Díl I. V Praze: B. Tempský, 1870.

GINDELY, Antonín. *Dějiny českého povstání léta 1618*. Díl II. V Praze: F. Tempský, 1878.

GINDELY, Antonín. *Dějiny českého povstání léta 1618*. Díl III. V Praze: F. Tempský, 1878.

GINDELY, Antonín. *Dějiny českého povstání léta 1618*. Díl IV. V Praze: F. Tempský, 1880.

HAMANN, Brigitte. *Habsburkové: životopisná encyklopedie*. Praha: Brána, 1996. ISBN 80-85946-19-X.

JÁNSKÝ, Jiří, PROCHÁZKA, Zdeněk (ed.). *Páni ze Švamberka – pětisetletá sága rodu s erbem labutě*. Průvodce historií západních Čech. V Domažlicích: Nakladatelství Českého lesa, 2006. ISBN 80-86125-72-6.

KASÍK, Stanislav; MŽYKOVÁ, Marie a MAŠEK, Petr. *Lobkowiczové: dějiny a genealogie rodu*. Historia nobilium. České Budějovice: Veduta, 2002. ISBN 80-903040-3-6.

KOLDINSKÁ, Marie. *Kryštof Harant z Polžic a Bezdružic: cesta intelektuála k popravišti*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-537-5.

KUNEŠ, Václav. *Kapitoly z dějin Horšovského Týna*. V Domažlicích: pro město Horšovský Týn vydal Zdeněk Procházka, Nakladatelství Českého lesa, 2020. 165 s. ISBN 978-80-7660-005-8.

MALÝ, Karel, a kol. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-433-1.

MAŠEK, Petr. *Modrá krev: minulost a přítomnost 445 šlechtických rodů v českých zemích*. 2. rozš. vyd. Praha: Mladá fronta, 1999. ISBN 80-204-0760-X.

MENCLOVÁ, Dobroslava. *České hrady*. Díl první. České dějiny. Praha: Odeon – nakladatelství krásné literatury a umění, 1972. s. 261-272.

PETRÁŇ, Josef. *Staroměstská exekuce*. Vydání páté, pozměněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2022. ISBN 978-80-246-5055-5.

PROCHÁZKA, Zdeněk a KONDRYS, Antonín. *Horšovskotýnsko*. Historicko-turistický průvodce. Horšovský Týn: Nakladatelství Českého lesa, 1998. ISBN 80-901877-6-5.

RACEK, Jan. *Kryštof Harant z Polžic a jeho doba, Díl 2: Život*. Brno: Universita J.E. Purkyně, 1972.

SEDLÁČEK, August. *Hrady, zámky a tvrze království Českého*. 2., nezm. vyd. V Praze: Šolc a Šimáček, 1935.

ŠIMEK, Tomáš, a kol. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku VI. Východní Čechy*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1989.

THOMAYER, Luděk. *Horšovský Týn: příběh města*. Horšovský Týn: Město Horšovský Týn, 2013.

VANČURA, Jindřich. *Dějiny někdejšího král. města Klatov*. Klatovy: Město Klatovy, 1927. sv. 1, část 1-2.

VYKOUPIIL, Libor. *Slovník českých dějin*. 2., přepracované a doplněné vydání. Brno: Julius Zirkus, 2000. ISBN 80-902782-0-5.

WINTER, Zikmund. *Život církevní v Čechách: kulturně-historický obraz z XV. a XVI. století*. V Praze: Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1896.

Kvalifikační práce

MAREŠ, Petr. *Obsazování úřadu krajského hejtmana v předbělohorském období a soupis krajských hejtmanů na základě dochovaných seznamů z let 1563/1564–1616/1617*. Rigorózní práce. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2011.

TŮMOVÁ, Ludmila. *Svět Kryštofa Popela mladšího z Lobkowicz optikou jeho deníků*. Diplomová práce, vedoucí Šedivá Koldinská, Marie. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav českých dějin, 2014.

SVOBODA, Miroslav. *Majetek johanitského řádu v Čechách ve 12. - 16. století*. Disertační práce. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. 2006.

Internetové zdroje

ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PAMÁTEK Z.S., KLUB LADISLAVA LÁBKKA. *O zámku Čečovice*. [online]. Zámek Čečovice. 2024. [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: <http://zamek-cecovice.cz/o-zamku-cecovice/>.

Historická šlechta. *Lobkowicz, Mikuláš I. Chudý z Újezda* [online]. 2017 [cit. 2023-11-10]. Dostupné z: <https://www.historickaslechta.cz/osobnosti/lobkowicz-mikulas-i-chudy-z-ujezda-zakladatel-rodu/>

MAREK, Miroslav. GENEALOGY.EU. *Lobkowicz* [online]. 2009 [cit. 2024-03-08]. Dostupné z: <http://genealogy.euweb.cz/lobkow/lobkow9.html>

MRÁZOVÁ, Klára. Vědci v kostele na Domažlicku zkoumali sarkofág mocného šlechtice ze 16. století. *Novinky.cz* [online]. 2023 [cit. 2024-03-08]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/veda-skoly-vedci-v-kostele-na-domazlicku-zkoumali-sarkofag-mocneho-slechtice-ze-16-stoleti-40429633>

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. Památkový katalog. *Horšovská obora* [online]. [cit. 2023-12-14]. Dostupné z: <https://www.pamatkovykatalog.cz/horsovska-obora-18044873>

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. Památkový katalog. *Vdovský dům* [online]. [cit. 2023-12-17]. Dostupné z: <https://pamatkovykatalog.cz/vdovsky-dum-16276154>

PAYNE, Jiří. *Pánové ze Švamberka a rod Krušinů* [online]. 2022, 2003-2022 [cit. 2024-03-08]. Dostupné z: <https://www.payne.cz/3xS43787/KrusinovezeSvamberka.htm>

PŘÍLOHA

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Jan mladší Popel z Lobkowicz. Stěna hradní kaple. Horšovský Týn.	III
Příloha 2: Pečeť Alžběty z Roggendorfu.	III
Příloha 3: Pražská defenestrace. 23. května 1618. Za účasti Viléma staršího Popela z Lobkowicz.	IV
Příloha 4: Kryštof mladší Popel z Lobkowicz, starší bratr Viléma staršího Popela z Lobkowicz.	V
Příloha 5: Zdeněk Vojtěch Popel z Lobkowicz.	VI
Příloha 6: Polyxena z Lobkowicz.	VII
Příloha 7: Východní křídlo horšovskotýnského zámku.	VIII
Příloha 8: Jižní křídlo horšovskotýnského zámku.	VIII
Příloha 9: Jižní křídlo zámku a purkrabství. Horšovský Týn.	IX
Příloha 10: Velká renesanční hala. Jižní křídlo zámku Horšovský Týn.	IX
Příloha 11: Vdovský dům v zámeckém parku. Horšovský Týn.	X
Příloha 12: Míčovna. Horšovský Týn.	X
Příloha 13: Současná podoba gloriety na místě Lorety. Zámecký park Horšovský Týn. ..	XI
Příloha 14: Současná podoba obvodové zdi. Obora Horšov.	XII
Příloha 15: Zámek Čechovice.	XIII
Příloha 16: Zámek Čechovice.	XIII
Příloha 17: Zámek Pátek.	XIV
Příloha 18: Zámek Zbiroh.	XIV

Příloha 1: Jan mladší Popel z Lobkovicz. Stěna hradní kaple. Horšovský Týn. ³¹⁵

Příloha 2: Pečeť Alžběty z Roggendorfu. ³¹⁶

³¹⁵ THOMAYER, Luděk. *Horšovský Týn: příběh města*. Horšovský Týn: Město Horšovský Týn, 2013. s. 16

³¹⁶ MILEC, Miroslav. Pečeti pánů z Lobkovic. *Jihočeský herald*. [online]. č. 1/2009. [cit. 2015-01-20]. s. 37. Dostupné z: http://www.historie.hranet.cz/heraldika/jh/JH_2009_1.pdf. s. 39

Příloha 3: Pražská defenestrace. 23. května 1618. Za účasti Viléma staršího Popela z Lobkovicz.³¹⁷

³¹⁷ Rytina Matthäuse Meriana. Převzato z: THOMAYER, Luděk. *Horšovský Týn: příběh města*. Horšovský Týn: Město Horšovský Týn, 2013. s. 17

Příloha 4: Kryštof mladší Popel z Lobkowicz, starší bratr Viléma staršího Popela z Lobkowicz.³¹⁸

³¹⁸ Kryštof z Lobkovic. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2024, 2001-2024 [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: https://cs.m.wikipedia.org/wiki/Kryštof_z_Lobkovic

Příloha 5: Zdeněk Vojtěch Popel z Lobkovic.³¹⁹

³¹⁹ Portrét od Bartholomeuse Sprangera. Zdeněk Vojtěch Popel z Lobkovic. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2024, 2001-2024 [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: https://cs.m.wikipedia.org/wiki/Zdeněk_Vojtěch_Popel_z_Lobkovic

Příloha 6: Polyxena z Lobkowicz. ³²⁰

³²⁰ Autorem obrazu byl zřejmě Roland de Mois. Polyxena of Lobkowicz. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2024, 2001-2024 [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Polyxena_of_Lobkowicz

Příloha 7: Východní křídlo horšovskotýnského zámku. ³²¹

Příloha 8: Jižní křídlo horšovskotýnského zámku. ³²²

³²¹ Foto autor.

³²² Foto autor.

Příloha 9: Jižní křídlo zámku a purkrabství. Horšovský Týn. ³²³Příloha 10: Velká renesanční hala. Jižní křídlo zámku Horšovský Týn. ³²⁴

³²³ Hrad a zámek Horšovský Týn. *REGION TOURIST* [online]. [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: <https://www.regiontourist.cz/co-podniknout/hrad-a-zamek-horovsky-tyrn/#gallery-1-4>

³²⁴ NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. *Horšovský Týn: oficiální webová prezentace státního hradu a zámku* [online]. [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: <https://www.zamek-horovskytyrn.cz/cs/fotogalerie/5000-zamecka-expozice>

Příloha 11: Vdovský dům v zámeckém parku. Horšovský Týn. ³²⁵

Příloha 12: Míčovna. Horšovský Týn. ³²⁶

³²⁵ Foto autor.

³²⁶ Foto autor.

Příloha 13: Současná podoba gloriety na místě Lorety. Zámecký park Horšovský Týn. ³²⁷

³²⁷ Foto autor.

Příloha 14: Současná podoba obvodové zdi. Obora Horšov. ³²⁸

³²⁸ Foto autor.

Příloha 15: Zámek Čečovice. ³²⁹

Příloha 16: Zámek Čečovice. ³³⁰

³²⁹ Foto autor.

³³⁰ Foto autor.

Příloha 17: Zámek Pátek.³³¹Příloha 18: Zámek Zbiroh.³³²

³³¹ Zámek Pátek [online]. [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: http://zamekpatek.cz/gal_ext.html

³³² Tip na výlet: Zázrak na buližníkové skále a to pravé světlo pro Alfonse Muchu. *Seznam zprávy* [online]. 2020 [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zamek-zbiroh-115040>